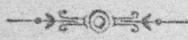

*εραβ Ζηριόβι Κη Φελίω Βενιζέλου,
28 Καν/σίου 28 Ιουλίου 1897*

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΥΤΗΣ
ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ

ΜΕΛΕΤΗ
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΥΠΟ

Α. Δ. Μ.

« il est plus aisé de dire des choses nou-
velles que de concilier celles qui ont été dites »
Vauvenargues.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΤΥΠΟΙΣ Κ. ΖΙΒΙΔΟΥ ΚΑΙ Β. ΒΟΥΛΓΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

· Έν Γαλατῃ, ὁδῷ Χαρατσῆ, ἀριθ. 12.

1896.

37/4

SISMA PROGLIO
MEGAL

Η.Ε. Θεσσαλονίκη Θεοδότης

ΤΗ
ΕΚΘΡΕΨΑΣΗ ΜΕ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ
ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΝ
Ο ΠΟΝΗΣΑΣ

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΥΤΗΣ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἄπὸν τὸ τμήμα τῆς Μακεδονίας, τὸ περιλαμβανόμενον μεταξύ τῶν κόλπων τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Καβάλλας ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν ἀπὸ τούτων πρὸς τὴν Δράμην ἐννοουμένων τεθλασμένων ὄροθετικῶν γραμμῶν ἀφ' ἑτέρου, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς μία κυκλική περιοχὴ, ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ ὡς κέντρον αὐτῆς τὴν Μονὴν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης. Τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν τοῦ τμήματος ἐφείλκυσε ἀνεκαθεν τὰ βλέμματα τῶν λογίων, ὁμογενεῖς δὲ καὶ ξένοι δὲν ἔπαυσαν, εἴτε ἰδιαιτέρως πραγματείας καὶ συγγράμματα, εἴτε διψιλεῖς ἐν γενικωτέροις συγγράμμασι σελίδας ἀφιερῶντες εἰς τὴν τοπογραφικὴν, ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν μελέτην αὐτοῦ. Ὅρος ἔχει ἐν τῆς Κερκινίτιδος λίμνης ΒΑ μέχρι τῆς Καβάλλας ὀριζοντίως ἐκτεινόμενον, ἐκατέρωθεν δ' εἰς πολλοὺς κλάδους διακλαδιζόμενον. Τὸ ὄρος τοῦτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὠνομάζετο Πάγγαιον, Παγγαῖον, ἢ Πάγγαιος, ἐφημίζετο δὲ διὰ τὰ πλούσια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ μέταλλα αὐτοῦ¹, καθὼς καὶ διὰ τὰ ἄφθονα καὶ ἐξαιρετὰ αὐτοῦ ῥόδα (βλπ. Ἡροδ. 7,112,113. Θουκ. 2,99. Αἰσχύλ. Περσ. 491. Πινδ. Πυθ. 4,320. Εὐριπ. Ῥησ. 922,972. Θεοφράστ. 6,6. Ἀππιαν. 4,106. Κασσ. 47,35. Πλουτ. ποταμ. 7. Virgil. agr. 4,461. Lucan. 1,679. Πλιν. 4,11,18. 7,56,57. 21,10. Στράβ. 333. fragm. 34,41. 7,35. Ἡροδ. 5,16. Ἀριστοτέλ. θ. ἀκουσμ. 42 πρ. Μ. Δήμιτζα, Γεωγραφ. ἀρχ. Μακεδ. τόμ. 1 σελ. 63). Μυθολογείται, ὅτι πρότερον ὠνομάζετο Καρμάνιον, ἔπειτα δὲ ὠνομάσθη Πάγγαιον ἀπὸ τοῦ Παγγαίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἄρειος καὶ τῆς Κριτοβούλης, ὅστις ἀδυνατῶν νὰ ὑποστῆ τὰς τύφεις τοῦ συνειδότος ἐπὶ τῆ αἰμομιξίᾳ, ἦν ἐν ἀγνοίᾳ διέπραξεν, ἀνείλεν ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου (πρ. Μελετίου, γεωγραφ. περὶ Θράκης) ἐνῶ ἐκ τῶν

¹ Σημ. 1. Διηγοῦνται, ὅτι καὶ κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα Ἀρμένιοί τινες ἦλθον μετὰ φερμανίου ἵνα ἐκμεταλλευθῶσι τὸ ὄρος, ἀλλὰ μὴ εὐρόντες αὐτὸ πλούσιον, ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι (βλπ. Heuzey, Mission archéol. dans la Maéd. Paris 1876 σελ. 27).

νεωτέρων τις (πρ. Δήμιτζα, αὐτόθι), στηριζόμενος εἰς τὴν παρὰ Πλινίῳ (7,57) παράδοσιν, καθ' ἣν πρῶτος ἀνεκάλυψε τὰ μέταλλα τοῦ Παγγαίου ὁ Φοινιῆς Κάδμος, παρήγαγε τὴν ὀνομασίαν τοῦ Παγγαίου ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ panga, σημαίνοντος συνάντησιν. Ἀλλὰ κατὰ τῆς παραδόσεως τοῦ Πλινίου ἀντεπεξῆλθεν ἤδη ἐκ τῶν ἀρχαίων ὁ Στράβων, ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς. Περὶ τὰ τέλη τοῦ μεσαιῶνος ὠνομάζετο Ματικία (βλπ. βιογραφ. τοῦ Αου Κτίτορος τῆς Εἰκοσιφοιν. Ὁ. Γερμανοῦ ἐν Acta Sanctorum τῶν Βολλανδιστῶν, Μαΐου τόμ. III ἡμερ. 12), Ματίκιον δὲ ὀνομάζει αὐτὸ καὶ τὸ σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρειος (πρ. καὶ Περιοδ. Ἑλλην. Φιλολ. Συλλ. ἐν ΚΠ. Παράρτ. 17 τόμ. σελ. 13 σημ. 1). Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν ὠνομάζετο Μαλκκὰ καὶ Καστανιὰ (βλ. Μελετίου Γεωγρ. ἐν. ἀν.). ὑπὸ δὲ τῶν νεωτέρων Γεωγράφων, περιηγητῶν καὶ ὑπὸ τῶν διαφόρων πινάκων ὀνομάζεται: Pilat-tépê (Desdevises, Geographie anc. d. l. Macéd. Paris 1863 σελ. 25,) ἢ Pilav-tépê (A. Boué, Recueil d'itin. dans la Turquie d'Europe, τόμ. 1 σελ. 151)—ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ Pilaf-tépê=Πιλὰφ-τεπέ (βλπ. Δήμιτζα, ἐν. ἀν.), Καστανιὰ (=Castagnaz βλ. Sickler, Handbuch der alten geographie τόμ. 1 σελ. 482 πρ. Δήμιτζα, αὐτόθι), Κούσνιτζα ἢ βουνὸν τῆς Κοσφινίτσας καὶ Πιρνάρι (Kouschnitz ou en grec Pirnari, A. Boué, ἐν. ἀν. σελ. 217. Ν. Φιλιππίδου ἐν Περιοδ. Παρνασσῶ, Ἀθῆναι, τόμ. Α' σελ. 125), Κόσνιτζα-πλάνινα (Πίν. Αὐστριακ. ἐπιτελείου πρ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν.) καὶ Μπουναρ-δάγ, (Ὁθωμ. πίν.) Σήμερον εἶναι γνωστὸν γενικῶς μὲν ὑπὸ τὸ τουρκικὸν ὄνομα Πουρνάρ-δαὰ, ὀνομαζόμενον οὕτω ἀπὸ τῶν πολλῶν πίνων αὐτοῦ, Καστανιαῖς δὲ ὀνομάζεται κυρίως τὸ ὑπὲρ τὸ χωρίον Ραδολίβος τμημα αὐτοῦ, βουνὸν τῆς Κουσινίτζας τὸ περὶ τὴν Μοῆν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης μέρος, καὶ τουρκιστὶ Πιλὰφ-τεπέ μόνον ἢ ὑψίστη αὐτοῦ κορυφὴ ἐκ τῆς ὁμοιότητος αὐτῆς πρὸς τὴν κωνοειδῆ κορυφὴν τοῦ τουρκικοῦ πιλαιίου. Τὸ ὕψος τοῦ ὄρους ποικίλλει ἀπὸ 1500 εἰς 6000 πόδας, οὗς μετρεῖ ἡ κορυφὴ Πιλὰφ-τεπέ (Desdevises, ἐν. ἀν. σελ. 29). Ἀλλὰ ἐκ τῶν κορυφῶν αὐτοῦ διακρίνονται ἡ Κεντρίτσα (ὀρθότ. Κεδρίτσα), Βιτάστα-καρανί, Σιθρί-Τεπέ, Ἐριτζέκ, Κέλ-τεπέ καὶ Βιγγλα (=Vigilia, σκοπία, καὶ τόπος διαμονῆς σκοπῶν βλπ. Ducange, Glossarium). Ἐπὶ τῆς τελευταίας σώζονται καὶ μέχρι σήμερον τὰ εἰρεπια τοῦ ἀρχαίου φρουρίου (πρβλ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν.), τὸ ὅποιον ὁ κ. Μερτζίδης ἐξέλαβεν ὡς λοιμοκαθαρτήριον (sic) τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν (Σ. Μερτζίδου, Αἱ χώραι τοῦ παρελθόντος καὶ αἱ ἐσφαλμέναι τοποθετήσεις αὐτῶν κτλ. Ἀθῆναι, 1885 σελ. 85.) Ἐκ δὲ τῶν ἐπὶ τοῦ ὄρους σπηλαίων καὶ λαβυρινθωδῶν ὁπῶν

γνωστότερα είναι ή ού πολύ μακράν του Πιλάφ-τεπέ κειμένη Ἄσκητότρυπα, φυσική καί ὅλως ἀκατέργαστος, ἥτις ἐξακολουθεῖ, ὡς βεβαιοῦσι, μέχρι τῶν Λακκοβικίων. Ἀνάδοχος τοῦ ὑπομιμνήσκοντος τόν μυθικόν τοῦ Μίνως λαβυρίνθου τούτου εἶναι παραδόσις τις, καθ' ἣν ἐν αὐτῷ ἐζησάν ποτε ἀσκηταί μοναχοί, διὰ τοῦτο δέ χρησιμεύει τοῖς ἐπισκέπταις τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ὡς προσκόνημα, κειμένη 3—4 ὥρας ἀνατολικῶς τῆς Μονῆς. Ἰδίως τὰς γυναῖκας ἐλκύει ὁ ἐν αὐτῇ γαλακτίτης λίθος, τόν ὅποιον μεταχειρίζονται ὡς φάρμακον κατὰ τῆς στειρώσεως καί τῆς ἐπισχέσεως τοῦ γάλακτος. Τό Πάγγαιον δέν εἶναι καί πολύ πτωχόν εἰς ὕδατα, ἱκνὰ δέ βυάκια ἐξ αὐτοῦ ἐκχύνονται εἰς τήν λίμνην τῶν Φιλίππων, εἰς τόν Ἀγγίτην καί εἰς τόν Στρομονικόν κόλπον. Εἶναι πλουσιώτατον εἰς νομήν, εἰς διαφόρου εἶδους θαμνώδη καί ὑψηλά δένδρα, παντοδαπά χόρτα, ἄνθη καί φυτά, τῶν ὁποίων λαμπράν ἀπαριθμῆσιν ἔχει ἐν τῷ βιβλίῳ του ὁ κ. Μερτζίδης. Ἐν τούτοις εἶναι πολύ ἀμφίβολος ἡ ἰδέα τινῶν, ὅτι καί μαντεῖον τοῦ Βάχχου κατὰ τήν ἀρχαιότητα ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ Παγγαίου, πιθανώτερον δέ φαίνεται, ὅτι τοιοῦτόν τι ὑπῆρχεν ἀντικρῶ τοῦ Παγγαίου παρὰ τὸ Boz-dag. (Μπόζ-δαά), παρ' ὃ κυρίως διέτριβον οἱ Σάτραι καί οἱ Βησσοί (βλπ. Desdèvises, ἔν. ἀν. σελ. 399 καί παρὰ Μερτίδη ἔν. ἀν. σελ. 96 πρβλ. Heuzey, ἔν. ἀν. σελ. 30—31.—Γονίου, Φιλολογήματα ἐν «Νεολόγω» Κων.πολεως, 1895 ἀριθ. 7758—59). Περὶ τούτου δέ προκειμένου, δέν εἶναι ἄσκοπον νά παραθέσωμεν ἐνταῦθα τήν ὑπό τοῦ σοφοῦ ἀρχαιολόγου καί ἡμετέρου φίλου κ. Κεραιμῆως γενομένην ἀνασκευήν σχετικῆς τινος πληροφορίας τοῦ κ. Μερτζίδου. Οὗτος δηλαδὴ ἐν σελ. 83 καί 95—96 ἀναφέρει, ὅτι εἶδεν ἐν τῇ Μονῇ ἀνάγλυφον ἐπὶ στρογγύλης πλακῆς, ἀνευρεθὲν (δῆθεν) εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ ὄρους, ὅπερ, λέγει, ὅτι ἀνήκει εἰς τόν Διόνυσον. Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Μερτζίδου ἀναφερόμενον εἶναι στρογγύλον μετὰ βάσειως μάρμαρον, φέρον ἐν ἀναγλύφῳ δύο κατὰ πρόσωπον προτομάς, τήν μὲν ἀνδρὸς πωγωνοφόρου, τήν δέ γυναικὸς κεκαλυμμένης. Δεξιόθεν τοῦ ἀνδρὸς ἀναγιώσκεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ,

ΖΩΣΙ	Ζώσι-
ΜΟΣΙ	μος [ι]
ΗΡΟΔΟ	Ἡροδό-
ΤΟΥ ΟΚ	του, ὁ κ-
ΑΙΟΝΙΡΖ	αὶ Ὀνίρζ.

ὑπ' ἀμφοτέρων δέ τὰς προτομάς τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς,

ΝΙΚΗ ΔΙΟΙΝΥΣΙΟΥ = Νίκη Διονυσίου.

Σημ. 1. Παρόμοιον τι ἀναφέρει καί ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ του, περὶ Πίνδου ("Ορ. Θεσ.).

ὡς βλέπει ὁ ἀνχγνώστης, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τυγχάνει ἀπλούστατα νεκρὸν ἀνάγλυφον. Εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἡγουμενείοις, ἐκομίσθη δὲ ἐκ Θάσου ὑπὸ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ ἐκεῖ μετοχίου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης (βλπ. Φιλ. Συλλ. ἐν, ἀν. σελ. 106). Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τοῦ Παγγαίου.

Ποταμὸς δὲ ἐν τῷ ἐν λόγῳ τμήματι ὑπάρχει ὡσαύτως εἰς, ὁ Ἀγγίτης μὲν καθ' Ἡρόδοτον, Γαγγίτης δὲ κατὰ Ἀππιανὸν (Ἡροδ. 7,113. Ἀππιαν. 4,106, 107 πρβλ. Γοννίου, ἐν. ἀν.) ὁ ἐσφαλμένως ὑπὸ τινῶν ταυτιζόμενος μετὰ τοῦ Στρομόνος (Tafel, de thessalonica ejusque agro, Βερολίνον, 1839 σελ. 243—247.). Ὁ Ἀγγίτης ἢ Γαγγίτης πηγάζει ἐκ τοῦ Ὀρβήλου (Δήμιτζα, ἐν. ἀν. σελ. 171), διέρχεται διὰ τῶν πεδιάδων Φιλίππων καὶ Δράμας, καὶ δεχόμενος ἐνταῦθα δύο παραποτάμους, ἓνα ἐξ ἀριστερῶν — πηγάζοντά ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς Δράμας — καὶ ἓνα ἐκ δεξιῶν — πηγάζοντα ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Νευροκοπίου — χύνεται εἰς τὴν Κερκινίτιδα λίμνην. Ὁ πρῶτος ἐκ τῶν παραποτάμων εἶναι ὁ Ζυγάκτης τοῦ Ἀππιανοῦ, ὅστις ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τῆς θραύσεως τοῦ ἄξονος τῆς ἀμάξης τοῦ Πλούτωνος, διώκοντος ἐνταῦθα τὴν Περσεφόνην (Ἀππιαν. 4,105). Καὶ τὸν Ζυγάκτην ἐσφαλμένως ταυτίζουσι πρὸς τὸν Στρομόνα (πρβλ. Tafel, ἐν. ἀν.) Ὁ δεῦτερος εἶναι ὁ Πάναξ τοῦ μεσαιῶνος (βλπ. Miklossik et Müller, Acta et diplomata, τόμ. 1 σελ. 240, Κ. Σάθα, Μεσαιων. Βιβλιοθήκ. τόμ. 1 σελ. 216. — Acta Sanctorum Boll. ἐν. ἀν. — Κατακουζηνοῦ, 4,45.), ὁ ἐσφαλμένως ὑπὸ τινῶν (Δήμιτζα, ἐν. ἀν. τόμ. 1 σελ. 171—N. Φιλιππίδης, ἐν. ἀν. σελ. 124—Μερτζίδης, ἐν. ἀν. σελ. 114) ταυτιζόμενος πρὸς τὸν Γαγγίτην τοῦ Ἀππιανοῦ.

Λίμνην ἔχει τὸ ἐκτεταμένον ἔλος τῶν Φιλίππων ἢ λίμνην Πραβίου ἐν μέρει καλουμένην (Ἀππιαν. 4,105. Κατακουζ. 4,45. Δήμιτζα, ἐν. ἀν. σελ. 200), ἣν τινες ταυτίζουσι πρὸς τὴν Πρασιάδα τοῦ Ἡροδότου (7,112 πρ. Tafel, ἐν. ἀν. σελ. 261—272. Μερτζίδης, ἐν. ἀν. σελ. 100 κ. ἐ.), ἐνῶ ἄλλοι διὰ τῆς Πρασιάδος τοῦ Ἡροδότου ἐνόησαν τὴν Κερκινίτιδα (Desdevises, ἐν. ἀν. σελ. 49 καὶ 112—F. de Beaujour, Voyage Militaire d. l. Turquie. τόμ. 1 σελ. 213—Δήμιτσης, ἐν. ἀν. σελ. 201), ἄλλοι τὴν Βόλβην = Μπουγιούκ - μπεσιζ (πρ. Tafel, ἐν. ἀν. σελ. 263), ἄλλοι τὴν Δοῦράνην (Cousinéry, Voyage en Macéd. Paris, 1831 σελ. 93—Μελέτιος, ἐν. ἀν. τόμ. β' σελ. 473 ἐκδ. Γαζ. — Περιοδ. «Παρνασσός» 1895 ἐλησφόρησα νὰ σημειώσω τὴν σελίδα), ἄλλοι τὴν ἀνώνυμον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λίμνην τοῦ Λαγκαδά = Κιοτσιούκ - μπεσιζ = λίμνη τοῦ Ἁγίου Βασιλείου (ὁ Tafel, ἐν. ἀν. σελ. 267), καὶ ἄλλοι τέλος, στηριζόμενοι εἰς τὴν πληροφορίαν τοῦ Πλινίου (4,10), ἀνεζήτησαν τὴν Πρασιάδα τοῦ

Ἡροδότου κατὰ τὰ βορειότερα τοῦ Στρυμόνος (πρ. Δήμιτζα, ἐν. ἀν. σελ. 201).

Λιμένας δὲ ἔχει τὸν τοῦ Ὀρφάνου (Τζάι - ἄζι), τοῦ Λευθεραὶ καὶ τὸν τῆς Καθάλλας, ὅστις καὶ εἶναι ὁ ἐπισημότερος, καὶ πεδιάδας ἀρετὰ εὐφόρους τὴν τῶν Φιλιππῶν καὶ Δράμας καὶ τὴν τοῦ Τραβηκίου.

Πρῶτοι καὶ ἀρχικοὶ οἰκήτορες τοῦ τμήματος ὑπῆρξαν διάφορα Παιονικὰ καὶ Θρακικὰ ἔθνη, ἀπὸ δὲ τοῦ πέμπτου π. χ. αἰῶνος ὡς ἐπισημότερα ἀναφέρονται τὰ Θρακικὰ φύλα, Ὀδομαντοὶ, Ἠδῶνες ἢ Ἠδωνοί, Πιέρεις καὶ Σάτροι (Ἡροδ. 5, 16. 7, 112. Θουκ. 2, 99. Στεφαν. Βυζαν. ἐνλ.— Horat. Od. 2, 7, 27. Ovid. m. 11, 69). Περιλαμβάνανε λοιπὸν ὡς ἐκ τούτου τὸ ὑπ' ὄψιν μας τμήμα μέρος τῆς Ὀδομαντικῆς ἢ Ὀδομαντιδος, — τὸ ἐκ δεξιῶν τοῦ Ἀγγίτου — καὶ μέρος τῆς Ἠδωνικῆς ἢ Ἠδωνίδος, — ἥτις, ἀριστερόθεν τοῦ Ἀγγίτου καὶ ἀνατολικῶς τῆς Κερκινίτιδος λίμνης ἐξαπλουμένη, ἔφθανε μέχρι τῆς χώρας τῶν Σαπαίων, καὶ ὑποδιηρέετο εἰς τὴν κυρίως Ἠδωνίδα, — ἥτις κατεῖχε τὸ ΝΔ μέρος, — εἰς τὴν Φυλλίδα, — ἥτις ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τῆς Φυλλίδος, θγατρός τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης, ὑφ' οὗ εἶχε δοθῆ αὐτῇ εἰς προίκα (βλπ. Τζέτζη, εἰς Λυκοφρ. Κασσ. σ. 495. — Ὑγίν. μυθ. 59, 243 — Ovid. Heroid. 2 — Justin, 2, 6), περιελάμβανε δὲ τὴν μεταξὺ Ἀγγίτου καὶ Παγγαίου χώραν (Ἡροδ. 7, 113), ὀνομαζομένη ὑπὸ τινῶν καὶ Φυλλίδος ἢ Κίαισα (βλπ. Σχολιαστ. Ἡροδ. σ. 755 ἐκδ. Bek.) — καὶ εἰς τὴν νέαν Πιέριαν, ὀνομασθεῖσαν οὕτω κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν παλαιάν, — ἥτις (N. Π.) ἐξεστεινέτο καθ' ὅλον τὸ πρὸς νότον τοῦ Παγγαίου μέρος (βλπ. περὶ π. τ. Δήμιτζα, ἐν. ἀν. τόμ. 2 σελ. 524 — 25). Εἰς τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα ἀργότερον προσετέθησαν καὶ οἱ ἐξ Ἑλλάδος, ἕνα δὲ αἰῶνα μετὰ ταῦτα οἱ Θάσιοι ἀπώκισαν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἠδωνίδος, ὅθεν καὶ ὠνομάσθη διὰ τοῦτο Θασία Ἠπειρος (Heuzey, ἐν. ἀν. σελ. 5). οὐ πολλῶ δ' ὕστερον τὸν αὐτὸν αἰῶνα περιελήφθη εἰς τὴν οὕτωδὴ κληθεῖσαν ἐπίκτητον Μακεδονίαν καὶ ἀπετέλεσε τὸ κέντρον τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους μέχρι τοῦ 167 π. χ., ὅτε κατετάχθη ὑπὸ τοῦ Ἐμιλίου Παύρου εἰς τὸ πρῶτον Κυβερνεῖον τῆς εἰς τέσσαρα τοιαῦτα διαιρεθείσης Μακεδονίας (Διοδώρ. 31, 13). Κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἐν πρώτοις μὲν, ὅτε ἡ Μακεδονία, διηρημένη εἰς Α' καὶ Β', ἀπετέλει μέρος τῆς Ἐπαρχίας τοῦ Ἰλλυρικοῦ, τὸ ὑπ' ὄψιν μας τμήμα ἀνήκεν εἰς τὴν Α' (ὑπὸ κοντουλάριον) Μακεδονίαν (Γερμ. Συνέκδ.), ὅτε δὲ βραδύτερον τὸ Βυζαντινὸν κράτος διηρέθη εἰς θέματα, μετὰ τῆς ὅλης ἐπαρχίας τῆς Μακεδονίας (ὑπὸ κοντουλάριον) ἀνήκεν εἰς τὸ β' θέμα (Κωνστ. Περγουρογ. περὶ Θεμ. 2).

Σήμερον ἐν μὲν Καθάλλῃ καὶ Πραβίῳ ἐδρεύουσι ὑποδιοικηταὶ (καίμα-

κάμ), ἐν δὲ Δράμα διοικητῆς (μουτεσαρίφ), εἰς ὃν ὑπάγονται οἱ προηγούμενοι ὑποδιοικηταί. Καί μέρος μὲν τοῦ τμήματος πολιτικῶς ὑπάγεται εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Πραβίου, μέρος εἰς τὴν γεν. διοίκησιν Δράμας καὶ μέρος εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν (καϊμακάμ, ὑπὸ τὸν μουτεσαρίφ Σερρῶν) Ζίχνης (νῦν Ζελιάχοβας). Ἐκκλησιαστικῶς δὲ τὸ τμήμα περιέχει τὴν ἐπαρχίαν Ἐλευθερουπόλεως μὲ ἔδραν τὸ Πράβιον, μέρος τῆς ἐπαρχίας Δράμας, μεθ' ἧς εἰσι συνηνωμένοι καὶ αἱ πάλαι ποτὲ διαλάμφασαι ἐπαρχίαι Φιλίππων καὶ Ζιχνῶν, καὶ μέρος τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης (Περιθεωρίου καὶ Καβάλλας).

Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀρχαιότητι πόλεις ἐκ τῶν μᾶλλον καὶ ἥττον ὀνομαστώων ἀναφέρονται: Φίλιπποι ¹, Δράβησκος ², Πέργαμος ³, Μύρκηνος ⁴, Γάζωρος ἢ Γάσωρος ⁵, Ἀμφίπολις ⁶, Τρώγιλος ⁷, Ἡϊών ⁸, Φάγρης ⁹,

1. βλπ. κατωτέρω. — ² Ἐκειτο εἰς τὸ σημερινὸν Ζραβίχ ἢ Δραβίχ, ὡς εἶδον αὐτὸ γραφόμενον ἐν τοῖς Βραβείσις (ἃ εἰς κατάλογοι πόλεων καὶ χωρίων συντρεφασῶν τῇ Μονῇ κατὰ τὴν XVI—XVII ἐκ.). Περὶ αὐτὸ κατεστράφησαν κατὰ τὸν Θουκυδ. 4,102, τῷ 466 π. χ. 10000 Ἀθηναίων ἀποίκων ὑπὸ τῶν Θρακῶν κατοίκων τοῦ τμήματος. — ³ Ὀχυρὰ πόλις, Ἡροδ. 7,112, ἔκειτο δὲ κατὰ τὴν σημερινὴν Προβίσταν βλπ. κατωτέρω. — ⁴ Ἀρχαία πρωτεύουσα τῶν Ἡδωνῶν, κειμένη κατὰ τὸ χωρίον Καδακιά. Τῷ 513 Ἰστιαῖος ὁ Μιλῆσιος, λαβὼν αὐτὴν ὡς ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ Δαρσίου, ἐτείχευσεν αὐτὴν (Ἡροδ. 5,121), ἀλλὰ κατὰ τὰ Πελοποννησιακὰ ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Βρασιδά (Θουκυδ. 4,107). — ⁵ Μεταξὺ Ἀμφιπόλεως καὶ Μυρκήνου. Ἐφημίζετο διὰ τὸν ναὸν τῆς (Γαζωρίτιδος) Ἀρτέμιδος καὶ ὡς σταθμὸς τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ (Στέφ. Βυζάν. ἐν λ. πρὸλ. Δήμιτζα, ἐν. ἀν. τόμ. Β' σελ. 551). — ⁶ βλπ. κατωτέρω. — ⁷ Ἡ Τρώγιλος καὶ Τρώγιλος, ἔκειτο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παγγαίου πρὸς Ν. τοῦ Ἀγγίτου. Ἦτο ἐπίσημος, φαίνεται, διότι εὑρέθη νόμισμα, φέρον τὸ ὄνομά της (Ν. Φιλιππίδης ἐν. ἀν. σελ. 293). — ⁸ Ἐπίνειον τῆς Ἀμφιπόλεως (Θουκ. 4,102). Ἐκειτο ὀλίγον κατωτέρω τοῦ χωρίου Κοντέσσα (Δήμιτζα, ἐν. ἀν. 2 σελ. 542-43 Παρνασσῶ ἐν. ἀν. σελ. 296). Ἐλυτρώθη τῆς κυριαρχίας τῶν Μήδων ὑπὸ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου (Θουκ. 1,98). Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοπον. πολέμου ἐπεχείρησε νὰ κατακτήσῃ αὐτὴν ὁ Βρασιδάς, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπὸ τοῦ Ἀθην. στρατηγ. Θουκυδίδου, ἐλθόντος εἰς ἐπικουρίαν τῆς πόλεως μετὰ πλείων (Θουκ. 4,106). Ὁ Κατακουζηνὸς (4,17) ὀνομάζει αὐτὴν Ἀνακτοροῦπολιν. — ⁹ Ὁ Φάγρης ἢ ἡ Φάγρη, πρὸς Ἀν. τῆς Ἡϊόνος καὶ Βορ. τοῦ Ὀρράνου (Δήμιτζα, αὐτόθι—Desdevises, ἐν. ἀν. σελ. 411).

Γαληψός¹, Ἀπολλωνία², Δάτος³, Τίσαρα, Οἰσύμη⁴, καὶ Νεάπολις⁵. Κατὰ δὲ τὸν μεσαιῶνα πρὸς τισι τῶν ἀνωτέρω καὶ τὰ ὀνόματα Χρυσοπόλεως⁶, Ἐλευθερουπόλεως⁷, Ἀλεκτρουπόλεως, Ἀνακτορουπό-

¹ Ἡ Γαληψός, περὶ τὸ χωρίον Πύργον, οὐχὶ μακρὰν τοῦ ἀκρωτηρίου Ὀρφάνου (Δήμιτζα σελ. 553). — ² Στράβ. 7, 331, 33, 35, 36. Πλιν. 4, 18. Ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ Στρυμ. κόλπου καὶ Ἀν. τοῦ χωρίου Μαγαλᾶ, κτίσμα τῶν Θρακῶν εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, κατασκαφεῖσα ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. ³ Ἡ Δάτος ἢ τὸ Δάτον, ἔκειτο παρὰ τὸ Λευθεραί, ἐν τῇ θέσει τῆς Ἐλευθερουπόλεως, εἶχε δὲ ἐπίνειον Τίσαρα ἢ Ἀντίσαρα καλούμενον (Στέφ. Βυζάν. ἐν. λ.). Ἀπωκίσθη ὑπὸ τῶν Θασίων προτροπῇ τοῦ ἐξορίστου Ἀθηναίου Κκλλιστράτου (Ζηνοβ. 4, 34. Εὐσταθ. εἰς Διονύς. Περιηγητ. στ. 517). Ἦτο περίουστος ὡς ἐκ τῶν παρακειμένων πλουσιῶν τότε μεταλλείων τοῦ Παγγαίου, ἔθεν καὶ τὸ ὄνομά της κατέστη παροιμιῶδες (Δάτον ἀγαθῶν. Στράβ. 7, 36 πρὸ καὶ ὅσα γράφει ὁ Heuzey ἐν σελ. 6.). Ὁ κ. Μερτζίδης (ἐν. ἀν. σελ. 120) ἀσθαίρετως χωρίζει τὴν Δάτον ἀπὸ τὸ Δάτον, καὶ ἐκείνην μὲν τοποθετεῖ εἰς τὴν Ἐλευθερούπολιν, τοῦτο δὲ εἰς τοὺς Φιλίππους, νομίζων, ὅτι οὕτω συμβιβάζονται τὰ διαφωνοῦντα ἀρχαῖα κείμενα. — ⁴ ἀποικία Θασίων (Θουκ. 4, 107), ἢ αὐτὴ τῇ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλιάδ. Θ' 304). Ἐκειτο δὲ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Γαληψοῦ. — ⁵ Περὶ Νεαπόλεως ἴδε τὰ περὶ Χριστουπόλεως ἢ Καβάλλας κατωτέρω. — ⁶ Ἐξ ὅσων γινώσκομεν τὸ ὄνομα τῆς Χρυσοπόλεως ἀναφέρεται κατὰ πρῶτον εἰς τὸν 9ον αἰῶνα (Le quien O.C.II σελ. 83) ἀργότερον (τῷ 1097) ἀναφέρεται ὑπὸ τῆς συγγρ. Gesta Dei per Francos, κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἐπιστολῇ τοῦ Ἰννοκεντίου, καὶ ἀκολούθως πολλάκις (βλπ. Tafel, Thess. σελ. 500—2). Ἐκ τῶν ἀναφεροσῶν αὐτὴν πηγῶν, ἄλλαι μὲν ταυτίζουσιν αὐτὴν πρὸς τὴν Ἀμφίπολιν (βλπ. Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, Σύντ. τόμ. 5 σελ. 495 — Τζέτζην, εἰς Δυκόφρ. σ. 417—420, σελ. 589 ἐκδ. Müller), ἄλλαι πρὸς τὴν Καβάλλαν (N. Καβάλλ. βλπ. Σκυλίτζη σελ. 866 ἐκδ. Παρισίων ἐν ἀντιπρόβλῃ πρὸς Ἀννης, Α' σελ. 22 ἐκδ. Παρισ. Νικηρ. Βρυενν. 4, 28, καὶ M. Γλυκᾶ, 4 σελ. 617 ἐκδ. Βόν. πρ. Tafel, Thess. αὐτόθι), καὶ ἄλλαι πρὸς τὸ Ὀρφانون (σιγίλ. II Τιμοθέου Β' περὶ τῆς ἐπαρχίας Φιλίππων ἔτ. 7126—1618 ἐν μηνί Μαρτίῳ ἰνδ. α'—ἀνέκδοτ. παρ' ἐμοί). Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων, οἱ μὲν ἐκλαμβάνουσι τὴν Χρυσόπολιν ὡς ἰδιαιτέραν πόλιν καὶ τοποθετοῦσι πρὸς δυσμὰς τῆς Καβάλλας (Tafel, αὐτόθι.— Δήμιτζας II, 565.), οἱ δὲ συμφῶνως πρὸς τὸν παρὰ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ κατάλογον καὶ τὸν Τζέτζην ταυτίζουσιν αὐτὴν πρὸς τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ηῖονα (Ortelius in Thessauro geographico ἐν. λ. Ἀμφίπολις Le quien, O. C. II σελ. 83 πρ. Tafel, Thess. αὐτόθι). — ⁷ Προσημειώθη, ὅτι Δάτος καὶ Ἐλευθερούπολις ἔκειντο ἐν τῇ αὐτῇ θέσει. Ἡ Ἐλευθερούπολις ὠνομάζετο καὶ Ἀλεκτριούπολις (βλπ. Tafel De via egnatia II σελ. 16 πρ. Heuzey, σελ. 32), ἤδη δὲ κατὰ τὸν 9ον

λεως¹, Μοσυνοπόλεως², Χριστουπόλεως, Καβάλλας, Πράβιου, Καισαρουπόλεως και Δράμας. Σήμερον περιλαμβάνει τὰς τρεῖς μικρὰς πόλεις Δράμαν, Καβάλλαν καὶ Πράβιον, καὶ ὑπερεξήκοντα χωρία, τὰ μὲν καθορῶς χριστιανικά, ἢ Ὄθωμανικά, τὰ δὲ πλεῖστα μικτά, ἐξ ὧν πρώτης τάξεως (κεφαλοχώρια ὅπως τὰ λέγουσι) δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὰ χωρία: Προσότζιανη³, Ἀλιστρατής,

αἰῶνα ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν ἐπισκοπικῶν θρόνων τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων (βλπ. Πάλλη καὶ Ποτλῆ ἐν. ἀν. σελ. 475. Lequien, II, 66), καὶ ὡς τοιαύτη διετέλεισε μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος. — κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἐν τοῖς βραβείοις τῆς Μονῆς μνημονεύεται ἡ Ἐλευθερούπολις ζῶσα, ἀναφέρεται δὲ καὶ ἡγούμενος ἐξ αὐτῆς ἐν Εἰκοσιφοινίσῃ ὁ Κοσμάς τῷ 1664 (βλπ. κώδ. — 378). — ὅποτε κατεστράφη μὲν ἡ ἔδρα, ἡ δὲ ἐπισκοπὴ ἐρημωθεῖσα ἐγκατελείφθη ἀπροστάτευτος, ἀνιδρύθη δὲ μετὰ τὸν αὐτὸν τίτλον ἡ ἐπισκοπὴ τῷ 1766 ὑπὸ Π. Σαμουήλ Α' τοῦ Χαντζερῆ μετ' ἔδραν ὅμως τὸ Πράβιον, αἰτήσας τοῦ Φιλίππων καὶ Δράμας Καλλινίκου, ἐκλεγέντος Ἐλευθερουπόλεως Γερσίου. Ἡ ἐπισκοπὴ Ἐλευθερουπόλεως κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα μνημονεύεται ἐν τῇ μνησθείσῃ ἐπιστολῇ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου III πρὸς τὸν Λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον Φιλίππων Γουλιέλμον (πρ. Henzey, σελ. 26), κατὰ δὲ τὸν 14ον αἰῶνα (ἐν μηνί Ἀπριλίῳ 1395) πατριαρχικῇ ἀποράσει ὁ ἐπίσκοπος Ἐλευθερουπόλεως ἐκηρύχθη καὶ ἑξάρχος Χριστουπόλεως, προσκρτηθείσης αὐτῷ τῆς Μητροπόλεως ταύτης λόγῳ ἐπιδόσεως (Miklossik et Müller, II, 235. πρβλ. Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακ. σελ. 453). Ὁ κ. Μερτζίδης (ἐν. ἀν. σελ. 121) ἐσφαλμένως γράζει, ὅτι ἡ ἔδρα τῆς ἐπισκοπῆς μετὰ τὸν 12ον αἰῶνα μετετέθη εἰς Πράβιον, διότι κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, ὅποτε ὑπῆρχεν ἡ ἐπισκοπὴ Ἐλευθερουπόλεως (βλπ. Ἐκκλησιαστ. Ἀλήθ. IB' σελ. 321) εὕρισκόμεν τὸ Πράβιον προσρητημένον εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλίππων κατ' εὐθεῖαν (Γεδεών, Π. II, σελ. 546). Ἀβχασίμωσ ὡσαύτως λέγει, ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ μέχρι τοῦ 1395 ἦτο αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων τότε δὲ ὑπήχθη αὐτῇ.

¹ Ὑπὸ τοῦ Κατακουζηνοῦ (4,17) ὀνομάζεται ἡ ῥηθεῖσα Ἡῶν. Ὁ Tafel, de via σελ. 15—16, τὸναντίον ταυτίζει αὐτὴν πρὸς τὴν Ἐλευθερούπολιν (πρβλ. Δήμετζα, II, 543). — ² πρ. Π. Παπαγεωργίου, Αἱ Σέρραι κτλ. Λειψία, 1894 σελ. 75. Ὑποτίθεται, ὅτι ἔκειτο ἐν τῇ θέσει τοῦ χωρίου Μοσυ(ου)ρόπι, οὗ τὴν ὀνομασίαν ἐκλαμβάνουσιν ὡς παρχαθρᾶν τῆς Μοσυνοπόλεως. — Περὶ τῶν μὴ σημειουμένων ἐνταῦθα γίνεσθαι λόγος ἐν οἰκείῳ τόπῳ. ³ Κεῖται 2 ὄρ. νοτιοδυτικῶς τῆς Δράμας. Περὶ αὐτοῦ γράζει ὁ κ. Ν. Φιλιππίδης ἐν Περνεσσῶ ἔτ. Α'. Ἡ ὀνομασία τοῦ χωρίου ἔως εἶναι Μεσαιωνική ὑπὸ τὴν τύπον Προσοφίανη (Πρόσοφισ), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ἀμφιθεατρικῆς τοποθεσίας τοῦ χωρίου. Σήμερον κατοικεῖται ὑπὸ ὑπερπεντακοσίων οἰκογενειῶν, μικτῶν, ἡ δὲ ὁμογενῆς κοινότης διατηρεῖ λαμπρῶς κατηρητισμένα σχολεῖα ὑπὸ τὴν πεπειραμένην διεύθυνσιν τοῦ γνωστοῦ διδασκάλου κ. Γοννίου. Ἦδη ὁ κ. Φι-

Δοξάτον¹, Τζαλτάτζια², Ραδολίβος, Κιούπ-κιοϊ, Σέμαλτον, Προβίστα, Λακχοβίγια, Μοσουρόπι³, και Νικήσιανη· δευτέρας τάξεως τὰ χωρία:

λιππίδης ανέφερε τὴν ὕπαρξιν ἐνταῦθα μικροῦ «Ἐκπαιδ. συλλόγου». —

¹ Κεῖται μίαν $1\frac{1}{2}$ ὥραν Ἀνατολ. τῆς Δράμας ἐπὶ ἀνοικτῆς τοποθεσίας, ὅθεν και ὠνομάσθη Δοξάτο (ὀνομαζοῦσι παρ' ἡμῶν τοὺς διαδρόμους τῶν οἰκιῶν, τοὺς ἄλλως ὀνομαζομένους: μακρυνάρια, σάλα). Ὁ κ. Φιλιππίδης ἐν Παρνασσῶ ἀναφέρει τὴν φιλεκπαιδευτικὴν ἀδελφότητα «Φίλιππος» τοῦ Δοξάτου. Τὸ χωρίον και οἰκονομικῶς και παιδευτικῶς λογίζεται ἐκ τῶν πρώτων τοῦ τμήματος. Περὶ αὐτοῦ γράφει προσέτι ὁ Heuzey ἐν σελ. 125—136, περιλαβὼν και ὅσας εὑρεν ἐπιγραφάς, ὁ κ. Μερτζίδης (σελ. 43—47), και ὁ κ. Κεραμεύς, ἐπισκευθεὶς αὐτὸ κατὰ τὸ 1885 (Φιλ. Συλλ. σελ. 110—11). Ὁ κ. Μερτζίδης ἐσφαλμένως συγχέει τὸ Δοξάτον πρὸς τὸ Δοκάλον τοῦ ὑπὸ ἡμεῶν. 1614 συγγιλλίου τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων, ἀγνωστῶ δέ, πόθεν ἀρυσθεὶς σημεῖο, ὅτι τὸ Δοκάλον μέχρι μὲν τοῦ 1236 ὑπήγετο εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλίππων, ἀπὸ δὲ τοῦ 1236 μέχρι τοῦ 1614 εἰς τὴν Μητρόπολιν Δράμας, ἐνῶ τὸ μνημονευθὲν συγγίλλιον τοῦ Π. Τιμοθέου Β' (κεῖται παρ' ἐμοὶ ἀνέκδ.) λέγει ῥητῶς, ὅτι τὸ Δοκάλον, ὑπαγόμενον ἀνέκαθεν και ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλίππων, οἱ Μητροπολίται Καβάλλας και Περιθεωρίου αὐθαίρετως μετὰ τινῶν ἄλλων χωρίων ἐσφετερίσθησαν (ἐπωφελοῦμενοι ἴσως μεσολάβησαν χρεῖαν τοῦ θρόνου Φιλίππων). — ² Κεῖται μεταξύ Δοξάτου και Δράμας, $3\frac{1}{4}$ ὥρ. μακρὰν τοῦ πρώτου. Περὶ αὐτῆς γράφουσιν ὁ Heuzey ἐν σελ. 136—139, ὁ Μερτζίδης σελ. 36, και ὁ κ. Κεραμεύς (Φιλ. Συλλ. σελ. 111—13) περιλαβόντες και τὰς εὐρεθείσας ἐπιγραφάς. Ὀνομάσθη Τζιατάτζια ἐκ τοῦ τουρκικοῦ Τζιατάλ = δίχρανον, ὡς διαχωριζομένη διὰ χειμάρρου (Κουροῦ τσαΐ), τὸ δὲ ταυτοσήμαντον ἑλληνικὸν αὐτῆς ὄνομα εἶναι Χωρίστιανη, ὡς σημειοῦται ἐν τοῖς βραβείοις τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Δράμας, εἰς ὃν ὑπάγεται, και ὑπὸ τῆς δημογεροντίας τοῦ χωρίου. — ³ Κατὰ τὰ προσημειωθέντα τὸ Μοσουρόπ ἢ Μοσουρόπ (και παρὰ τοῖς λογίοις ἢ Μεσορόπη) κεῖται παρὰ τὴν Βυζαντινὴν Μοσουρούπολιν, ἧς ἐκληρονόμησε τὸ ὄνομα παρεμφαρμένον. Παραδίδουσιν, ὅτι τὸ χωρίον ἀπ' ἀρχῆς δὲν ἔκειτο ἐν τῇ σημερινῇ τοποθεσίᾳ, ἀλλὰ κατωτέρω. Ἐν τοῖς βραβείοις τῆς Μονῆς σημειοῦται Γοσορόμου ἐν δὲ σιγγιλλίῳ τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων ἔτ. 7126=1618 ἰνδ. α' ἐν μηνί Μαρτίῳ σημειοῦται τοῦ Βοσορόμου (τρόπον τινὰ ὁ Βοσορόμος). Ἐν αὐτῷ σφίζεται ἐτοιμῆροπον παρεκκλήσιον τοῦ 12 αἰῶνος, καθὰ λέγουσι (πρὸς Μερτζίδου σελ. 122). Τὸ χωρίον κατὰ τὸ ἀνωτέρω σιγγίλλιον ὑπήγετο ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλίππων, ἔπειτα δὲ ἀπεσπάσθη μετὰ τοῦ Σρυμόνος, και πῶν χωρίων Ἀμφιπόλεως (Μαμαρίζι), Χρυσουπόλεως (Ὀρφάνου), Καρίανης, Μπομπλιάνης, Νεοχωρι, και Ποδογοριάνης ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἐκκηρύχθησαν στυροπόγη και ἀπετέλεσαν ἐξαρχίαν Πατριαρχικὴν μέχρι τοῦ 1618, ὅποτε πάλιν προσηρτήθησαν πάντα εἰς τὴν Μητρόπολιν Φι-

Βιτάστα, Κουρμίστα, Ἀντζίστα, Βουλτσίστα, Κοτσάκι, Τζερέπλενη, Μουσθένην¹, Ποδογόργιαν, Κάργιαν, Μπόμπηανη, Ἐδρενετζίκιον² καὶ τινὰ ἄλλα· τρίτης δὲ τάξεως λιμενοχώριά τινὰ καὶ τζιφλίκια, ἐξ ὧν τὸ Μποσιανό, ἡ Μπάνιτζα³, τὸ Βασιλάχιον⁴ καὶ τινὰ ἄλλα.

Τὴν σημαντικότητα τοῦ τμήματος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπέδεικνυν ὁ φυσικὸς τοῦ τόπου πλοῦτος, τὰ ἄφθονα μέταλλα, ἡ ἄφθονος ναυπηγήσιμος ξυλική καὶ ἡ μεγάλη εὐφορία τοῦ ἐδάφους, μάλιστα περὶ τῆς περὶ τὴν Ἀμφίπολιν γῆς ἀναφέρεται, ὅτι καὶ λίαν πρῶιμους καρποὺς παρήγε, γνωστὴ δὲ εἶναι ἡ παροιμιώδης ἐκδοχὴ τῆς Δάτου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. (Ἡροδ. 7, 112. Στραβ. 7, 331 fragim. 34. Διοδώρ. 16. 8. Θουκυδ. 4, 108. Πλουτάρχ. Κίμων, 7. Θεόπομπ. παρ' Ἀθην. 3 σ,

λίπων, πιθανῶς δὲ κατὰ τὴν ἀνασύστασιν τῆς Μητροπόλεως Καβάλλας (= Χριστουπόλεως = Νεαπόλεως) τῷ 1636 ὑπήχθη μετὰ τοῦ Ὁρφάνου, τῆς Κάργιανης, Μπόμπηανης καὶ Ποδογόριανης εἰς τὴν Μητρόπολιν Καβάλλας, τῆς ἐνωθείσης ἀργότερον, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, μετὰ τῆς Μητροπόλεως Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης, ὑπήχθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν ταύτην, ὑφ' ἣν καὶ διατελοῦσι. Κατὰ τὸ 1836, ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Γρηγορίου τοῦ ΣΤ', ἐζήτησαν δι' ἀναφορᾶς τῶν οἱ κάτοικοι νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἐλευθερουπόλεως, ὡς ὑπαγόμενοι εἰς τὸν Καζάν Πραβίου, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθησαν, καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀπετάθησαν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσαν (πληροφ. ἐλήφθη ἐκ τῶν Π. κωδίκων).—¹ βλπ. Μερτζίδου σελ. 122. Ἐν τοῖς βραβείοις τῆς Εἰκοσιφοινίσσης σημειοῦται Μοστώνιανη. Ἴσως δὲ τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ χωρίου ἦν Μεσοθηνία, ὅπερ ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ὡς ὄνομα πόλεως (βλπ. Κατακουζ. II, 16).—² Κεῖται³, πρὸς Β. τοῦ Δοξάτου. Τὴν ὀνομασίαν τοῦ χωρίου ὁ κ. Μερτζίδης (σελ. 49) μετεβάπτισεν εἰς Τραϊαντζικ, ὁ δὲ κ. Κεραμεὺς ἐξέλαβεν ὡς ὑποκρύπτουσιν ὑπαρξίν ἀρχαίας ἀγνώστου πολίχνης, τιμημένης τῷ ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ (Φιλ. Συλλ. σελ. 113). Ὑποτίθηναι, ὅτι ἡ ὀνομασία τοῦ χωρίου ἔχει καταγωγὴν πολὺ νεωτέραν, ὀνομασθεῖσα πιθανῶς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Ἀδριανουπόλιν (Ἐδρενὲ) τῆς Θράκης. Ὁ κ. Κεραμεὺς εὔρε κατὰ τὸ φρέαρ (πηγάδι) τοῦ χωρίου ἐπὶ λάρνακος τὴν συνήθη ἐν ἀρχαίαις χριστιανικαῖς ἐπιγραφῇν: ΤΟΠΟΣ.—³ Παρὰ τὸν Πάνακα ποταμὸν, οὗ διέσωσε καὶ τὴν ὀνομασίαν.—⁴ Ἀπὸ τοῦ ἀποστάτου Βασιλαχίου, τὸν ὁποῖον κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐξετέφλωσαν ἐνταῦθα (*Ἀνν. I σελ. 22. ἐκδ. Παρισ. Ν. Βρυσην. 4, 28 καὶ 4 σελ. 617 ἐκδ. Βον). Κατὰ τὸ μνημονευθὲν σιγίλλιον τοῦ 1614 ἀπ' ἀρχῆς ὑπήγετο εἰς τὴν Μητρόπολιν (ἴσως ἐμμέσως διὰ τῆς ἐπισκοπῆς Σμολαίνων, ἣτις ἔκειτο παρὰ τὸ Δερεκλέρ, βλπ. Heuzey, σελ. 88—89) Φιλίππων· ἀποσπασθὲν ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Καβάλλας, πάλιν κατὰ τὸ 1614 ὑπήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλίππων.

77. Εὐσταθ. σχόλ. εἰς Διονύσ. περιηγ. σ. 517. καὶ Σράβ. 7,36). Προσέτι δὲ τὰ ἐκτυλιχθέντα διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα, περὶ ὧν ἀναφέρουσιν οἱ διάφοροι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς (Ἡρόδ. 5, 11, 23, 24. 7, 114 Θουκυδ. 4,102. Διοδώρ. 12,68 Σχολιαστ. Αἰσχύν. σ. 755. Θουκυδ. 1,100. 1,29,4. 4,102. Ἡρόδ. 9,75. Ἰσοκρ. περὶ Εἰρήν. 86. Πάυσαν. 1,29. Σχολιαστ. Αἰσχύν. περὶ Πρασβ. 34. Πρωτάρχ. Πελοπ. κ. 27. Αἰσχύν. Παραπρυσβ. 31,32 καὶ 8. Δημοσθ. Ἄοιστάρχ. σ. 659 καὶ 669. Πολυαίν. στρατηγ. 3,10,14. 4,10,2. Ἀριστοτέλ. οἶκον. 2,23. Διοδώρ. 16,3,8. Liv 45,30 Ἀππιαν. 4,105. Κάσσ. 47,35. Στράβ. 7,41), καὶ διότι ἐκηρύχθη κατ' αὐτὸ ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἀποστόλου Παύλου ὁ Χριστιανισμὸς καὶ Ἀπόστολοι ἐκ τῶν 70 ἐπεσκόπευσαν ἐν Φιλίπποις (Πράξ. 16,11 κ. ἐ. Lequien, O. C. II σελ. 67.)

Ἐὰν εἰς τὴν καθόλου κατάστασιν τοῦ τμήματος ῥίψη τις βλέμμα, βλέπει, ὅτι, ὑπὸ μὲν παιδευτικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἔποψιν, τοῦτο ἰκανῶς ἐποίησατο προόδους χάρις εἰς τὰς ἀόκνους ἐνεργείας τῶν τριῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν, Δράμας, Ξάνθης καὶ Ἐλευθερουπόλεως, καὶ εἰς τὴν φιλομουσίαν καὶ φυσικὴν εὐπλαστίαν τῶν κατοίκων, καὶ ὅλον ἐν δὲ προοδεύει, ἐπὶ τὰ κρείττω προαγομένων καὶ τελειοποιημένων τῶν ἐκασταχοῦ Ἑλληνικῶν Σχολῶν. Ἄλλ' ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν δὲν εὐρίσκεται εἰς τόσον εὐάρεστον κατάστασιν, ἐξαιρουμένων τῶν τριῶν πόλεων, ὧν ἡ κατάστασις εἶναι σχετικῶς καλλιτέρα. Ὡς κύρια βιοποριστικὰ μέτρα χρησιμεύουσι γενικῶς μὲν, ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν ἄλλων τῆς γεωργίας προϊόντων, μερικῶς δὲ, ἡ κτηνοτροφία, ἐν ταῖς πόλεσιν ἡ ἐμπορία, ἐν Πραβίῳ καὶ ἡ βυρσοδεφικὴ, ἐν Μουσορόπι καὶ ἡ σακκοποιητικὴ, ἐν Νικήσιανῃ, Παλαιοχωρίῳ καὶ ἀλλαχοῦ ἡ ψαθοποιητικὴ.

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

Ἐπὶ τοῦ περιγραφέντος Παγγαίου Ὄρους, ὀπισθεν τῆς πρὸς τὴν πεδιάδα τῶν Φιλίππων προβαλλούσης Βίγλας, κεῖται ἡ Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης¹, βλέπουσα πρὸς δυσμὰς. Ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτῆς ἀρχομένη, προχωρεῖ μίαν ὥραν πρὸς δυσμὰς, πολλαχοῦ ἀποτόμως χαμηλομένη, φάραγξ ἐλικοειδῆς, ἧς ἡ μὲν δεξιὰ τῇ Μονῇ ὄρεινὴ πλευρὰ εἶναι συνέχεια τῆς Βίγλας, ἡ δὲ ἀριστερὰ τῆς Δαμασκηνέας (Ἐριτζέκ). Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς φάραγγος ὑπάρχει ἐστρωμένη λιθόστρωτος, ἡ ἀποτελοῦσα τὴν κυρίαν εἰς τὴν Μονὴν ἀγούσαν ὁδὸν, ἐνῶ ἡ κατὰ τὴν πρὸς τοὺς Φιλίππους πλευρὰν τῆς ὄρεινῆς γραμμῆς τοῦ Κέλ-τεπέ, πρὸς ἀνατολὰς, εἰς ὠριαίαν ἀπόστασιν μέχρι Νικήσιανης, δὲν εἶναι τόσον συνήθης, δυσβατοτέρα οὖσα ἐκεῖνης. Ὁ ὀρίζων τῆς μονῆς εἶναι εἰς ἄκρον περιορισμένος, τὸ δὲ βλέμμα τοῦ μοναχοῦ διὰ τοῦτο πάντοτε εἰς τὸν οὐρανὸν ἀτενίζον ἐκεῖ εὐρίσκει τὴν ἀνακούφισιν αὐτοῦ, καίτοι οἱ προσγειότερας τέρψεις ἐπιδιώκοντες ἐπισκέπται τῆς Μονῆς προχωροῦσι 10—15 λεπτὰ τῆς ὥρας ὀπισθεν τῆς Μονῆς κατὰ τὴν τοποθεσίαν τῶν ἀμπελώνων, ἢ καὶ μακρότερον, καὶ ἀναπαύουσι τὸ ὄμμα ἐπὶ τῆς ἀνθοποικίλου δίκην τάπητος ἐξηπλωμένης πεδιάδος τῶν Φιλίππων. Κατὰ τὴν τοποθεσίαν τῶν ἀμπελώνων ὑπάρχει τὸ λεγόμενον Στασείδιον τῆς Παναγίας, καθότι εἰς αὐτὸ τοποθετοῦσι κατὰ τὰς μεγάλας λιτανείας τὴν περιαγομένην εἰκόνα τῆς Θεοτόκου μέχρις οὗ τελειώσῃ ἡ ἀναγινωσκόμενη ἀκολουθία τοῦ ἁγιασμοῦ. Ἐνταῦθα, κατὰ τὴν παράδοσιν ἔλαβε χώραν τὸ γεγονός τῆς θαυματουργικῆς ἐκτυπώσεως τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου.

Ἐκ δὲ τῆς βορείας πλευρᾶς τῆς Μονῆς κεῖται τὸ κοιμητήριον μετὰ μικροῦ ἐξωκκλησίου ἀρχαίου ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀναργύρων, ὅπερ φέρει κάτωθεν κρύπτην μετ' ἐσχάρας, ἐφ' ἧς τοποθετοῦνται ὅσα ἀνγκομιζομένων. Λειτουργίαι τελοῦνται ἐνταῦθα συνήθως κατὰ τὴν μνήμην τῶν

Σημ. 1 Ἡ μνήμη τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς εἶναι τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ἡ δὲ Μονὴ κυρίως τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνης τῆς Θεοτόκου. Ζῶσι δὲ οἱ μοναχοί, ὡς σημειοῦται ἐν οἰκείῳ τόπῳ, ἰδιορρυθμῶς. Ὁ κ. Ν. Φιλίππου, καίπερ αὐτοπροσώπως ἐπισκεφθεὶς τὴν Μονὴν, παράδοξον, πῶς γράφει, ὅτι τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅτι ἡ Κοιμήσις τῆς Θεοτόκου εὐορτάζεται τὴν 6 Αὐγούστου (sic) καὶ ὅτι οἱ μοναχοὶ ζῶσι κοινωτικῶς βλ. Περνασσοῦ Α'.

Ἁγίων Ἀναργύρων καὶ τὰ Σάββατα τῆς θερινῆς ἐποχῆς. Δυσμικώτερον τοῦ κοιμητηρίου εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια τοῦ «ὄσπητιοῦ τῶν πτωχῶν», ὅπως ἐλέγετο, ἔμπροσθεν δὲ τῆς μονῆς ὁ κῆπος μὲ τὴν τερπνοτάτην ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους του, καὶ μὲ ἐρείπια ἀρχαίου ὑδρομύλου μετὰ τῆς στέρνης του.

Τὸ δὲ καθίδρυμα τῆς Μονῆς περιβάλλεται ἐλλειψοειδῶς ὑπὸ παχείου τείχους, ὅπερ εἶναι κατεστραμμένον κατὰ τὴν βδ. γωνίαν, συνεπεία πυρκαϊᾶς. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς κυρίως Μονῆς καὶ ἐκ τοῦ παρὰ τὴν πύλην αὐτῆς παραρτήματος.

Ἡ εἰς τὴν ὅλην Μονὴν εἴσοδος γίνεται διὰ τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ παραρτήματος τούτου, ἐν ᾧ, κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν, ὑπάρχει ναὸς τῆς Ζωοδόχου πηγῆς.

Ὅταν εἰσέλθῃ τις διὰ τῆς ἔσω σιδηρᾶς πύλης εἰς τὴν κυρίως Μονὴν, ἀντικρύζεται μὲν ἀμέσως ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ ναοῦ μετὰ τοῦ συναφοῦς αὐτῷ ὑψηλοῦ κωδωνοστασίου, ἐγγίζει δὲ ἀριστερόθεν ἀρχαίον θολωτὸν παρεκκλήσιον, ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, τὸ ὅποιον ὑπέρεκειται φερωνύμου Ἁγιάσματος.

Ὁ κεντρικὸς ναὸς τῆς Μονῆς μετὰ τοῦ κωδωνοστασίου εἶναι λιθοκτιστὰ. Τὸ ἱερόν τοῦ ναοῦ εἶναι δικάλαμον, ἔχον δύο στοὰς τὴν μεσαίαν καὶ τὴν ἐξ ἀριστερῶν ἢ βορρείαν (Πρόθεσις). Τὸ Σκευοφυλάκιον κεῖται ἀριστερόθεν τοῦ ἱεροῦ, μόνον εἰς τὸν τεταγμένον ὑπάλληλον τυγχάνον προσιτὸν χωριστὰ δὲ, δεξιόθεν, κεῖται τὸ λεγόμενον Καιροφυλάκιον (Ἀσπαστήριος οἶκος, *Saludatorium*, ὡς δύναται νὰ ὀνομασθῇ κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν γλῶσσαν), ὅπερ κατ' ἐσφαλμένην ἀντίληψιν οἱ μοναχοὶ ὀνομάζουσι Κηροφυλάκιον. Ὁ κυρίως ναὸς σκεπάζεται διὰ τεσσάρων θόλων, σταυροειδῶς διευθετημένων, ἡ δὲ Λιτὴ (ὁ κυρίως Νάρθηξ ἢ Ἐσωνάρθηξ) καὶ ὁ Ἐξωνάρθηξ ἐπέκτεινονται καὶ ἐκατέρωθεν τῆς βορείας καὶ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ κυρίως ναοῦ. Ἀμφοτέρων ἄνωθεν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν κεῖνται τὰ λεγόμενα Κατηχομενεῖα (Γυναικωνίτης Νάρθηξ ἄλλως, ἢ Ὑπερῶα, ὀνομαζόμενα), ἐν οἷς ὑπάρχουσι δύο παρεκκλήσια, τοῦ τιμίου Προδρόμου καὶ τῆς Σταυρώσεως, καὶ ἡ Βιβλιοθήκη. Ἡ εἰς αὐτὰ ἄνοδος γίνεται δι' ἐλικοειδοῦς λιθίνης κλίμακος (Κοχλίου, ὅπως ὀνομάζετο ἄλλοτε) ἐκ τῆς ἀριστερᾶς (βορειοδυτικῆς) γωνίας τῆς Λιτῆς. Ὁ ναὸς ὅλος καλύπτεται ἔσωθεν ὑπὸ ζωγραφιῶν καὶ τοιχογραφιῶν, τοῦ δὲ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ διακόσμου ἰδίᾳ ἐξέχουσιν αἱ ἀρχαιόταται εἰκόνες, τῆς Θεοτόκου (Ἀχειροποίητος βλπ. κατωτέρ.), τοῦ Ι. Χριστοῦ, ἐν σχήματι ψηφιδωτῆς, καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Διασωρίτου. Λεπτότητα τέχνης καὶ συμμετρίαν ὁμολογουμένως σπανίαν διακρίνει τις καὶ εἰς τὸ Βικονοστάσιον τοῦ ναοῦ, καίτοι τὸ ὅλον σχέδιον τοῦ ναοῦ, τυγχάνον πῶς ἰδιόρρυθμον, παρουσιάζει πολλάς ἐλλείψεις τέχνης καὶ

καλαισθησίας. Ἐν τῇ κυρίως Μονῇ, κατὰ τὰ ἡγούμενεα, ὑπάρχει ὡσαύτως καὶ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἐν ἑκατέρῃ δὲ τῶν περιοχῶν, κατὰ τὸ μέσον, ὑπάρχουσιν, ἀνά εἰς, πίδακες. Ὁ τῶν κελλιῶν ἀριθμὸς, κατεστραμμένης οὔσης τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς, νῦν μὲν ἀνέρχεται εἰς 150 ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιοχαῖς.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΚΤΙΤΩΡ ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

Ἐν τοῖς μνημονευθεῦσιν Acta Sanctorum τῶν Βολλανδιστῶν ἐδημοσιεύθη πρὸ ἐτῶν ἀντίγραφον τῆς βιογραφίας τοῦ πρώτου Κτίτορος τῆς Εἰκοσιφοινίσσης (βλπ. 12 Μαΐου τόμ. III) μετὰ λατινικῆς μεταφράσεως καὶ προλεγομένων. Τὸ ἀντίγραφον ἐλήφθη ex Mns. Bibliothecae Florentinae S. Laurentii, plut. 59 codic. 19 fol. 414, sub finem. Ἡ ἀρχὴ τῆς βιογραφίας: Μέγιστον εἰς ἀρετῆς παράκλινον., κατὰ δὲ τὸ τέλος «ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τούτων ἤδη πρὸς ταῖς ἐσχάταις ἀγαπτοαῖς ὦν, καὶ τῷ πλείω μέρει...» εἶναι ἐ.λ.λιπῆς.

Τὸ αὐτὸ κείμενον τῆς βιογραφίας εὔρηται ὀλίγον πληρέστερον καὶ ἐν ἀντιγράφῳ τοῦ ὑπ'ἀριθ. 257 χειρογράφου κώδικος τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἀλλ' ἢ προσθήκη εἶναι μόνον τετράγραμμος, ἐν ἧ ἀπλῶς λέγεται, ὅτι ὁ Ὅσιος Κτίτωρ, διορίσας διάδοχον αὐτοῦ ἡγούμενον τὸν Νεόφυτον, πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν· ἢ δ' ἀτέλεια καὶ τοῦ ἀντιγράφου τούτου φαίνεται ἐκ τῶν τελευταίων λέξεων: καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόρος», ὅθεν συμπεραίνεται εὐλόγως, ὅτι ἐν τῷ πρωτοτύπῳ μετὰ τὸ κείμενον τῆς βιογραφίας κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν ἠκολούθει καὶ διήγησις τῶν κατὰ τὸν βιογραφηθέντα Ἁγίων λαβόντων χώραν θαυμάτων. Ὁ ἀνώνυμος βιογράφος, μιμούμενος καθόλου Συμεῶνα τὸν μεταφραστήν, συντάξας ἐν ἀρχαίᾳ φράσει, διαιρεῖ τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ εἰς στάσεις· καίτοι δὲ οὐδὲν σημεῖοι περὶ τοῦ χρόνου τῆς συγγραφῆς του, ἀνκνιτρορήτως ὅμως συμπεραίνεται, ὡς θέλομεν ἴδῃ κατωτέρω, ὅτι ἔγραψε μετὰ τὸν 13ον αἰῶνα.

Προτιθέμενοι, ἐάν ὁ Θεὸς θέλῃ, νὰ ἐκδώσωμεν προσεχῶς τὸ κείμενον τῆς βιογραφίας ταύτης μετὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Α' Κτίτορος, περιορίζομεθα ἐνταῦθα εἰς τὸ νὰ ἐκθέτωμεν τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἐν παραφράσει.

Ὁ Α' Κτίτωρ τῆς Μονῆς Εἰκοσιφοινίσσης Ὅσιος Γερμανὸς, ἀγνώστου πατρίδος καὶ γονέων, μετέβη, ἔφηθος τὴν ἡλικίαν, εἰς Παλαιστίνην, χάριν προσκυνήσεως. Περιηγούμενος ἐκεῖ τοὺς ἁγίους τόπους, προσελκύσθη ὑπὸ τῆς φήμης τῆς παρὰ τὸν Ἰορδάνην Μονῆς τοῦ τιμίου

Προδρόμου καὶ ἐγένετο μοναχὸς αὐτῆς. Ἐν αὐτῇ διέμεινε μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ὑπερηκόντισε δὲ πάντας τοὺς συμμοναστάς αὐτοῦ ἐν τῇ ἀσκήσει καὶ ταῖς προσευχαῖς. Κατὰ τὸ τριακοστὸν αὐτοῦ ἔτος ἐνεφανίσθη πρὸς αὐτὸν καθ' ὕπνου ἄγγελος Κυρίου τρεῖς κατ' ἐπανάληψιν φοράς, διατάσσων, ὅπως ἀπέλθῃ κατὰ τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, εἰς Μακεδονίαν, καὶ ἐκεῖ, ἐφ' ἑνὸς τῶν ὄρεων, ἰδρῦσῃ ναὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεομήτορος. Κατ' ἀρχὰς διστάζων περὶ τῆς πραγματικότητος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀγγέλου, μετὰ τὴν τρίτην φοράν, ἀνεκοίνωσε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἡγούμενον, ὅστις, διὰ τὴν ἐγνωσμένην ἀρετὴν τοῦ ἀγίου, πιστεύων εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς θείας ἐντολῆς, προέτρεψεν αὐτὸν εἰς ὑπακοήν, οὕτω δὲ, ἀσπασάμενος πάντας, ἤψατο τῆς εἰς Μακεδονίαν, ἧτις, καθὰ ἤκουε παρὰ Μακεδόνων προσκυνητῶν, διήρκει ἐνιαυτὸν ὀλόκληρον ἀπὸ Παλαιστίνης. Μετὰ μακροχρόνιον τέλος καὶ ταλαίπωρον ὁδοιπορίαν, πότε πεζὸς διὰ ξηρᾶς, πότε διὰ θαλάσσης, ἔφθασεν, ὅπως εἶχεν εἶπῃ αὐτῷ ὁ ἄγγελος κατὰ τὴν τρίτην ἐμφάνισιν, εἰς Χριστούπολιν, ἐνταῦθα δὲ ἐμφανισθεὶς αὐτῷ πάλιν ὁ ἄγγελος διέταξεν ὅπως ἰδρῦσῃ τὸν ναὸν ἐπὶ τοῦ ἀντικρῦ τῆς Πωλοπίας ὄρους. Ἠγέρθη ἐκ τῆς Χριστουπόλεως, ζητῶν τὸ ὑποδειχθὲν ὄρος, καὶ διαβάς τὴν πεδιάδα τῶν Φιλίππων ἀφικνεῖται ἐπὶ τι ὄρος, καταντικρῦ μὲν τῆς Πωλοπίας, παρὰ τὰς ἐκβολὰς δὲ τοῦ Πάνακος ποταμοῦ κείμενον, καὶ ἀπέχον πεντήκοντα στάδια ἀπὸ πολίχνης, καλουμένης Δράμα. Περιελθὼν τὸ ὄρος τοῦτο, ἐνέτυχεν ἄνθρωπῳ αὐτορώφῳ, ἐν ᾧ διὰ τριῶν καὶ ἡμίσεως ἐτῶν, ἰδιοχείρως ἐργαζόμενος, κατεσκεύασε ναὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου. Ἀλλὰ τότε ἐνεφανίσθη πάλιν πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος, λέγων, ὅτι τὸ ὑποδειχθὲν ὄρος δὲν εἶναι ἐκεῖνο, ἀλλὰ τὸ ἀντικρῦνόν, ὅπερ ὀνομάζεται Ματικία, καὶ ὅτι ἐκεῖ δέον, ὅπως κτίσῃ τὸν ναὸν. Ἠγέρθη πάλιν, καὶ μεταβάς εἰς τὴν κώμην Ἰζερνίσταν διεπυνθάνετο περὶ τοῦ ὄρους Ματικία. Ἦτο ἑσπέρα, εὐλαβῆς δὲ τις καὶ φιλόξενος χριστιανὸς ἐξένισεν αὐτὸν ἐκεῖ τὴν νύκτα, καὶ τὴν ἐπαύριον συνώδευσε μέχρι τοῦ ὄρους, ὅπου ὁ Ἅγιος ἔμεινεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μόνος, ἐπισκοπῶν. Ἐπειτα μετέβη πάλιν εἰς Ἰζερνίσταν πρὸς τὸν ἴδιον χωρὶκόν, καὶ προμηθευθεὶς παρ' αὐτοῦ πέλεκυν καὶ δίκελλαν ἀγρότην ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸ ὄρος μόνος, καὶ ἰδιοχείρως διανοίγων διόδον ἔφθασεν εἰς ἣν εἶχεν ἐκλεξῆ τοποθεσίαν. Τότε ἤρξατο σκάπτειν τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ, ἐν τῷ σκάπτειν δ' αὐτὸν σταυροὶ τρεῖς κατ' ἐπανάληψιν ἀνευρέθησαν ἐν τῇ γῆ. Ἡ παρουσία τοῦ Ὁσίου ἐν τῷ ὄρει καὶ ἡ εὐρεσις τῶν σταυρῶν διεφημίσθησαν εἰς τὰ περίχωρα, πλήθος δὲ πολὺ συνέρρευσε εἰς προσκύνησιν τῶν τιμίων σταυρῶν, δι' ὧν ὁ Ὁσιος ἐπετέλει πολλὰ θαυμάσια. Ἐκ τούτου συνηθροίσθη χρηματικόν τι ποσὸν ἐκ τῶν εἰσφορῶν τῶν χριστιανῶν, ὃ δὲ Ὁσιος ἐνηθρουνθεὶς προσεκάλεσε πλέον τεχνίτας διὰ τὴν περαι-

τέρω ἐργασίαν τῆς οἰκοδομῆς. Οἱ τεχνῖται ἤρξαντο τῆς οἰκοδομήσεως ἐπὶ μισθῷ ἑκατὸν χρυσίνων διὰ τὴν ὄλην οἰκοδομήν, συνετέλεσαν δὲ τὸν ναὸν μεγαλοπρεπέστατον καὶ θαυμάσιον, ὅστις ἀφιερῶθη εἰς τὴν Θεοτόκον. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ναοῦ ὁ Ὅσιος εἶχε μόνον δέκκ χρυσίνους, καὶ διὰ τοῦτο ὑβρίζεται ὑπὸ τῶν ἀνευλαβῶν τεχνιτῶν, δένεται, καὶ δεδεμένος ἔλκεται βία εἰς Δράμαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας. Ἦτο θέρος τότε, αἱ δὲ θερμαὶ τοῦ ἡλίου ἀκτίνες καθίστων δυσχερῆ τὴν συνεχῆ ὁδοιπορίαν. Εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους, παρὰ τὴν βασιλικὴν ὁδόν, ὑπῆρχε τόπος σύνδενδρος, ἐν ᾧ οἱ ὁδοιπόροι ἐλάμβανον ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ τοῦ καμάτου ἀναψυχὴν. Ὑπὸ τὰ δένδρα τότε ἐκάθητο δύο τινές, ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀρχόντων καὶ ἀξιωματικῶν, φαίνεται, διότι εἶχον περὶ αὐτοὺς πλῆθος ἰκετῶν καὶ ὑπόζυγιων. Ἐπλησίασαν οἱ τεχνῖται μετὰ τοῦ Ἀγίου εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, οἱ δὲ δύο μνημονευθέντες ἄνδρες διηγέρθησαν ἀμέσως ἐκ τῆς θέας τῶν συμβαινόντων καὶ ἐπλησίασαν διαπυθανόμενοι τὰ τρέχοντα. Τότε ἐπιτιμήσαντες τοῖς τεχνίταις διὰ τὴν ἀνευλάβειαν αὐτῶν πληρώνουσιν αὐτοὺς τοὺς ἐννεήκοντα χρυσίνους, ἀπολύουσι τὸν Ἅγιον ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ συνδιαλέγονται περὶ τῶν κατ' αὐτὸν κατὰ μόνας μετ' αὐτοῦ. Ἦσαν ὁ Νικόλαος καὶ ὁ Νεόφυτος, ἐκ τῶν ἀρχόντων τοῦ Βυζαντίου, ἐπέστρεφον δὲ τότε ἀπὸ Τριβαλλῶν, πρὸς οὓς εἶχον ἀποσταλῆ πρέσβεις ἐκ Βυζαντίου παρὰ τοῦ τότε αὐτοκράτορος. Ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Ἀγίου συνδιαλέξεως ἠχμαλωτίσθησαν οἱ πρέσβεις, ἀφῆκαν δ' αὐτὸν, ὑποσχεθέντες, ὅτι θὰ ἐπανίδωσι καὶ πάλιν. Οὕτως ἀπεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ὁ μὲν Ἅγιος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μονήν, αὐτοὶ δὲ ἀπῆλθον εἰς Βυζάντιον, ὅπου μεγάλως ἀντημείφθησαν ἐπὶ τῇ ἐπιτυχεί διεκπεραιώσει τῆς πρεσβείας. Ἀλλὰ μὴ λησμονοῦντες τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν, διευθετοῦσι τὰ κατ' αὐτοὺς, πωλοῦσι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, διαδίδουσιν ἐξ αὐτῶν τινα εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἅγιον εἰς τὴν Μονήν. Ἐνταῦθα κατετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Ὁσίου Κτίτορος εἰς τὸν κατάλογον τῶν μοναχῶν, ἐπεδόθησαν δὲ εἰς οἰκοδομὰς κελλιῶν, ἐμφυτεύσεις ἀμπελώνων καὶ εἰς τὸν ἄλλον κτηματικὸν πλουτισμὸν τῆς Μονῆς. Ἐν τούτοις ὁ θεῖος Γερμανός, ἐξ ἀποκαλύψεως προϊδὼν τὸ τέλος ἐγγίσαν, συγκαλεῖ περὶ αὐτὸν τοὺς μοναχοὺς, ἀνακηρύττει διάδοχον αὐτοῦ ἡγούμενον τὸν Νεόφυτον, καὶ ἐν νοουθεσίαις ἀγίαις καὶ συμβουλαῖς πρὸς τοὺς μοναχοὺς κλείει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν ὄψει πάντων καὶ ἀπέρχεται εἰς τὰς αἰωνίους μονάς. Τὴν μνήμην αὐτοῦ γεραίρει ἡ Μονὴ τῇ 22 Νοεμβρίου, σὺν αὐτῷ δὲ τιμᾷ ὡς κτίτορας καὶ τοὺς προμνημονευθέντας Νικόλαον καὶ Νεόφυτον. Περιέργον, ὅτι οὐδεμίαν εἰδήσιν περὶ τοῦ τάφου τοῦ πρώτου Κτίτορος, οὐδὲ περὶ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ διεσώθη, τούναντίον δὲ ὑπῆρχε μέχρι τοῦδε παράδοσις, ὅτι δὲν ἀπέθανεν ἐν τῇ Μονῇ, ἀλλ' ἀνεχώρησεν ἐξ αὐτῆς. *

Και τοιοῦτο μὲν τὸ περιεχόμενον τῆς σωζομένης βιογραφίας. Ἀλλὰ προελέχθη, ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῇ βιογραφίᾳ ταύτῃ εἶποντο τὰ κατὰ τὸν Κτίτορα ἐπιτελεσθέντα θαυματουργήματα, τὴν περὶ τῶν ὁποίων διήγησιν μόλις ἠδυνήθη νὰ ἀρχίσῃ ὁ ἀντιγραφεὺς, ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν γνωρίζομεν οὔτε τὴν περὶ τῆς Ἀχειροποιήτου ἀρχαιοτέραν παράδοσιν, οὔτε τι περὶ ἄλλων θαυμάτων, τὰ ὅποια ἐξάπαντος ὁ τῆς βιογραφίας συγγραφεὺς θὰ ἀπρηίθμει.

Διὰ τῆς «Ἀχειροποιήτου» χαρακτηρίζεται ἡ ἐν τῇ Μονῇ εἰκὼν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐπὶ τῷ ὀνόματι δὲ ταύτης, καθὰ μανθάνομεν ἐκ σημειωμάτων ἐν τοῖς χειρογράφοις κώδιξι τοῦ 15, 16 καὶ 17 αἰῶνος (βλπ. ἐν Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 29—39· πρβλ. κώδ. ὑπ' ἀρ. 378) ἐσεμνύετο καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἡ Μονή, ἐνῶ ἐκ συνηθείας, ἐπικρατησάσης μέχρι τοῦ νῦν, παρίσταται ὡς μνήμη τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ἐφ' ᾧ καὶ συνημμένως πρὸς τὴν δι' ἀγρυπνίας ὀλονυκτίου πανηγυριζομένην μέχρι σήμερον ἑορτὴν ταύτην ἑορταζονται καὶ αἱ μνήμαι τῶν κτιτόρων τῆς Μονῆς (22 καὶ 23 Νοεμβρίου). Τὴν ἐννοιαν τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου διὰ τοῦ «ἀχειροποίητος» πορίζομεθα ἐκ τοῦ ἁσματικῆς εἰς αὐτὴν κανόνος ἀφ' ἐνός (βλπ. φυλλάδ. τοῦ 1819, 1863 καὶ 1894), ὃν συνέταξεν ὁ κατὰ τὸ 1610 ἐξαρχικῶς ἐπισκεψάμενος τὴν Μονὴν μητροπολίτης Μυρέων Ματθαῖος (περὶ αὐτοῦ βλπ. Μ. Γεδεών, Π. Π. σελ. 544.—τοῦ αὐτοῦ Καν. Διατάξ. τόμ. Α' σελ. 42-43), καὶ ἐκ τῆς περὶ τοῦ θαύματος πραγματείας τοῦ ὑπ' ἀριθ. 303 χειρογράφου κώδικος, ἣν συνέταξε τῷ 1780 ὁ ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγκελλος Ξάνθης Χρῦσανθος. Ἡ σάνις δηλαδὴ, τὴν ὁποίαν προητοιμάζον οἱ τεχνίται διὰ τὴν εἰκὼνα τῆς Θεοτόκου, μεταξὺ τورνευομένη, διερράγη, οἱ δὲ τεχνίται ἔρριψαν αὐτὴν ὡς ἄχρηστον δι' ὃν ἠτοιμάζετο σκοπὸν. Ἡ σάνις εἶναι ἀρκετὰ πλατεία καὶ μὲ τοιοῦτον πλάτος δύσκολον εὐρίσκονται δένδρα εἰς τὰ μέρη ταῦτα. Ἐλυπήθη ὁ Ὅσιος διὰ τὴν διάρρηξιν τῆς σανίδος, οἱ δὲ τεχνίται ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ζήτησιν παρομοίας. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπῆλθεν ἡ ὠρισμένη ὥρα καὶ ὁ Ὅσιος Κτίτωρ ἐκλινε τὰ γόνατα ἐκεῖ που πλησίον προσευχόμενος, ὅτε ἀκούει ἄνωθεν φωνῆς, ὁμιλοῦσης πρὸς αὐτόν. Ἐντρομος διευθύνει τὸ ὄμμα πρὸς τὴν προέλευσιν τῆς φωνῆς, βλέπει δὲ τὴν Θεοτόκον παρὰ τῇ ἀπερριμμένη ἐκείνῃ σανίδι, λέγουσαν πρὸς αὐτόν, ὅτι τὸ ἀποδοκιμασμένον παρὰ τοῖς τεχνίταις σανίδιον εὐρέθη εὐάρεστον παρ' αὐτῇ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ζωγραφίζεται ἐπ' αὐτοῦ. Οἱ λόγοι τῆς Θεοτόκου ἔστρεψαν τὸ ὄμμα τοῦ Ὁσίου πρὸς τὴν διερρηγμένην σανίδα, ἧτις παρέστη αὐτῷ ἀπαστράπτουσα ἐκ θείου φωτός, μεταξὺ τοῦ ὁποίου διεκρίνετο ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, φερούσης ἐν ἀγκάλαις τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ εἰκὼν ἐνεθρονίσθη τότε μετ' αἰῶνων εἰς τὸ εἰκονοστάσιον

τοῦ ναοῦ, καὶ ὠνομάσθη Ἀχειροποίητος, ὡς διὰ χειρὸς ζωγραφηθεῖσα. Ἐν ἀγνώστῳ ἐποχῇ ἡ εἰκὼν ἐπηργυρώθη, ἀνεκκινίσθη δὲ τὸ ἐπαργύρωμα κατὰ τὸ 1528 ἢ 29 δαπάνῃ τοῦ Μητροπολίτου Σερρῶν Γενναδίου (1517—1537) κατὰ τὸ ἐπ' αὐτοῦ παρὰ πόδας σημείωμα: «*Ἀνεκκινίσθη ὁ ἀργυροχρυσόκοσμος τῆς Θεοτόκου καὶ ἀχειροποιήτου δι' ἐξόδου πανιερωτάτου ταπεινοῦ μητροπολίτου Σερρῶν Γενναδίου ἐν ἔτει ζζζ' (ἢ ζζς')=7037 (ἢ 7036)=1529 (ἢ 1528)*». Σήμερον κοινῶς οὐδὲν χαρακτηριστικὸν διακρίνεται ἐπὶ τῶν προσώπων τῆς εἰκόνης, πολλοὶ ὁμῶς βεβαιοῦσιν, ὅτι διακρίνουσι ζωηρότατα καὶ ἀπαστράπτοντα ἐν τισὶ στιγμαῖς.

Ὁ ἐπιστατήσας εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς μνημονευθείσης Περιγραφῆς τῆς Μονῆς Ἰλαρίων ὁ Κρής προσέθηκε μακρὰν συνέχειαν εἰς τὴν ἐκ τοῦ κώδικος 303 ληφθεῖσαν περὶ τοῦ θύματος τῆς εἰκόνης πραγματείαν, ἐν ἣ προσπαθεῖ θεωρητικώτερον γὰ καταστάσῃ παραδεκτὴν τὴν ἀναφερομένην θαυματουργίαν, ἱκανὰ φιλοσοφῶν περὶ χρωμάτων καὶ τῶν ιδιοτήτων αὐτῶν. Νομίζω σχολαστικὴν καὶ ὄλως περιττὴν τὴν διὰ φιλοσοφικῆς ἐρεύνης δικαιολογίαν τῶν θαυμάτων, τῶν ὁποίων ἴσα ἴσα κυριώτατον γνῶρισμα εἶναι, ὅτι ὑπερβαίνουσι τὴν κατάληψιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, εἶναι ἱκανὴ δὲ διὰ τὸν πιστεύοντα εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ ἡ ἀπλῆ, ἀλλ' ἀνκνίρητος ἱστορικὴ βεβαίωσις τοῦ θαυματουργικοῦ συμβάντος. Τὰ δὲ ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀχειροποίητου εἰκόνης τῆς Εἰκοσιφοινίσσης δὲν εἶναι πρωτοφανῆ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀγιολογίᾳ. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐν τῷ δημοσιευθέντι περὶ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Μονῆς τῶν Λατόμων ἀποσπάσματι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 35 χειρογράφου κώδικος τῆς Εἰκοσιφοινίσσης (βλπ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 52) ἀναγινώσκουμεν, ὅτι, ἐνῶ ὁ ζωγράφος τῆς εἰκόνης τῆς Θεομήτορος ἠτοιμάζετο γὰ θέσῃ τὸν ὕστατον χρωστήρα, βλέπει ζωγραφίαν ὄλως ἄλλοίαν πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ζωγραφηθεῖσαν, παριστῶσαν ἐν εἰδει ἀνδρικῶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπὶ νεφέλης φωτεινῆς καὶ ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων ὀχούμενον, ἐπὶ τῶν τεσσάρων δὲ ἄκρων τῆς νεφέλης ἰσarithμοὺς μορφὰς, πτέρυγας περικειμένας καὶ βιβλία κρατούσας, ἀνωθεν μὲν ἀνθρώπου καὶ ἀετοῦ, κάτωθεν δὲ λέοντος καὶ βοῦς. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν μὲν δεξιὰν χεῖρα εἶχεν ἀνατεταμένην εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἐκράτει βιβλίον ἀνοικτόν, ἐν ᾧ ἀνεγινώσκοντο αἱ λέξεις: *Ἴδου ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐφ' ὃν ἠλπίζομεν καὶ ἠγαλλιώμεθα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν, αὐτὸς δώσει ἀνάπαντι τῷ οἴκῳ τοῦτῳ* Ἐκατέρωθεν τῆς περιβαλλούσης τὴν εἰκόνα νεφέλης παρίσταντο ἔκθαμβοι οἱ προφῆται Ἰεζεκιήλ καὶ Ἀββακούμ, πρὸ τῶν ποδῶν δὲ τῆς εἰκόνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεγινώσκοντο αἱ λέξεις: *τὰ μὲν πρὸ τῶν ποδῶν πηγὴ ζωτικῆ, δεκτικῆ, θρηπτικῆ ἐν γῶν πιστῶν ὁ πάντιμος οἶκος οὗτος, ἐξάμενη ἐπέτυχον, ἐπιτυχούσα ἐπλήρωσα ὑπὲρ*

εἰχῆς, ἧς ὁ Θεὸς τὸ ὄνομα». Ἡ οὕτως θαυματουργικῶς τυπωθεῖσα ἀχειροποίητος αὕτη εἰκὼν διετηρεῖτο ἐν τῇ Μονῇ τῶν Λατόμων. Βεβαίως δὲ ἡ θαυματουργία αὕτη δὲν διαφέρει κατ' οὐσίαν τῆς ἀνωτέρω περὶ τῆς Ἀχειροποιήτου εἰκόνης τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἐκτεθείσης. Ἀλλὰ καὶ μία ἄλλη. Ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ ἁγίου Παύλου, τοῦ ἐν τῷ Ὄρει Λάτρῳ ἀσκήσαντος κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πορφυρογεννήτου (βλ. Excerpt. ex anal. Bolland. τόμ. XI 1892, Bruxelli 1892 σελ. 5 πρόβλ. Νικοδήμ. Συναξαρ. ἐν ΚΠ. 1842 τόμ. 5 σελ. 95), ἀναγινώσκωμεν, ὅτι ὁ Ὅσιος εἶχε παραγγεῖλῃ Φωτίῳ τινί, ἐπισκεφθέντι αὐτὸν ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος, νὰ στείλῃ αὐτῷ ἐκ ΚΠ. τεμάχιον ὀθόνης, ἀφοῦ μετρήσῃ αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἐν τῇ φερωνύμῳ ἐν ΚΠ. Μονῇ Ἀχειροποιήτου εἰκόνης τοῦ Σωτῆρος (Ἁγ. Μανδηλίου). Μετρηθὲν οὕτω ἐπὶ τῆς εἰκόνης ἀπεστάλη τῷ Ὁσίῳ ἰσόμετρον τεμάχιον ὀθόνης, ἥτις ὑραπλωθεῖσα «τῷ μὲν ἁγίῳ ἐβλέπετο καθαρῶς, τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα ἐπ' ἀκριβείας ἀπομαξάμενον καὶ τοῦ τύπου τύπος ἐπ' ἄκρον γεόμενον· τοῖς δὲ ἄλλοις οὐδὲν τοιοῦτον οὐδαμῶς ὥρατο» (βλ. σελ. 88 κ. ἐξ.) Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῆς Ἀχειροποιήτου εἰκόνης.

Ἄλλ' ἐν τῇ Μονῇ ὑπάρχει, ὡς ἐρρέθη, ἐν μέρει κάτωθεν τοῦ παρεκκλησίου τῆς Ἁγίας Βαρβάρας ἱερὸν Ἀγίασμα, τὸ ὁποῖον σήμερον φέρει τὸ ὄνομα «Ἀγίασμα τῆς Ἁγίας Βαρβάρας». Ἐν θαῦμα αὐτοῦ μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀναφέρει ὁ κωδιξ τοῦ μακαρίτου Δαμασκηνοῦ λαβὸν χώραν τῷ 1858. Εὐσεβῆς μήτηρ μετὰ βρέφους ἵστατο ἀνωθεν τῆς ἐτέρας τῶν δύο δεξαμενῶν τοῦ Ἀγιασματος, εἰς εὐσεβεῖς βρεμβασμοὺς βεβυθισμένη, ὅτε αἰφνης τὸ βρέφος πίπτει ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς τοῦ Ἀγιασματος, ἐχούσης βάθος ὑπὲρ τὸ μέτρον. Μέχρις οὗτου προστρέξωσιν οἱ δυνάμενοι νὰ ἀνεκλύσωσι τὸ βρέφος παρῆλθον εἰκοσιπρῶτα λεπτά, τὸ δὲ βρέφος ἔμεινεν ἐπιπλέον ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ὅθεν ἀπεδόθη ἀβλαβῆς τῇ θρηνοῦσῃ μητρί. Τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἱεροῦ τούτου Ἀγιασματος ὁ αὐτὸς κωδιξ διηγείται ὡς ἐξῆς : Πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ὁ Ὅσιος Κτίτωρ Γερμανὸς νὰ σκάπητῃ τὰ θεμέλια διὰ τὴν ἔγερσιν τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς, ἵστατο διαπορῶν περὶ τῆς ἀνιδρότης τοῦ τόπου. Ἐν τῇ ἀπορίᾳ ταύτῃ εὐρισκόμενος βλέπει κόσσυφον πίνοντα ἀπὸ μόλις ἐκρεοῦσης ἰχμαδὸς τινὸς ὑγρᾶς. Ἐπὶ τῆς τοποθεσίας ταύτης ἐσκαψεν ὁ Ὅσιος καὶ εὐθὺς ἀνεδόθη πηγὴ ὕδατος ἀρετῆ, τὸ τοῦ Ἀγιασματος ὕδωρ. Συμφώνως πρὸς τὴν διήγησιν ταύτην ἐσχεδιάσθη καὶ ἡ ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ Ἀγιασματος εἰκονογραφία.

ΠΑΡΑΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΝ ΤΟΥ Α' ΚΤΙΤΟΡΟΣ.

Πρὸς εὐχερεστέραν κατάληψιν τοῦ περιεχομένου τῆς βιογραφίας τοῦ Α' Κτίτορος τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἐπιτάξωμεν ἄ-

ναγκαίως τινὰς ἐξηγήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὸ τοπογραφικὸν καὶ ἱστορικὸν ὕλικόν αὐτῆς.

Καὶ ἐν πρώτοις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν προέλευσιν τοῦ Κτίτορος, ἀβασίμως οἱ Βολλανδισταὶ εἰκάζουσιν, ὅτι οὗτος προήρχετο ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, διότι ἡ βιογραφία περὶ τούτου οὐδὲν λέγει. Ὅτι ὅμως δὲν ἦτο ἐκ τῆς Μακεδονίας, τοῦτο ἀποδείκνυται ἐξ ὧν λέγει ὁ βιογράφος, ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης ἀπόστασιν τῆς Μακεδονίας ἐκείνος ὅλως ἠγνόει, ἤκουε δὲ παρὰ Μακεδόνων προσκυνητῶν, ὅτι ἀπείχεν αὕτη ἐνιαυτὸν ὀλόκληρον.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀναφερομένην Μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, γινώσκωμεν ἀλλαχόθεν, ὅτι ἡ Μονὴ αὕτη ἰδρύθη τὸ πρῶτον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 496—518. Ἀπὸ τοῦ 11ου αἰῶνος καὶ ἰδίᾳ τῷ 1187 (Muralt, Essai de chron. Byz. Peterbourg, 1871 σελ. 230) ἠρημώθη. Βραδύτερον πάλιν κατωρθώθη νὰ ἀνακαινισθῆ καὶ νὰ συνοικισθῆ ὑπὸ Ὀρθοδόξων μοναχῶν, ἐξηφανίσθη δὲ παντελῶς ἐν τῇ μεταξύ τοῦ 13—15 αἰῶνος ἐποχῇ (βλπ. Petra Slatkovevtzeva, Drennija Palestinskija obiteli κτλ. Peterbourg, 1895 τεύχος β' σελ. 82—84). Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, εἶπόν μοι, ὅτι ἀνιδρύθη πάλιν καὶ συνωκίσθη, ἐπιμελεία τοῦ Πατριαρχείου Ἱερουσαλήμ.

Χριστούπολις εἶναι τὸ μεσαιωνικὸν ὄνομα τῆς σημερινῆς Καβάλλας, τὸ ὁποῖον ἀπαντῶμεν κατὰ πρῶτον μνημονευόμενον κατὰ τὸν 9ον (886—907) αἰῶνα, ἀργότερον δὲ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τῆς πόλεως (πρβλ. Tafel, de via Egnatia σελ. 14). Τὸ ὄνομα Καβάλλα ὑποτίθεται μεταγενέστερον, ἀποδοθὲν τῇ πόλει ὑπὸ τῶν Γεννουαίων (βλπ. Heuzey, σελ. 20), ἀναφέρεται δὲ τὸ πρῶτον παρ' Ἀννῆ τῇ Κομνηνῇ, σελ. 268 καὶ 327 ἐκδ. Βεν. Ἡ Καβάλλα εἶχε σπουδαιότητα κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὡς σταθμὸς τῆς βασιλικῆς (via regia βλπ. Tit. Liv. XXXIX, 27), Ἐγνατίας δ' ἔπειτα (via Egnatia βλπ. Μελετίου, Γεωγραφ. σελ. 306 ἐκδ. Βεν.) ὁδοῦ, χρησιμεύουσα ἅμα διὰ τὰ στενά της ὡς κλείς τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἐφ' ᾧ καὶ τὸν 14ον αἰῶνα ὠχυρώθη (βλπ. Νικηφ. Γρηγορ. 7,6. πρβλ. Hamer, Ἱστορ. Ὁθωμ. κρ. μετάφρ. Κροκκιδᾶ, τόμ. 1 σελ. 146). Κατὰ τὸν 8' αἰῶνα εὐρίσκομεν τὴν Χριστούπολιν ἀριθμουμένην μεταξὺ τῶν ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Φιλίππων 7 ἐπίσκοπῶν (βλπ. Σύντ. Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. 5 σελ. 475 πρβλ. Le Quien, O. C. II σελ. 83), ὡς τοιαύτη δὲ ὑπῆρξε μέχρις Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου, ὑφ' οὗ καὶ προήχθη εἰς Μητρόπολιν (πρβλ. Ἰννοκεν. III ἐπιστ. πρ. Tafel De thessal. σελ. 500. Ῥάλλ. καὶ Ποτλ. Σύντ. τόμ. 5 σελ. 501). Τῷ

Σημ. Ἡ Καβάλλα ὠνομάσθη ὡς ἐκ τῆς γινομένης ἐν αὐτῇ ἀλλαγῆς τῶν ταχυδρομικῶν ἵππων (καβάλλα).

1317 ἀπαντῶμεν λόγῳ ἐπιδόσεως προσηρτημένην εἰς τὴν Μητρόπολιν Χριστουπόλεως τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Δράμας, ἀλλὰ καὶ ἡ Μητρόπολις Χριστουπόλεως τῷ μὲν 1365 ἐδόθη κατ' ἐπίδοσιν εἰς τὸν ἐπίσκοπον Πολυστύλου, τῷ δὲ 1395 εἰς τὸν ἐπίσκοπον Ἐλευθερουπόλεως (βλπ. Miklosik et Müller, ἐν. ἀν. τόμ. 1 σελ. 68. Γεδεών Π. Π. σελ. 434, 453). Τῷ δὲ 1617, ἀραιωθέντος τοῦ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς πληθυσμοῦ, καὶ μὴ δυναμένη νὰ συντηρήσῃ ἴδιον ποιμένα, προσηρτήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλίππων, ὑφ' ἣν διατέλεσε μέχρι τοῦ 1636, ὅτε πάλιν ἀνευστῆθη ὑπὸ ἴδιον ποιμένα «Νεαπόλεως Μελέτιον». Ἀλλ' ἀργότερον πάλιν ἐρημωθεῖσα προσηρτήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου καὶ ὡς τοιαύτη διατελεῖ καὶ νῦν. Ἐρρέθη δὲ, ὅτι πολιτικῶς τυγχάνει ἔδρα ὑποδιοικητοῦ (καίμακάμ), ὑπαγομένου εἰς τὴν διοίκησιν Δράμας. Περιέχει μικτὸν πληθυσμὸν 5 χιλ. οἱ δὲ ὁμογενεῖς συντηροῦσι καλῶς κατηρτισμένα σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, προϊσταμένων ἐν παντὶ κοινωφελεῖ ἔργῳ τῶν ἀξιοστ. κ. κ. Μ. Σπόντη, Π. Βουλγαρίδου καὶ Π. Φωσκόλου. Ἐν τούτοις ἡ ἀρχὴ τῆς πόλεως δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ. Τινὲς ταυτίζουσιν αὐτὴν πρὸς τὴν Νεάπολιν (Πράξ. 16, 11, 12. Ἀππιαν. 4, 106, Desdèvises, ἐν. ἀν. σελ. 415 Heuzey, σελ. 19—21), ἤτις συμφασίθη τὴν ἀρχὴν ὑπὸ ἀποίκων Ἀθηναίων (Cousinèry, σελ. 14), ἀργότερον δὲ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου διὰ Ῥωμαίων εἰς ἀνάμνησιν τῆς κατὰ τοῦ Βρούτου καὶ Κασσίου νίκης (Heuzey, σελ. 17—18). Ἄλλοι ὅμως τὴν Νεάπολιν τοποθετοῦσιν εἰς τὴν Π. Καβάλλαν, φρονοῦντες, ὅτι ἡ Χριστούπολις (Ν. Καβάλλα) συμφασίθη μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Νεαπόλεως (Π. Καβάλλας) κατὰ τὸν 6—7 αἰῶνα (Tafel, de via Egnatia, Π σελ. 13. Δήμιτζας, ἐν. ἀν. τόμ. 2 σελ. 560.—Ν. Φιλιππίδης «Παγρασσός» τόμ. Α' σελ. 292 καὶ 273 πρβλ. Heuzey, σελ. 19—21).

Ὁ Heuzey ἐξετάσας ἐπιτοπίως τὴν Χριστούπολιν (Ν. Καβάλλαν) περιέλαβεν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ καὶ ἄς εὔρεν ἐπιγραφὰς (σελ. 14—15 πρβλ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 153).

Περὶ τῶν Φιλίππων ἀξιόλογα καὶ σπουδαῖα μετὰ ἐπιτόπιον ὡσαύτως ἐρευνᾶν ἔγραψεν ἐν ὄλαις 76 σελίσιν ὁ αὐτὸς Γαλάτης ἀρχαιολόγος Heuzey (ἐν. ἀν.) μετὰ λαμπρῶν ἀπεικονισμάτων ὧν εὔρεν ἀρχαίων μνημείων καὶ ἐπιγραφῶν. Εἶναι ἡ πόλις τῶν Σατρῶν, τὴν ὁποίαν οἱ Θάσιοι τῷ 360, παρακινούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου Καλλιστράτου, ἀπέκτισαν (Ζηνοβ. 4, 34, Ἰμερ. λόγ. 6), ὀνομάσαντες Κρηνίδας ἀπὸ τῶν παρακειμένων ἀφθόνων πηγῶν (Ἀππιαν. 4, 105.). ἀργότερον δὲ (358) ὁ Φίλιππος (Διοδώρ. 16, 3. Στράβ. 7, 17), εὐρύνας καὶ ἀνακαινίσας, μετωνόμασεν, ἐκ τοῦ ἰδίου ὀνόματος, Φιλίππους, καλλύνας δι' ἀξιολόγων οἰκοδομῶν, τὰς ὁποίας ὑπερῆξησεν ὁ Αὐγούστος Καίσαρ, μεταποιήσας τὴν πόλιν εἰς ἀποικίαν Ῥωμαϊκὴν. Εἶναι ἡ πόλις, κατὰ

τὴν κάτωθεν πεδιάδα, τῆς ὁποίας κατὰ μὲν τὴν μυθολογίαν, ὁ Πλούτων διώκων συνέλαβε τὴν Περσεφόνην, ἄνθη συλλέγουσαν ('Αππιαν. 4, 105.), κατὰ δὲ τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν τῷ 42 π. χ. συνέβησαν τὰ περὶ Βρούτου καὶ Κασσίου καὶ Ὀκταβίου (Κασσ. 47, 35 Στράβ. 7, 41). Ἐν αὐτῇ ἐκήρυξαν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μετὰ τοῦ Σίλα, ἔχοντες συνοδοιπόρον καὶ τὸν Λουκᾶν (Πράξ. 16, 11 κ. ἐξ.). ἐν αὐτῇ ἐθεράπευσαν τὴν ἔχουσαν πνεῦμα Πύθωνος παιδίσκη, τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον καὶ ἐφυλακίσθησαν. Ἐν αὐτῇ ἐπεσκόπευσαν Ἀπόστολοι ἐκ τῶν 70, Ἐπαφρόδιτος, Ἐραστος, Ὀλύμπας, δι' αὐτῆς διήλθε καὶ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος ἀπαχόμενος εἰς Ῥώμην, ὅθεν, ὅπως ὁ Παῦλος, ἔγραψε τὴν πρὸς Φιλιππησίους αὐτοῦ ἐπιστολὴν, τὴν ὁποίαν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ἅγιος Πολύκαρπος ὁ Σμύρνης ἐπίσκοπος. Ἀργότερον, ὅταν διεμορφώθη τὸ Μητροπολιτικὸν σύστημα, οἱ Φίλιπποι ἀπετέλεσαν τὴν δευτέραν μετὰ τὴν Θεσσαλονικὴν Μητρόπολιν ἐν Μακεδονίᾳ, ἥδη δὲ τὸν 9ον αἰῶνα ἦν 40 τὴν τάξιν, ἔχουσα ὑφ' αὐτὴν 7 ἐπισκόπους, τὸν Θεωρίου, τὸν Πολυστύλου, τὸν Βελικείας, τὸν Σουλζίνων, τὸν Καισαροπόλεως, τὸν Ἀλεκτρουπόλεως καὶ τὸν Χριστουπόλεως (Σύντ. Ρ. Π. ἐν. ἀν.) Κατὰ τὸν 13 αἰῶνα περιήλθεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Φράγκων, ἀναφέρεται δὲ Λατίνος ἐπίσκοπος Φιλιππίων Γουλιέλμος (βλπ. Ἰννοκεν. III ἐπιστ. ἐν. ἀν.). Ἀργότερον προήχθη εἰς 39, ἀπεσπάσθη δὲ ἀπ' αὐτῆς ἡ ἐπισκοπὴ Χριστουπόλεως, καθὰ ἐλέγχθη, προαχθεῖσα εἰς 76 Μητροπολιτικὸν θρόνον (βλπ. αὐτόθ.), ἐπὶ Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου κατήχθη εἰς 47 θρόνον (αὐτόθ.), ἀπεσπάσθη δὲ ἀπ' αὐτῆς ἡ τέως εἰς αὐτὴν ὑποκειμένη ἐπισκοπὴ Νικοπόλεως (Νευροκοπίου) καὶ προσηρτήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Σερρών τρόπον τινα ὡς ἀποζημίωσις διότι εἶχεν ἥδη ἀποσπασθῆ ἕξ ἐκείνης ἡ ἐπισκοπὴ Ζιχνῶν προαχθεῖσα εἰς Μητρόπολιν (Miklossik τόμ. 1 σελ. 146 πρὸς Γεδεῶν Π. Π. σελ. 418). Ἀλλὰ κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα εἰς ἄκρον φαίνεται παρακμάσασα ἡ πόλις καὶ ἡ Ἐπαρχία Φιλιππίων, δι' ὃ κατὰ μὲν τῷ 1371 προσηρτήθη κατ' ἐπίδοσιν εἰς τὴν Μητρόπολιν Δράμας, πρὸ δὲ τοῦ 1375, τῆς Δράμας προσηρτημένης οὔσης λόγῳ ἐπιδόσεως τῷ Μητροπολίτῃ Αἴνου, προσηρτήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Σερρών καὶ κατὰ τὸ 1395, ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σερρών προσηρτήθη εἰς τὸν Μητροπολίτην Αἴνου καὶ πρόεδρον Δράμας (βλπ. Miklossik κτλ. τόμ. 1 σελ. 558 τόμ. 2 σελ. 234, Γεδεῶν Π. Π. σελ. 435, 453.). Καὶ κατὰ τὸ 1474 ἡ Μητρόπολις διετέλει ἀπροστάτευτος, ὡς δῆλον ἐκ σιγιλίου τοῦ Πηγου Συμεῶν Α' περὶ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης (βλπ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 17), μόλις δὲ ἀπὸ τοῦ 1579 ἀπαντῶμεν πάλιν συνεχῆ σειρὰν ἰδίων αὐτῆς ποιμένων μέχρι τοῦ 1619, ὅτε ἠνώθη διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνεδικτῆς ἀποφάσεως μετὰ τῆς Μητροπόλεως Δράμας (βλπ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 30. — Παπα-

γεωργίου, ἐν. ἀν. σελ. 51).¹ Ὁ κ. Μερτζίδης κατ' ἐσφαλμένην βεβαίως πληροφορίαν μεταθέτει τὴν ἔνωσιν τῶν δύο ἐπαρχιῶν εἰς τὸ 1623 ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Φιλίππων καὶ Δράμας (συνην. οὐχὶ δὲ Δράμας ἢ Φιλίππων) Ἀθερκίου (ἐν. ἀν. σελ. 37), ἐνῶ ἡ ἔνωσις ἐγένετο ἐπὶ Φιλίππων Κλήμεντος (1607—1623 βλπ. Σάββα, Μεσ. Βιβλιοθ. τοῦ. 3 σελ. 554 καὶ τὰς ἀνωτέρ. παραπομπ.), προαχθέντος τοῦ Δράμας Νεοφύτου εἰς τὴν Μητροπόλιν Νικομηδείας. Τῷ δὲ 1663 ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας τοῦ Φιλίππων καὶ Δράμας Γερμανοῦ προστηρήθησαν εἰς τὴν Μητροπόλιν ταύτην καὶ τῷ 1655 ἐνωθεῖσαι εἰς μίαν, ἀμεληθεῖσαι δ' ἀργότερον, ἐπαρχίαι Ζιγῶν καὶ Νευροκόπου (βλπ. Γεδεῶν Π. Π. σελ. 584).² Τοιαύτη ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ ἱστορία τῆς πόλεως.

ὑπὸ τοπογραφικὴν ἐποψίν ὁ Ἀππιανὸς καὶ ὁ Κατακουζηνὸς περιγράφουσι αὐτὴν ἐν τοῖς ἐξῆς : *Ἐτι δὲ ἡ πόλις, ἐπὶ λόφοι περικρήμνου, τοσαύτη τὸ μέγεθος, ὅσον ἐστὶ τοῦ λόφου τὸ εὖρος. Ἐχει δὲ πρὸς μὲν ἄρκτω δριμοῦς, δι' ὧν ὁ Ραυκούπολις ἤγαγε τοὺς ἀμφὶ Βροῦτον· πρὸς δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ἕλος ἐστὶ. Κατὰ δὲ τὴν ἑὼ τὰ στενὰ τῶν Σαπαίων καὶ Κορπίλων· ἐκ δὲ τῆς θέσεως πεδίον μέχρι Μυρκήνου τε καὶ Αραβίσκου καὶ Στρομότος (Ἀππ. 4, 105.) «Ἐπί τιος γὰρ ἔπωρείας τῆς Φιλιππησίων πόλεως κειμένης, τὸ μὲν ἑπὶ τῇ πόλει ἄβυθός ἐστι διὰ σκληρότητα, καὶ φάραγγι βαθύταται καὶ κρημοῖς καὶ πέτραις περιελημμένον. Τὸ δ' ἐπὶ τῇ πόλει, λιγύων, τέταρτό ἐστι καὶ τέλιμα βιβύ ἐλώδες καὶ ἕδασι πολλοῖς κατέρχοντο, στενὴ δὲ τις διόδός ἐστι μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ τεταγόνος».* (Κατακουζ. 4, 45). Γνωστὸν δὲ, ὅτι περὶ τὴν πόλιν ὑπάρχουσι τρεῖς λοφίσκοι, ἢ μᾶλλον γήλοφοι (tumulus)· περὶ τούτων ὁ Desdevises γράφει τὰ ἐξῆς : *Οἱ πησιότεροι τῶν Φιλίππων γήλοφοὶ εἰσι πιθανῶς τεχνητοί... Καὶ εἰς μὲν τοὺς δύο ἐκ τούτων ἐσκήνωσαν ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος ὁ δὲ ἕτερος, ὁ καὶ πησιέστερος, μίλιον ἐν ἀπέχων ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐπιστετέτο ὡς περιέχων τὸν τάφον τοῦ Βάκχου, τοῦ ὁποῖον τὸ μαρτεῖον ἔκειτο ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Σατρῶν (Desdevises, ἐν. ἀν. σελ. 399).* ὑπὸ δὲ ἀρχαιολογικὴν ἐποψίν σημειοῦνται ὑπὸ τῶν νεωτέρων περιηγητῶν ἀνκαλυφθέντα ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως : *Βεβίον τρώπαιον (Perrot, Daton ou Neapolis σελ. 16. Heuzoy, σελ.*

Σημ. 1 Ἐν τοῖς Π. Π. τοῦ κ. Γεδεῶν σελ. 549 κατὰ τυπογραφικὸν βεβαίως λάθος σημειοῦται ὡς ἔτος τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐπαρχιῶν τὸ 1616 ἀντὶ 1619.

Σημ. 2 Ὁ κ. Μερτζίδης ἑλλιπῶς ἀναφέρει, ὅτι τῷ 1663 ἡ Δράμα ἐνώθη τῇ Ζιγῇ (ἐν. ἀν. σελ. 37), ὁ δὲ Lequien καὶ ὁ Λήμιτζης ὅλως ἀγνοοῦσι τὸν χρόνον τῆς ἐνώσεως τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων μετὰ τῆς Δράμας, ὡς καὶ ἀνωτέρω μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν Ζιγῶν καὶ Νευροκόπου.

500), *ραὸς Κ.λαυδίου* (Heuzey σελ. 17), *λείψαρα ἀμφιθεάτρον, θεάτρον* (Desdevises σελ. 398), *ἀκροπό.λεως, ἀγορᾶς, ἴγνη τῶν οἰκιῶν τῆς πό.λεως βα.λαρείου Βυζαντινῆς ἐποχῆς, θριαμβευτικῆς ἀψίδος, ἀποσπάσματα πολ.λιῶν ἄλλ.ῶν οἰκοδομῶν, τομίσματα καὶ 100 περίπου ἐπιγραφαὶ Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς* (Δήμιτζα σελ. 547-548). Τοσαῦτα περὶ τῶν Φιλίππων.

Διὰ τῆς πεδιάδος λοιπὸν αὐτῆς διήλθεν ὁ Ὅσιος Γερμανός, ἐρχόμενος ἐκ Χριστουπόλεως (Καβάλλας), καὶ διελθὼν τὴν ἀπὸ Καβάλλας διὰ Φιλίππων εἰς Ἀλιστράτην ὁδὸν, ἣτις ἀπετελεῖ μέρος τῆς Ἑγνατίας Ῥωμαϊκῆς ὁδοῦ, ἀνῆλθεν εἰς τὸ κατ' ἀντικρὺ τῆς Πωπολίας ὄρος. τὸ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πάνακος καὶ μακρὰν τῆς Δράμας 50 σταδίους ἦτοι 3 $\frac{1}{2}$ —4 ὥρας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Πωπολίαν, ἐσφαλμένως οἱ Βολλανδισταὶ ἐξέλαβον ὡς τοιαύτην τὴν Φιλίππουπολιν, ὀνομαζομένην δῆθεν οὕτω κατὰ συγκοπήν, ὡς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη Σαλονίκη, ὡς ἐκ τούτου δὲ μετέθηκον καὶ τὸ περὶ οὗ πρόκειται ὄρος ἀντικρὺ τῆς Φιλίππουπόλεως καὶ τὴν Δράμαν μετὰ Φιλίππων καὶ αὐτῆς. Πωπολία, ὡς ὀρθῶς πρᾶκτηραὶ ὁ Tafel (de Thess. σελ. 498—99 πρὸβλ. καὶ Δήμιτζα σελ. 535), κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὀνομάζετο ἡ Ἀμφίπολις. Κατ' ἀρχὰς αὕτη ὑπὸ τῶν Ἠδωνῶν ὀνομάζετο Ἑννέα ὁδοὶ (Θουκυδ. 1, 100) ἐκ τῶν ἐννέα εἰς αὐτὴν συναντωμένων ὁδῶν, ὧν τρεῖς κατὰ τὸν Desdevises ἐκ τῶν δεξιῶν τοῦ Στρυμόνος, ἐκ τῆς Βιλατίας, Ἀργίλου καὶ Ἠϊόνος τῆς Βισαλτικῆς, καὶ ἕξ ἐκ τῶν ἀριστερῶν τοῦ Στρυμόνος, ἐκ τῆς Ἠϊόνος (τῆς Ἠδωνικῆς), Ἀπολλωνίας, Γαληψοῦ, Φάγρητος, Γαζώρου καὶ Μυρκήνου (Desdevises σελ. 401. Δήμιτζα σελ. 528. Πολυαίν. στρατηγ. 6, 53.). ¹ Τῷ 487, ἀποικισθεῖσα ὑπὸ Ἀγνωνος τοῦ Νικίου, Ἀθηναίου στρατηγοῦ, μετωνομάσθη Ἀμφίπολις διὰ τὴν περιφανῆ καὶ ἔξοχον αὐτῆς θέσιν ἐκ τε τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ξηρᾶς (Δήμιτζα ἐν. ἀν.). Παρὰ τισὶ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ὀνομάζεται καὶ Χρυσόπολις ἢ Χρυσούπολις καὶ Χριστούπολις (βλπ. Tafel, Thess. σελ. 500—502· πρὸβλ. Συν. Πάλλη καὶ Ποτλῆ τόμ. 5 σελ. 495), διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Le Quien μετὰ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀμφιπόλεως κατὰλέγει καὶ τὸν Χρυσοπόλεως ἢ Χρυσουπόλεως Ἰωάννην (O. C.

Καὶ κατὰ μὲν τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἡ Ἀμφίπολις ἔκειτο ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, ἀνυψομένου ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Στρυμόνος, ἐνθ' αὐτός ἐξερχόμενος τῆς Κερκινίτιδος εἰς δύο διηρεῖτο βρα-

¹ Σημ. Γνωστὸν δὲ εἶναι, ὅτι οἱ Πέρσαι, μαθόντες κατὰ τὴν ἐντεῦθεν διάβασιν τὴν ὀνομασίαν τῆς πόλεως (Ἑννέα ὁδοὶ) ἔθαψαν ζῶντας ἐννέα παῖδας καὶ παρθένους ἐκ τῶν ἐγγυρίων, ἐπικρατοῦντος τοιούτου ἐθίμου παρ' αὐτῆς (Ἡροδότ. 7, 114).

χίονας (Θουκυδ. 4, 108 πρ. Δήμιτζα ἐν. ἀν.)· οἱ νεώτεροι ὅμως διαφω-
νοῦσιν ὡς πρὸς τὴν τοποθεσίαν αὐτῆς, τῶν μὲν τοποθετούντων αὐτὴν
εἰς τὸ Γενίκοι (Tafel, v. egn. σελ. 11. Thess. σελ. 428—9. πρὸβλ.
Δήμιτζα, αὐτόθ.), τῶν δὲ εἰς τὸ Μαρμαρᾶ ἢ Μαρμαρίζι (Desdevises
σελ. 406), ὅπερ ὑποστηρίζεται καὶ ὑπὸ τοῦ μνησθέντος σιγγιλίου τοῦ
Πατριάρχου Τιμοθέου Β' περὶ τῆς Ἐπαρχίας Φιλιππῶν, ἐν ᾧ λέγεται·
*τὴν Ἀμφίπολιν ἦτοι τὸ Μαρμαρίζι καὶ παραλλήλως ἀριθμεῖται ὡς ἑτε-
ρον τὸ Νεοχώριον (Γενίκοι).*

Κατωκαίτο δὲ κατ' ἀρχὰς ἡ Ἀμφίπολις, ὡς ἐλέχθη, ὑπὸ τῶν
Ἠδωνῶν, ἔπειτα κατελήφθη διὰ τοῦ Ἄγνωτος ὑπὸ τῶν Ἀθη-
ναίων, ἐπὶ τῶν Πελοποννησιακῶν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν διὰ τοῦ
Βρασιδα, ὅστις καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη δημοτελῶς ἐνταῦθα. Μετὰ
ταῦτα πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι προσεπάθησαν ἐπανειλημμένως νὰ ἀνακτή-
σωσιν αὐτὴν, ὅθεν προέκυψαν τὰ Ἀμφιπολιτικά (βλπ. τὰς παραπομπ.
ἐν προλ.), ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχον. Ἡ πόλις ἔπειτα διὰ τοῦ Περδίκκα καὶ
Φιλίππου Β' τῷ 357 ἐγένετο Μακεδονικὴ (Αἰσχύν. Παραπρ. 8.
Δημοσθ. Ἀριστοκρ. 659. 669. Διοδώρ. 16, 3, 8. Λίν. 45, 30.), μέχρις
οὔ (167) ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ (Διοδώρ. 31, 13).

Ἡ Ἀμφίπολις κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐφημιζέτο διὰ τὸ εὐθε-
τον πρὸς ἐμπορίαν τῆς τοποθεσίας αὐτῆς καὶ διὰ τὴν εὐφορίαν
τῆς περὶ αὐτὴν γῆς (Θουκυδ. 4, 108. Πλουτ. Κίμων 7. Θεοπόμπ.
παρ' Ἀθην. 3 σ. 77)· ἔτι διὰ τὸ Ἴερόν τῆς Κλειοῦς καὶ διὰ
τοὺς ναοὺς τῆς Βαυρωρίδος καὶ Ταυροπόλου Ἀρτέμιδος, καὶ
τοὺς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Στρυμόνος (Δήμιτζα, σ. 536. Heuzey
σελ. 165—172). Πάντα τὰ μέλη τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ Φι-
λίππου Β', Φίλιππος Β', Ἀρριδαῖος, Εὐριδικῆ, Ῥωζάνη, καὶ Ἀλέ-
ξανδρος, ἐνταῦθα ἀθλίως κατέστρεψαν τὸν βίον (Desdevises σελ.
404)· πεφημισμένοι δὲ λόγιοι καὶ συγγραφεῖς Ἀμφιπολίται διελάμ-
πρυναν τὸ ὄνομά της, ὁ Ζωῖλος, ὁ Ὀμηρομάστιξ καὶ Κύων ῥητορικός
ἐπικληθεὶς, ὁ ἱστορικός Φίλιππος, Δημήτριος ὁ φιλόσοφος, Ἐρμαγόρας
ὁ στωϊκὸς φιλόσοφος, ὁ Δάμιππος, Πυθαγόρας ὁ ἀδελφὸς Ἀπολλοδώρου
στρατηγοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, καὶ ὁ περιώνυμος ζωγράφος Πάμφιλος, ὁ
διδάσκαλος τοῦ Ἀπελλοῦ καὶ Πausίου (βλπ. Σουίδα ἐνλ. Φαβρικ. Βι-
βλιοθ. 1 σελ. 559—60. Διογένης. Λαερτ. 3, 43, 46. Πλιν. 35, 10, 36.).
Δι' αὐτῆς διήρχετο ἡ Ἐγνατία ὁδός, δι' αὐτῆς δὲ διήλθε καὶ ὁ Ἀπό-
στολος Παῦλος, μεταβαίνων ἀπὸ Φιλιππῶν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅθεν εὐ-
λόγως εἰκάζεται, ὅτι πρῶτως ἐν αὐτῇ ἐρριζοβόλησεν ὁ χριστιανισμός,
ἤδη δὲ κατὰ τὸ 347 μνημονεύεται ἐπίσκοπος Ἀμφιπόλεως Νάρκισος
(Le Quien O. C. II σελ. 87.). Ἄλλ' ἡ μεταγενεστέρα ἐκκλ. ἱστορία
τῆς πόλεως καθ' ὀλοκλήριαν ἀγνοεῖται· μόνον μνημονεύονται ἐπὶ τῆς
πενθέκτης συνόδου Ἀνδρέας Ἀμφιπόλεως, καὶ ἔτι μεταγενέστερον

άνωνυμός τις, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν μέχρι πότε διετέλεσέν ἐπισκοπή, καὶ ἂν ἦτο ἐπισκοπή ἀνεξάρτητος ἢ ὑποκειμένη. Γινώσκουμεν, ὅτι ἡ πόλις κατὰ τὸ 1341 ἦτα ἔρημος καὶ κατεστραμμένη, ἀνεκκινίσθη δὲ καὶ συνώκηθη ὑπὸ Ἀνδρονίκου Γ' τοῦ Παλαιολόγου (Κατακουζ. 1,38). Ἀλλὰ βραχύτερον καταστραφείσα κατέλιπε μόνον τὸ ὄνομά της καὶ τινὰ ἕλην εἰς ὑπόμνησιν τοῦ παλαιοῦ της μεγαλείου. Οἱ νεώτεροι συνέλεξαν ἐπιγραφὰς ἀρχαίας, δημόσια ψηφίσματα, ἰδιαίτερα τομίσματα καὶ ἄλλα τινὰ λείψαντα τῆς ἀρχαίας ἀκμῆς αὐτῆς (Boeck, corpus inscript. gracc.n.2001.—Cousinéry, 1. σελ. 100, 122. Desdevises, σελ. 405. Heuzey, σελ. 165—172. Δήμιτζα σελ. 524.) Τόσαῦτα καὶ περὶ τῆς Ἀμφιπόλεως.

Πάναξ δὲ ποταμός εἶναι, ὡς ἐλέχθη ἄνωτέρω, ὁ πηγάζων ἐκ τῆς ἐπαρχίας Νευροκοπίου, ἡμίσειαν ὥραν ἀριστερόθεν τοῦ Ἀλιστράτη διερχόμενος καὶ χυρόμενος εἰς τὸν Ἀγγίτην ποταμόν.

Δράμα δὲ εἶναι ἡ γνωστὴ κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Βόζ-δάγ, 2 1/2 — 3 ὥρας πρὸς δυσμὰς τῶν Φιλιππων, Μητρόπολις τῆς Ἐπαρχίας Δράμας, οὗτα ἄμα, ὡς ἐλέχθη, καὶ ἔδρα διοικητοῦ (μουτσαρῆ). Ὑπ' ὃν ὑπάγονται πρὸς ταῖς ῥηθείαις καὶ ἡ ὑποδιοίκησις Νευροκοπίου. Περὶ αὐτῆς γράφει ἰκανῶ ὁ κ. Μερτζίδης (Αἰ χωρὶ κτλ.), οὕτως δὲ περιγράφει αὐτὴν ὁ Γάλλος Perrot (Daton ou Neapolis σελ. 18). Drama, petite ville d' environ sept mille âmes, est situé à environ quatre heures au nord-ouest de Philippes, dans un fond, auprès de sources abondantes, qui s'échappent tout aussitôt en petites rivières, parmi de grands platanes et des bois de saules et de peupliers» (πρ. Δήμιτζα σελ. 549). Τὴν ἀρχαιότητα τῆς πόλεως μαρτυροῦσιν αἱ εὑρεθεῖσαι ἐπιγραφαὶ (Heuzey, σελ. 139—149 Μερτζίδου σελ. 19. κ. ἐ. Φιλολ. Συλλ. σελ. 108.) ἀπέχει ὅμως πολὺ ἀπὸ τῆς Δραβήσκου τοῦ Θουκυδίδου (1,100.), ἣτις ἔκειτο ἐπὶ ἡ παρὰ τὸ Δραβίχ ἢ Ζραβίχ¹, κατέχουσα τὴν θέσιν τοῦ Daravescus τῶν Πεντιγγεριανῶν πινάκων, σταθμοῦ ἐν τῇ μεταξὺ Φιλιππων καὶ Ἡρακλείας τῆς Σιντικῆς Ἐγνατία ὁδῶ (βλπ. Heuzey σελ. 6 Desdevises, σελ. 396. Cousinéry, 2 σελ. 51. Δήμιτζα, σελ. 549 Tafel, thess. σελ. 499 καὶ ὅπ. παραπέμπ. πρὸβλ. Μερτζίδ. σελ. 5—19.) Τὸ ὄνομα αὐτῆς ὑπὸ τὸν τύπον Δάρμα ἀναφέρεται τῷ 1175 ἐν περιηγήσει τοῦ Ἰουδαίου Ῥαββίνου Βενιαμίν Tudella, ἐπισκεφθέντος αὐτὴν ὀλίγον πρὸ τοῦ ἔτους τούτου (πρ. Tafel, thess. σελ. 498. πρὸβλ. Φιλ. Συλλ. σελ. 108), ἀπαντᾶται δὲ καὶ παρὰ Χωνιάτη (εἰς Ἰσαάκιον Ἀγγελ. 3,2), Γρηγορᾶ (7,12) καὶ Κατακουζηνῶ (1,52. III, 37. IV,

Σημ. ¹ Ὁ κ. Μερτζίδης ψέγει τοὺς γράφοντας τὸ Ζραβίχ Δραβίχ, ἐνῶ καὶ ἐν τῷ βραβείῳ τῆς Εἰκοσιφοίνισσης (16—17 ἐκ.) σημειοῦται καὶ Δραβίχ.

44,45). Τὸ τουρκικὸν αὐτῆς ὄνομα ὑπὸ τὴν μορφήν Διράμα (Diramah) σημειοῖ ὁ Hadschi Chalfa (παρ. Tafel, ἐν. ἀν.). Ὁ κ. Μερδζίδης ἐξέλαβε τὴν ὀνομασίαν Διράμα ὡς ἀρχικὴν καὶ ἠρμήνευσε διὰ τοῦ Δι(=δύο) ῥάμμα(=τριῆμα), ἅτε διανεμομένης τῆς πόλεως εἰς δύο. «Si none vero, e bene trovato».

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως, γινώσκομεν τὸ γεγονός τοῦ 1206 (Wille-Harduin, hist. d. l. cong. d. Constantinople σελ. 76 ἐκδ. Βεν.), μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν τῷ 1316 ἀπέθανεν ἐν αὐτῇ, ὅπου εἶχε κτήματα, ἡ μήτηρ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου Εἰρήνη (Νικηφ. Γρηγορ. πρ. Σ. Βυζαντίου, «Κων)πολις» τόμ. 1 σελ. 511), μεθ' ἧς ἐπηκολούθησαν τὰ μνημονευόμενα τὸν 14ον αἰῶνα γεγονότα (Κατακουζ. σελ. 326 ἐκδ. Βεν. Hamer, ἐν. ἀν. τόμ. 1 σελ. 213). Εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι ἐν Δράμα ὁ χριστιανισμὸς πρῶτως μετεδόθη ἐκ τῶν Φιλίππων ὡς δὲ γινώσκομεν αὐτὴ δὲν ὑπῆρξεν ἐπισκοπὴ, ἀλλὰ πρωτοπαπαδικίον τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων μετὰ δὲ τοῦ 13—14 αἰῶνος πιθανῶς ἀποσπασθεῖσα προήχθη εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ Μητρόπολιν (πρβλ. Σύντ. Ῥάλ. Ποτλ. τόμ. 5 σελ. 474—5 καὶ 490). Τῷ 1317 εὐρίσκομεν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Δράμας προσηρτημένην λόγῳ ἐπιδόσεως τῇ Μητροπόλει Χριστουπόλεως (Miklosik κτλ. τόμ. 1 σελ. 68), ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ κηρυχθεῖσα Μητρόπολις ἀπεσπάρθη ἀπὸ τῆς Χριστουπόλεως, γινώσκομεν, δὲ, ὅτι ἐν μηνὶ Μαίῳ τοῦ 1371 ὁ Μητροπολίτης Δράμας ἐκηρύχθη καὶ πρόεδρος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Φιλίππων, ἀναλαβὼν ἅμα καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν πάντων τῶν πατριαρχικῶν δικαίων, τῶν ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ καὶ ἐπικρατείᾳ τοῦ εὐτυχιστάτου δεσπότη Σερβίας κύρ Ἰωάννου τοῦ Οὐγγλεση¹ (Miklosik κτλ. τόμ. 1 σελ. 558). Μετ' οὐ πολὺ ὁμοίως ὑπήχθη εἰς τὸν Μητροπολίτην Αἴνου, κηρυχθέντα καὶ πρόεδρον Δράμας (ἐν Φεβρ. τοῦ 1395, πρβλ. Γεδεών, Π. Π. σελ. 453). Κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα πάλιν εὐρίσκομεν τὴν Δράμαν ὑπὸ ἴδιον ποιμένα (Le Quien ἐν. ἀν. σελ. 97—98—σιγίλ. Συμειῶν Α' ἐν Φιλολ. Συλλ. σελ. 17), καὶ ὡς τοιαύτη διετέλεσε μέχρι τοῦ 1619, ὅποτε, ὡς ἐρρέθη, ἠνώθη μετὰ τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων. Τοσαῦτα καὶ περὶ Δράμας.

Ἦδη ζητεῖται τὸ κατ' ἀντικρὺ τῆς Πωπολίας(=Ἀμφιπόλεως), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πάνκκος καὶ 50 στάδια μακρὰν τῆς Δράμας κείμενον κατὰ τὸν βιογράφον ὄρος. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ τῆς Σκύρτζιοβας, ὅπου καὶ νῦν ἔτι οἱ χωρικοὶ δεικνύουσι τὴν τοποθεσίαν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναυδρίου τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ, πράγματι δὲ τὸ ὄρος τοῦτο κεῖται ἀπέναντι τῆς Ἀμφιπόλεως, παρὰ

Σημ. ¹ Βλπ. Κ. Παπαρηγοπούλου, Ἱστορ. Ἑλλ. ἔθν. τόμ. 5 σελ. 261.

τάς ἐκβολάς τοῦ ῥηθέντος Πάνακος καὶ ἀπέχει ΝΔ τῆς Δράμας 3 1)2—4 ὥρας.

Ἄλλὰ *Τζερρίσταρ* ἄγνωϖ, ποίαν ὀνομάζουσιν οἱ Βολλανδισταὶ καὶ ὁ χάρτης τοῦ Μερκάτορος Sarnis. Οὐδὲ δύναμαι κατ' ἀκρίβειαν νὰ προσδιορίσω τὴν ἀληθῆ τοποθεσίαν αὐτῆς. Φαίνεται, ὅτι τὸ χωρίον πρὸ πολλοῦ ἐσέλιπεν. Ἐν τῷ Βραβείῳ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης σημειοῦται χωρίον *Τζερρίτζιαρη*, ἴσως δὲ εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὴν ἡμετέραν *Τζερρίσταρ*. Πολὺ πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν σημερινὴν *Τριστερτζιαρ*, ἣτις ἐν τοῖς Βραβείοις τῆς Εἰκοσιφοινίσσης σημειοῦται *Τρετζέντζια*. Ἀναντιρρήτως δὲ τὸ χωρίον ὑποτίθεται μακρὰν τοῦ Παγγαίου, διότι ἐὰν ἦτο πλησίον δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν ὁ χωρικός εἰς τὸ Πάγγαιον (ιδίᾳ τὸ περὶ τὴν Μονὴν μέρος, ὅπερ ὀνομάζετο *Ματικία*).

Ματικία δὲ ὀνομάζεται τὸ Πάγγαιον, ὡς προερρήθη (§1).

Εἶναι περίεργον ἐν τούτοις, ὅτι περὶ τῆς τύχης τῶν ὑπὸ τοῦ Κτίτορος εὐρεθέντων τιμίων σταυρῶν οὐδεμίᾳ παράδοσις διεσώθη ἐν τῇ Μονῇ.

Ὁ μνημονευόμενος σύνδενδρος τόπος εἶναι πιθανῶς ὁ παρὰ τὸ Πόρτος ἢ Πόρταις¹ ὀνομαζόμενον, κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ὄρους, οἱ δὲ τεχνίται μετὰ τοῦ ὀσίου κατῆλθον, φαίνεται, διὰ τοῦ λεγομένου Κεσίσι-δερεσί.

Τριβαλλοὶ, δὲ ὡς γνωστὸν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦσαν ἰδιαιτέρον ἔθνος Θρακικόν, τὸ ὁποῖον κατεῖχε πᾶσαν τὴν μεταξὺ Σοφίας καὶ Σκόβου, Ἰστρου καὶ Δρίνου χώραν. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ἀπέδωκαν εἰς τὸ ἔθνος τῶν Σέρβων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ Του ἡδὴ αἰῶνος ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς παλαιὰς τῶν Τριβαλλῶν χώρας (βλ. π. Ἠροδ. 4,49. Θουκυδ. 4,101. Ἀππιαν. Ρωμ. Ἰλλυρικὴ. Στράβ. 7,7,5. Μελετίου, Γεωγρ. περὶ Σερβίας. Sretkovitz, Istorija Srpskago naroda, Belgrad, 1894 βιβλ. α' σελ. 14.—ἐκδ. Βεν. Ζωναρ. σελ. 195. Κεδρην. Β' σελ. 582, 589 καὶ 617. Χωνιατ. σ. 9 καὶ ἀλλαχ. Γρηγορ. σ. 149 κ. ἀλλαχ. Χαλκοκονδ. σελ. 322 καὶ ἀλλαχού). Ἐντεῦθεν φαίνεται ἀναμφίβολον, ὅτι καὶ ὁ ἀνώνυμος τῆς προκειμένης βιογραφίας συγγραφεὺς Τριβαλλοὺς ἐννοεῖ τοὺς Σέρβους, ὅπως συνήθως οὗτοι ἐχαρακτηρίζοντο μετὰ τὸν 13ον αἰῶνα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν.

Ἄλλὰ ποῖος ὁ χρόνος τῆς μνημονευομένης πρεσβείας, περὶ τούτου οὐδὲν λέγει ὁ ἀνώνυμος τῆς βιογραφίας συγγραφεὺς, ὁ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀκμῆς τοῦ Α' κτίτορος καὶ τῆς πρώτης συστάσεως τῆς Εἰκοσιφοι-

Σημ.¹ Ἐκ τοῦ Πόρτα=πύλη=δίοδος στενὴ ἐν τῇ μεταξὺ Καβάλλας καὶ Σερρῶν ὁδῷ, ἐνθεν ἔχουσα τὸ ἔλος τῶν Φιλίππων καὶ ἐτέρωθεν τὴν Βίγλαν τοῦ Παγγαίου, ἐφ' ἧς, ὡς ἐρρήθη, ὑπῆρχεν ἄλλοτε καὶ φρουριον. Οἱ σύνοικοι ὀθωμανοὶ ἀφῆκαν ἀμετάφραστον τὴν λέξιν, οὕτως ὀνομάζοντες καὶ αὐτοὶ, Πόρτος.

νίσσης άγνωών, ώς εκ τούτου δέ δύσκολος άποβαίνει ο μετα θετικότη-
τος όρισμός του χρόνου τούτου. Πρεσβείαι πρός Τριβαλλούς δέν αναφέ-
ρονται μία καί δύο, αλλά πολλαί καί διάφοροι, μία κατά τον 7ον
αίωνα (βλπ. Φ. Βαφείδου, έκκλ. Ιστορ. τόμ. 2. σελ. 14. πρβλ. Πα-
παρηγοπούλου, Ιστορ. Έλλ. Έθντόμ. 3. σελ. 221.), έτέρα κατά τον
9ον (βλπ. Acta sanctorum έν. άν. προλεγόμ. πρβλ. Παπαρηγοπούλου
έν. άν. τόμ. 4 σελ. 70—72), άλλη κατά τό 1273 (βλπ. Παχυμέρη
5, 6.), καί έπανελημμένοι τέλος μεταξύ του 1282—1365 (βλπ.
Γρηγορά σελ. 133 έκδ. Βεν. 186 καί 324—Κατακουζ. σελ. 313, 520
καί 526, 576, 577.)· ποία εξ όλων αυτών είναι ή ήμετέρα, δέν είναι
εύκολον νά προσδιορισθῆ. Οι έκδόται των μνημονευθέντων Acta
Sanctorum, εκ φόβου μή ο χρόνος τῆς άκμῆς του Άγίου Γερμανού
ύπερβῆ τό 1054, παρεδέξαντο ώς χρόνον τῆς ήμετέρας πρεσβείας τον
9ον αιώνα (886), αλλά καί τούτο ούχι μετά πολλῆς τῆς θετικότητος,
διότι επιτρέπousi τῆν άναζήτησιν του χρόνου τῆς πρεσβείας καί πέραν
του 886 πρό του 11ου πάντοτε αιώνας: ... ex his porro videor posse
statuere, quod non ante nonum seculum in istas partes venerit
S. Germanus, nec etiam diu post illud aut saltem non post deci-
mum». Τῆν εικασίαν δέ ταύτην των Βολλανδιστών παραδεξάμενος ο
έκδότης του «Polnij mjasetjoslof Pravoslavnoj Tzerkvi» Ρώ-
σος Αρχιμανδρίτης Σέργιος έχρονολόγησε τον θάνατον του όσιου Γερ-
μανού περί τό 886 (βλπ. τῆν 12 Μαΐου). Άλλ' ούτω δῆ, προκειμέ-
νου περί εικαστικῶν ύπολογισμῶν, έμοι τούναντίον διά λόγους ισχυ-
ρούς, τούς όποιους δέν δύναμαι νά εκθέσω ένταύθα, φαίνεται πρώτον
μέν, ότι ή του ήμετέρου συγγραφέως πρεσβεία είναι διάφορος των κατά
τον 9ον καί 7ον αιώνα καί τῶ 1273 τοιούτων, ώς βέβαιον δέ σχεδόν, ότι
ή πρεσβεία αὐτη άνήκει εις τās έντεϋθεν του 1282 αναφερομένας καί
δῆ ότι είναι ή αὐτή τῆ ύπό του Γρηγορά (σελ. 133) αναφερομένη.
Κατά συνέπειαν δέ, επί τῆ βάσει των διδομένων τῆς βιογραφίας, ώς
πιθανόν χρόνον τῆς πρώτης συστάσεως τῆς Εικοσιφοινίσσης ύποθέτω
τῆν μεταξύ του 1282—1328 εποχήν. Όταν ο Πατριάρχης Κάλλι-
στος ο Α', άποσταλείς μετ' άλλων εις Τριβαλλούς, απέθανεν έν Σέρ-
ραις, ή Μονῆ τῆς Εικοσιφοινίσσης, καθώς καί ή του Προδρόμου παρά
τās Σέρρας, ἦσαν εισέτι άφανείς καί έν τῶ γίνεσθαι, διότι, ένῶ διά τῆν
κηδείαν του Πατριάρχου προσεκληθήσαν μοναχοί εξ Άγίου Όρους,
των ήμετέρων Μονῶν οὐδέ μνεία γίνεται (βλ. Κατακουζηνού, 4, 50
έκδ. Βεν.). Βεβαίως είναι δυστύχημα, ότι δέν διεσώθησαν πάντα τὰ
άρχαια σιγίλλια καί τὰ χρυσόβουλλα τῆς Μονῆς, εκ των όποιων ο-
μολογουμένως έν τι άναμφισβήτητον πόρισμα ήδυνάμεθα περί του
άπασχολούντος ἡμās ζητήματος νά πορισθῶμεν διότι, ότι μέν εκέ-
κτητο αὐτη σιγίλλια πολλῶ παλαιότερα του Πατριάρχου Συμεῶν Α',

μαρτυρεί τὸ σιγίλλιον αὐτοῦ (1474) ἐν οἷς λέγει, ὅτι ἡ Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἐξ ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτῆς πατριαρχικὸν ἦν σταυροπήγιον καὶ μετὰ πάντων τῶν ἀνηκόντων αὐτῇ ἀνεπηρέαστος διετέλει καὶ ἀκαταπάτητος «κατὰ τὴν διάκρισιν καὶ διαγόρευσιν τῶν ἀγιωτάτων ἐκείνων πατριαρχῶν, οἵπερ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο ταύτη δεδώκασιν καὶ σιγίλλιωδη γράμματα πρὸς τοῦτο ἀπέλυσαν» καὶ κατωτέρω «κατὰ τὰ εἰς τοῦτο προβάντα αὐτῇ τῶν πρὸ ἡμῶν πατριαρχικὰ γράμματα» (βλπ. τὸ σιγίλ. ἐν Φιλολ. Συλλόγ. ἐν. ἀν. σελ. 17). Ὅτι δὲ ἐκέκτητο καὶ χρυσόβουλλα, τοῦτο εὐδὴλον καὶ ἐκ τῆς σταυροπηγιακῆς αὐτῆς ἀξίας, μαρτυρεῖται δὲ καὶ ἐκ τοῦ σιγίλλιου τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως (1628) ἐν οἷς λέγεται, ὅτι ἡ Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης κατὰ τὰ παλαιγενῆ πατριαρχικὰ σιγίλλια σταυροπήγιον ἦν προνομιοῦχον, ἐλευθέρα καὶ ἀσύδδοτος «ὡς φανεροὶ διαρρηθῆναι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χρυσόβουλλα». Ἄλλ' ὁ πανδαμάτωρ καὶ ἀμείλικτος χρόνος, ὁ παρασύρων ἀφειδῶς ἅπαν τὸ προσηκόν, οὐδὲ τὰ κειμήλια ταῦτα τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἐσεβάσθη, γινώσκουμεν δὲ σήμερον τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἐν γράμμα ἐπιτίμιον τοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου ἐν μηνὶ Μαίῳ 1395, καὶ τὰ σιγίλλια τῶν πατριαρχῶν Συμεῶν Α' (1474), Μαξίμου Β' (1476), Μητροφάνους Γ' (1567),¹ Ἱερεμίου Β' (1573), Κυρίλλου Α' (1628), Παρθενίου Δ' (1661), Καλλίνικου Β' (1700), Γαβριήλ Γ' (δύο 1703 καὶ 1707), Ἀθανασίου Ε' (1709), Σαμουήλ Α' (1763) Ἀγαθαγγέλου (1828), Γρηγορίου ΣΤ' (1837), Γερμανοῦ Δ' (1853) καὶ Κυρίλλου (1857).

Ἐν τούτοις τὸ φυλλάδιον τοῦ 1863 (Περιγραφή... τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἐν ΚΠ. 1863) τάσσει τὸν χρόνον τῆς πρώτης συστάσεως τῆς Μονῆς περὶ τὸ τέλος τῆς 4ης μ. χ. ἑκατονταετηρίδος· ἀλλὰ μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας εἰδήσεις περὶ τῆς παρὰ τὸν Ἰορδάνην Μονῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου, ἐξ ἧς καὶ κατὰ τὸ ἐν λόγῳ φυλλάδιον προήρχετο ὁ Ὅσιος Κτίτωρ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, πρόδηλον, ὅτι αὐτῇ, οὐχὶ μόνον περὶ τὸ τέλος τῆς 4ης, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τὸ τέλος τῆς 5ης μ. χ. ἑκατονταετηρίδος ἠδύνατο νὰ ἰδρυθῇ. Ὁ δ' ἐν Καβάλλᾳ ἰατρός κ. Σ. Μερτζίδης ἐν τῷ μνημονευθέντι ἤδη συγγράμματι αὐτοῦ «Αἱ χῶραι τοῦ παρελθόντος κτλ.» σελ. 33 ἀναφέρει παράδοσιν, ὅπως διάφορον πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς ἀνωτέρω βιογραφίας παραδιδουμένην, τὴν ὁποίαν, καθὰ λέγει, ἠρύσθη ἐξ ἀρχαίου τινὸς τῆς Μονῆς κώδικος, περιλαμβάνοντος τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς, καθ' ὃν ὁ Α' Κτίτωρ Γερμανὸς προήρχετο οὐχὶ ἐκ Παλαιστίνης, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, καὶ ὅτι ἰδρυσε τὴν Μονὴν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης

Σημ. ¹ Τοῦ αὐτοῦ σώζεται καὶ ἐπιτίμιον γράμμα (1570), ὡς βηθήσεται κατωτέρω, κατὰ τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὴν Μονὴν, ἐν αὐτῇ ταύτῃ γραφέν.

τῆ βοηθεία τοῦ Φιλίππων Σώζοντος, ἀκμάσαντος τῷ 443—445 κατὰ τὸν κ. Μερτζίδην. Κατὰ ταῦτα ἡ πρώτη σύστασις τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἀνάγεται εἰς τὴν 5ην δεκαετηρίδα τοῦ 5ου μ. χ. αἰῶνος, καὶ τὴν πληροφορίαν ταύτην παρέλαβεν ἐκ τοῦ κ. Μερτζίδου καὶ ἡ τρίτη ἔκδοσις τοῦ φυλλάδιου τοῦ 1819, τὸ φυλλάδιον τοῦ 1894 (Σύντομος ἱστορία... τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἐν ΚΠ. 1894 Τυπογ. Σούμα καὶ Σα). Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι, ὅτι α') μὲν τοιοῦτος κώδιξ τὴν σήμερον ἐν τῇ Μονῇ δὲν ὑπάρχει, δὲν ὑπῆρχε δέ, φαίνεται, καὶ καθ' ὃν καιρὸν ὁ κ. Μερτζίδης ἐξέδιδε τὸ βιβλίον του, διότι, ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ, χρηταὶ παρατατικῶ «ὑπῆρχε καὶ κωδιξ τις», «ὁ κωδιξ οὗτος περιελάμβανε», «εἴθρανε» καὶ καθεξῆς. β'), ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Δαμασκηνός, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἐφυλάσσετο ὁ ἐν λόγῳ κώδιξ κατὰ τὸν κ. Μερτζίδην, ἐν τῷ ἰδιογράφῳ αὐτοῦ κώδικι, ὃν εἶχεν ἴδη συγχρόνως μετὰ τοῦ ἄλλου καὶ ὁ κ. Μερτζίδης, ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ἀρχαίου ἱστορικοῦ περὶ τῆς Μονῆς κώδικος (βλπ. τὴν εἰσαγωγ. τοῦ ἐν τοῖς ἡγουμέν. φυλαττ. κώδ. τούτου). γ'), ὅτι τοιαύτη παράδοσις περὶ προελεύσεως τοῦ Ἀ' Κτίτορος Ὀσίου Γερμανοῦ ἐκ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου καὶ τῆς βοηθείας τοῦ Φιλίππων Σώζοντος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ οὐδαμῶς σφίζεται, — καὶ ὁ μακαρίτης Δαμασκηνός ἐν τῷ προμνησθέντι κώδικι αὐτοῦ λέγει ρητῶς, ὅτι ὁ ἅγιος Γερμανός προήρχετο ἐκ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ παρὰ τὸν Ἰορδάνην Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, καὶ ὅτι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Μονῆς οὐδένα ἔσχε βοηθὸν ἐκ τῶν προτέρων, εἰμὴ ἐκ τῶν ὑστέρων τοὺς ἀρχοντας τοῦ Βυζαντίου Νικόλαον καὶ Νεόφυτον, — καὶ τὰ βραβεῖα τῆς Μονῆς πάντα οὐδαμῶς ἀναφέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ Φιλίππων Σώζοντος μεταξὺ τῶν κτιτόρων τῆς Μονῆς. Ἐπειτα δὲ καὶ ἐν σελ. 43 λέγει ὁ κ. Μερτζίδης, ὅτι *εἶδε παλαιὸν σιγίλλιον τῆς Μονῆς*, ἐν ᾧ ἀνεφέρετο ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μονῆς καὶ χωρίον *Π.λευρῶνα*, ἐνῶ τὰ 15 σιγίλλια, τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ὁ κ. Μερτζίδης ὅτι εὑρὲν ἐν τῇ Μονῇ κατὰ τὸ 1874, σφάζονται εὐτυχῶς καὶ μέχρι σήμερον ἀκέραια, ἐν οὐδενί δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφέρεται καθόλου χωρίον Πλευρῶνα, εἴτε ἀπλῶς, εἴτε ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μονῆς διατελοῦν. Διὰ ταῦτα πάντα, νομίζω, ὅτι ἀναγκαζόμεθα νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰς πληροφορίας τοῦ ἡμετέρου κώδικος (ἀριθ. 257).

ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑ ΤΥΧΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Ἐξ ὧσων ἐρρήθησαν καταλαμβάνει τις διὰ τι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς μόλις τῷ 1395 λαμβάνομεν ἱστορικὴν τινὰ εἰδήσιν περὶ αὐτῆς. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ μοναχοὶ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, «*δυναστεία Ἀρσάμειοι ἀρχοντικῆ*» ἔκτισαν ὑδρόμυλον κατὰ τὸν Πάνικκα πο-

ταμόν πλησίον ὑδρομύλου τῶν Βατοπεδινῶν, ἐξ οὗ προῆλθεν ἐλάττωσις τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Βατοπεδινοῦ. Οἱ μοναχοὶ τοῦ Βατοπεδίου, φαίνεται, ἀνηνέχθησαν εἰς τὸν πατριάρχην Ἀντώνιον, ὅστις διέταξε τὸν Μητροπολίτην Σερρῶν νὰ ἐξετάσῃ ἐξαρχικῶς καὶ διαλύσῃ τὴν ὑφισταμένην διαφορὰν. Ὡς γνωστὸν, αἱ μητροπόλεις Φιλίππων καὶ Δράμας ἦσαν ἀμφότεραι τότε ἀπροστάτευτοι, καὶ ἡ μὲν Δράμα ἐκ προτέρου ἦν κατ' ἐπίδοσιν προσηρτημένη τῇ μητροπόλει Αἴνου, ἡ δὲ τῶν Φιλίππων μέχρι Φεβρουαρίου τοῦ 1395 λόγῳ ἐπίδοσεως ὑπήγετο τῇ μητροπόλει Σερρῶν, τότε δὲ ἀπολυθείσα ὑπὸ τοῦ Σερρῶν προσηρτήθη καὶ αὕτη εἰς τὸν Μητροπολίτην Αἴνου, τὸν καὶ πρόεδρον Δράμας (βλπ. Miklossik et Müller ἐν. ἀν. τόμ. 2 σελ. 234). Ὁ μητροπολίτης Σερρῶν ἐξετάσας ἀπεφάνθη περὶ τῆς καταδαφίσεως τοῦ ὑδρομύλου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι αὕτη πρότερον δὲν εἶεν ἐνταῦθα τοιαύτην νομὴν καὶ συνήθειαν. Ἄλλ' οἱ Εἰκοσιφοινισσιῶται περιεφρόνησαν τὴν διαταγὴν τοῦ Σερρῶν, ὅστις ἀνηνέχθη διὰ τοῦτο εἰς τὸν πατριάρχην. Ἀντώνιος ὁ Δ' ἐξέδωκε τότε τὸ ἐπιτίμιον αὐτοῦ γράμμα, δι' οὗ ἐκήρυττε καθηρημένους καὶ ἀφωρισμένους καὶ ταῖς τῶν 318 Θεοφύρων πατέρων ἀραῖς ὑποκειμένους τοὺς ἡμετέρους μοναχοὺς, ἐὰν μὴ σπεύσωσι χαλάσαι τὸν ὑδρομύλον αὐτῶν. (βλπ. τὸ ἐπιτίμ. γράμ. ἐν Miklossik et Müller ἐν. ἀν. τόμ. 1 σελ. 240).

Ἔτερον σπουδαῖον γεγονός ἀναγράφεται εἰς τὰ χρονικά τῆς Μονῆς ἢ εἰς αὐτὴν ἔλευσις τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Α', ὅστις παραιτηθεὶς τῷ 1470 (βλπ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 18 σημ. 1), «φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἅπαντα τὰ οἱ προσόντα», ἀφίκετο, ὅπως ἡσυχάσῃ εἰς τὴν Μονὴν, ἐν ἧ ἀκαὶ ἀνακτήσεις πολὺς καὶ καλλιμεργείας ἔκαμε καὶ μέσα καὶ ἔξω ἐκαλλιώπισε καὶ εὐτρέπισε, καὶ ἐκαθέζετο καὶ ἐξίεν εἰρηρικῶς καὶ ἀσκαρδαλίτως, καὶ ἐλάβουντο πολὺ αὐτὸν ὅτε ἡγούμενος καὶ οἱ γέροντες καὶ ὅλοι οἱ καλόγεροι» (βλπ. Ὑψηλ. τὰ μετὰ τὴν ἄλ. σελ. 22.—Τουρκογρ. σελ. 122).

Μητροπολίτης Δράμας ἦτο τότε ὁ Ἰωακείμ, ὁ μετέπειτα (1498—1502 καὶ 1504—1505) πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἦν ἀνάστημα Διονυσίου Α' (βλπ. Γεδειών, Π. Π. σελ. 498).

Ἐμείνει δὲ ἐν τῇ Μονῇ τὴν φορὰν ταύτην μέχρι τῆς τοῦ δευτέρου εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀναρρήσεως αὐτοῦ, γενομένης τῷ 1489 κατὰ τινας (Γεδειών ἐν. ἀν. σελ. 457), ἢ τῷ 1490 κατ' ἄλλους (Μελέτιον Ἀθηνῶν, Δημάρην παρὰ Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν.). Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ, τῷ μὲν 1474 ἰνδ. 7 ὁ διαδεζόμενος αὐτὸν πατριάρχης Συμεὼν Α' ἐξέδωκε ἐπικυρωτικὸν τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας τῆς Μονῆς σιγίλλιον, ὃ δὲ τὸν Συμεὼν διαδεζόμενος ἐπιβάτης τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Ἰσακὴλ ὁ Σέρβος (1474—1476 βλπ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν.). ὑπέβαλεν εἰς πειρασμοὺς τὴν τε Μονὴν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ἐφησυχάζοντα πα-

πατριάρχην. Φαίνεται δὲ, ὅτι ὁ πατριάρχης Διονύσιος διὰ τοῦτο μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἐξασφαλίσῃ ἑαυτὸν τε καὶ τὴν Μονὴν διὰ τῆς Κυβερνήσεως. Ὅταν ἀνῆλθε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Μάξιμος Β', ὁ Διονύσιος ἦν ἐν Κωνπόλει, ἐξεδόθη δὲ τότε (ἐν μηνί Μαρτίῳ 1477 ἰνδ. 10.) τῇ μεσολαβήσει αὐτοῦ τὸ περὶ τῆς Μονῆς σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Μάξιμου Β'. Ἐκ Κωνπόλεως, φαίνεται, πάλιν ἐπανῆλθεν ὁ πατριάρχης Διονύσιος εἰς τὴν Μονήν, ὅποθεν προσεκλήθη αὐθις εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ὃν ἐκόσμησεν ἔτη δύο καὶ μῆνας ἕξ (βλπ. τὰς ἀνωτέρ. προμ. προβλ. Ἑπαμ. Σταματιάδου. Ἐκκλ. Σύλλεκτα σελ. 29,33.), κατὰ δὲ τὸ 1492 παραιτηθεὶς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, ὅπου ἐγκατεβίω μέχρι τελευτῆς. Δυστυχῶς οὐδεμία εἰδήσις σώζεται ἐν τῇ Μονῇ περὶ τοῦ χρόνου τοῦ θανάτου αὐτοῦ, οὐ μόνον δὲ, ἀλλ' οὐδὲ ἔχνος τοῦ τάφου αὐτοῦ. Ἡ Μονὴ διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτῆς προσπάθειάς αὐτοῦ τιμᾶ τὸν πατριάρχην Διονύσιον μετὰ τοῦ ὀπίου Γερμανοῦ ὡς κτίτορα αὐτῆς, πάντως δὲ δι' ἃς εἶχε παραδόσεις περὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου αὐτοῦ, πιθανῶς δὲ καὶ συνεπίαι τελεσθέντων διὰ τῶν λειψάνων αὐτοῦ θαυμάτων, καθηγίασε τὴν μνήμην αὐτοῦ, πιθανῶς περὶ τὸ τέλος τῆς 18 ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ὁ μὲν μνημονευθεὶς πρωτοσύγκελλος Ξάνθης Χρῦσανθος συνέταξε τὸν ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ αὐτοῦ (βλπ. φυλλάδ. τοῦ 1819, 1863 καὶ 1894) περιλαμβανόμενον κανόνα, ὁ δὲ ἡγούμενος Σωφρόνιος περιέβαλεν ἐν θήκαις τὰ ἱερὰ λείψανα αὐτοῦ. Ἀργότερον συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Ἰλαρίωνος τοῦ Κρητὸς ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ γεραιότεραι κατὰ τὴν 23 Νοεμβρίου ἐν τῇ Μονῇ, ἐνθα πλὴν τεμαχίου τινός, δοθέντος εἰς τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Σκήτην τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου κατὰ τὸ 1881, σώζονται καὶ ἅπαντα τὰ ἱερὰ λείψανα αὐτοῦ (ἀντιπρόβλ. Μερτζίδου ἐν. ἀν. σελ. 85).

Πανομοίωτον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου ἐτύπωσεν ὁ μακαρίτης Ι. Σκκελίων ἐν Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. ἔταιρ. τευχ. β' σελ. 15—20. Ἄγνωστος ἂν ἦ Μ. Ἐκκλησία ἀνεγνώρισεν ἐπισήμως τὴν καθ' ἑαυτὴν τῆς μνήμης τοῦ πατριάρχου, γινώσκω δὲ, ὅτι ὁ πατριάρχης Γερμανὸς Δ' ὁ ἀπὸ Δέρκιων ἐν τῷ περὶ τῆς Μονῆς σιγίλλῳ αὐτοῦ τὰδε λέγει περὶ τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Α': ἡγίς (Μονὴ τῆς Εἰκοσιφρονίσσης) πρὸς τοῖς λοιποῖς ἐγκανχᾶται ὡς δευτέρου κτίτορος τετυγκυῖα τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν αὐτῇ τὰς διατριβάς ποιησαμένον καὶ τὴν χάριν τῆς ἀγιότητος λαβόντος».

Περὶ τῆς ἐρτηρώσεως καὶ καταστροφῆς τοῦ 1507 ἀναφέρουσι τὰ Βραβεία τῆς Μονῆς καὶ ὁ κώδιξ τοῦ μακαρίτου Δαμασκηνοῦ (πρόβλ. καὶ Φιλ. Σύλλ. ἐν. ἀν. σελ. 14 σημ. 1). Κατὰ τὸν τελευταῖον τῷ 1522, αἰτήσῃ τῶν περιχωριτῶν χριστιανῶν καὶ ἐγκρίσει τοῦ πατριαρχείου

Κων)πόλεως, ἡ Μονὴ συνωκίσθη διὰ Βατοπεδινῶν μοναχῶν. Οὗτοι δὲ ὑπέξήρσαν, λέγει, τότε ἐκ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης «πάντα τὰ χρυσοβούλλα καὶ πλεῖστα ὅσα κειμήλια καὶ σκεῦη πολύτιμα» καὶ ἀπέστειλαν αὐτὰ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου. Διὰ τῆς παραδόσεως ταύτης ἐξηγείται ἡ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1853 ἀπολυθεῖσα τοῖς Βατοπεδινοῖς μοναχοῖς ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ Δ' τοῦ ἀπὸ Δέρκων, ὅστις πρότερον εἶχε χρηματίσῃ καὶ Μητροπολίτης Δράμας. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην εἶχον ἀντιγράφη πρὸ ἐτῶν ἐκ τῶν κωδίκων τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ὅτε εἰργαζόμεν ὡς γραμματεῖς τῆς πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐχει δὲ ὡς ἐξῆς: Ἐπειδὴ διὰ λόγους τιράς, ἀφορῶντας τὴν βελτίονα διεξαγωγὴν καὶ διακυβέρνησιν τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας κειμένου ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, θεωρεῖται ἐπ' ἀνάγκης, ἵνα λάβῃ ἡ Ἐκκλησία γνῶσιν τῶν διαφορῶν αὐτοῦ προνομίῳ καὶ τῶν κατὰ καιροὺς διατάξεων, ἔτι δὲ καὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἀνεγέρσεως αὐτοῦ καὶ τίς ἐστὶν ὁ κτίτωρ αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο δὲν δύναται τὰ πληροφορηθῆ ἄλλοθεν, εἰμὴ ἀπὸ τῶν αὐτόθι εὐρισκομένων χρυσοβούλλων τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου καὶ λοιπῶν ἐγγράφων, διὰ τοῦτο γράφοιτες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν τῇ ὁσιότητι σας, ὅπως ποιήσητε καθαρὰ ἀντίγραφα ὧν τῶν παρ' ἡμῖν εὐρισκομένων χρυσοβούλλων καὶ ἄλλων ἐγγράφων τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἅτινα ἐπιβεβαιωμένα ἐπισήμως θέλετε ἀποστείλῃ ἀσφαλῶς ἐνταῦθα πρὸς ἡμᾶς πρὸς πληροφορίαν, ὡς εἴρηται, τῶν κατ' αὐτό. Περιμένομεν ἐν τάχει τὴν ἀποτελεσματικὴν σας ἀπάντησιν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις κ.τ.λ. 1853 Ἰουλίου 10.

Ἀναγράφονται δὲ ἀνακαινίσται καὶ κτίτορες τῆς Μονῆς ἀπὸ τῆς ἀνασυστάσεως αὐτῆς οἱ μητροπολίται Σερρῶν Γεννάδιος καὶ Ἀρσένιος, οἱ μητροπολίται Δράμας Ἰωακείμ καὶ Νεόφυτος καὶ ὁ Ζιχνῶν Ἰάκωβος. Ἐκ τούτων ὁ μὲν Γεννάδιος, γινώσκομεν, ὅτι ὑπῆρξε κτίτωρ ἰδίως τοῦ μονυδρίου τῆς Ἡλιοκάλου, (βλπ. Π. Παπαγεωργίου, κί Σέρραι κ.τ.λ., Λειψία 1894 σελ. 60—67) καταβαλλῶν ἅμα, ὡς προερέθη, καὶ τὴν δαπάνην τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ ἐπαργυρώματος τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου ἀγνοοῦμεν ὅμως ἀκριβῶς τὴν συνδρομὴν τοῦ Ἀρσενίου. Ἀριστερόθεν τῆς θύρας τῆς ἀποθήκης τῆς κοινῆς Τραπεζαρίας ἐπὶ ἐντετειχισμένης μαρμαρίνης πλακῶς ἀναγινώσκειται: Τοῦ παριερωτάτου μητροπολίτου Σερρῶν Ἀρσενίου ἐξοδος, ἔτος ζε' ἰνδ...» Ἄλλ' οὐδὲν ἐκ τούτου ὀριστικὸν δύναται νὰ ἐξαχθῇ. Ὁ δὲ Δράμας Ἰωακείμ πιθανῶς ἰδίαις δαπάναις ἀνεκαίνισε τὰ ἡγουμενεῖα μετὰ τοῦ ἐν αὐτοῖς παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἄνωθεν τῆς ἐτέρας τῶν θυρῶν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου

μαρμαρίνης ὀρθογωνίου πλακῶς ἐπιγραφὴν : ἀρεκαιρίσθηκαὶ διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ παριερωτάτου μητροπολίτου ἁγίου Δράμας κυροῦ Ἰωακείμ· ἐν ἔτει ζζγ'». Τὸ ὄνομα τοῦ Δράμας Νεοφύτου ἀναφέρεται ἐν ἐπιγραφῇ, ἄνωθεν τῆς δεξιᾶς τῶ εἰσερχομένῳ ἢ μικρᾶς βορείας θύρας τῆς Τραπεζαρίας εὐρισκόμενη, ἐχούση ὡδε : Ἀρεκαιρίσθηκα διὰ συνδρομῆς τοῦ παριερωτάτου μητροπολίτου Δράμας κυροῦ Νεοφύτου, ἡγουμενεύοντος Γαλακτιῶνος, ἀυθαδέλφου Κωνσταντίνου...». Ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι ὁ Νεόφυτος (1608—1619) κατέβαλε τὴν πρὸς ἀνακαινίσιν τῆς Τραπεζαρίας ἀναγκαίαν δαπάνην. Ἐπὶ τῆς ἡγουμενεΐας τοῦ αὐτοῦ Γαλακτιῶνος ἐπίσης ὁ μητροπολίτης Ζιγνῶν¹ Ἰάκωβος ἀνεκκίνησεν ἐκ βάθρων ἰδίᾳ δαπάνη τὸ ἱερόν τοῦ ναοῦ, ὅπερ ἐξωγραφήθη δαπάνη τοῦ Νευροκόπου Δανιὴλ καὶ ἔκτοτε σφίζεται μέχρι τοῦδε. Ὁ δὲ Φιλίππων καὶ Δράμας Ἀβέρκιος ἐπλούτισε δι' ἀγορᾶς ἰκανῶν ἀγρῶν (τῷ 1628) τὸ τῆς Μονῆς Μετόχιον τῆς Βοδιόστας.

Πλὴν τούτων κατ' ἐπιγραφὴν ἐπὶ τεθραυσμένης ὀρθογωνίου πλακῶς, εὐρεθείσης εἰς τὸ τῆς Παναγίας Στασιδίου, φαίνεται, ὅτι τῷ 1570, ἡγουμενεύοντος Βησαριῶνος, ἀνηγέρθη παρεκκλήσιον ἐν τῇ ἐν λόγῳ τοποθεσίᾳ, εἰς ἀνάμνησιν βεβαίως τοῦ λαθόντος ἐνταῦθα χώρον θαυματουργήματος. Ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὡς ἑξῆς :

C.
 ΥΑΡΧ8
 ΕΞΑΝΔΡ8
 ΤΟΥΠΟΝΗΤ8
 ΗΓΟΥΜΕΝΕΒΟΝΤΟ8
 ΚΥΡΒΙ8ΑΡΙ8ΙΕΡΟΧ'
 ΕΤΟ88ΟΗ (ἤτοι 7078=1570).

Τῷ 1622, ἡγουμενεύοντος Βενιαμίν, ἐπεσκευάσθη τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἁγίας Βαρβάρας κατὰ τὴν ὀπισθεν τῆς θύρας τοῦ Ἁγιάσματος ἐντετειχισμένην ἐπιγραφὴν : Ἀρεκαιρίστη τῆς Ἁγίας Βαρβάρας ὁ σκεπὸς καὶ ἔγινεν θόλος ἐπὶ ἔτους ζρ.λ' (ἤτοι 7130=1622) ἡγουμενεύοντος Βενιαμίν, Μάστορος Μελέτιος». Τῷ 1628 ἡ πύλη τῆς κυρίας Μονῆς, ἡγουμενεύοντος Θεοκλήτου, κατὰ τὴν ἐξῆς ἐπὶ μαρμα-

Σημ.¹ Αἱ Ζίγναι κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἐπισκοπὴ τοῦ Σερρών, μεταξὺ δὲ τοῦ XIII—XIV αἰῶνος πιθκῶς προήχθησαν εἰς Μητροπολιτικὸν θρόνον. Τῷ 1655 ὡς προελέγη, ἠνώθη μετ' αὐτῆς καὶ ἡ μητρόπολις Νικοπόλεως (Νευροκόπου), ἡ ὁποία ἦτο πρότερον ἐπισκοπὴ τοῦ Φιλίππων· κατὰ δὲ τὸ 1663 ἀμφοτέραι αἱ Μητροπόλεις ἠνώθησαν ταῖς ἠνωμέναις Μητροπόλεσι Φιλίππων καὶ Δράμας.

ρίνης πλακός, ἐν τοῖς ἡγουμενεῖοις εὐρίσκομένης, ἀναγινωσκομένην ἐπιγραφὴν :

Ἀρεκαυρίσθη ἡ πόλις τῆς θείας καὶ ἱεράς Μονῆς
καὶ σταυροπηγιακῆς καὶ Πατριαρχικῆς τῆς
ἐπομοαζωμένης κουσῦ διὰ συνδρομῆς καὶ
ἐξόδου καὶ κόπου τοῦ τιμοτάτου καὶ εὐγενεστά-
του ἀρχοντος Κυρ Λουκά τοῦ Σουρτζι, τοῦ ἐκ
πόλεως Σερρών, ἡγουμενεύοντος τοῦ παροσιοτάτου
ἁγίου καθηγουμένου κυροῦ Θεοκλήτου Ἱερομο-
νάχου, μαστωρεύοντος δὲ τοῦ ὀσιωτάτου ἐν
μοραχοῖς κυρ Μελετίου. Ἐν ἔτη ἑπτακосу.
ἐκατοστῶ τριακοστῶ ἐκτῶ ἐν μηνὶ σεπτε-
βρίῳ. Ἰνδικτιώνος ια'.

Ὁ Θεόκλητος οὗτος ὡς Προηγούμενος εὐρίσκετο κατὰ τὸ 1632
περιοδεύων τὴν Εὐρώπην, ἴσως δι' ἑράνους ὑπὲρ τῆς Μονῆς (βλ.π.
Miklossik et Müller ἐν. ἀν. τόμ. 3 σελ. 275). Τῷ 1678 ὁ προη-
γούμενος Ἀντώνιος ὁ ἐκ Δοξάτου, ὁ καὶ Χατζῆς, ἐπισκεύαζε τὸν
παρὰ τὸν Πάνακα ὑδρόμυλον τῆς Μονῆς, ἐν γένει δὲ κατὰ τὸν 17 αἰῶ-
να ἀπαντῶμεν ἀφθονον πλουτισμὸν τῆς Μονῆς εἰς διάφορα κτήματα
καὶ ἀναθήματα.

Τῷ 1781 ὁ ἡγούμενος Σωφρόνιος ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν κατασκευὴν
τοῦ Εἰκονοστασίου τοῦ κεντρικοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς, προσκαλέσας τεχνί-
τας Χίους, ὅπερ συνετελέσθη μόλις μετὰ 22 ἔτη τῷ 1803. Ὁ αὐτὸς
ἐπίσης ἀνεκαίνισεν ἐκ βάθρων τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Μονῆς καὶ κα-
τεσκεύασε (1804) τὸ ἐν τῇ κυρίως Μονῇ ἀναβρυτήριον. Αὐτὸς δὲ εἶναι
πρῶτος καὶ ὁ φροντίσας νὰ περιβῆλῃ διὰ θηκῶν τὰ ἱερὰ λείψανά τοῦ
ἐν Ἁγίοις Πατριάρχου Διονυσίου (βλ.π. ἀνωτ. σελ. 6.) Τῷ 1785 ὁ ἡγού-
μενος Θεοφάνης ἐγένετο ὁ ἀνακαινιστὴς τοῦ μετοχίου τῆς Ἡλιοκάλλου.
Ὁ δὲ μετὰ Σωφρόνιον Κωνστάντιος ὁ ἐκ Κρούσιδας ἀνήγειρεν ἐντὸς 7
μηνῶν τὸ παραρτήμα τῆς Μονῆς μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ ναοῦ τῆς Ζωοδόχου
πηγῆς, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς διαρκὲς κατάλυμα τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν
ὑποζυγίων τῆς Μονῆς, καὶ εἰς φιλοξενίαν τῶν ἐρχομένων οἰκογενειῶν.
Ἐφ' ᾧ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, ἐντετειχισμένης κατὰ τὴν νοτίαν
πλευρὰν τοῦ παραρτήματος πλησίον τῆς κλίμακος ἀναγινώσκεται :

Σημ. 1 Ἐν τῇ Μονῇ τότε ἐπεκράτει ἡ συνήθεια τοῦ μὴ διανυκτερεύειν οἰκο-
γενείας ἐν τῇ κυρίως Μονῇ, οὐ μόνον δέ, ἀλλ' οὐδὲ εἰσερχεσθαι καθόλου ἐν αὐτῇ,
διὰ τοῦτο δὲ ἰδρύθη ἐν τῷ παραρτήματι καὶ ὁ ναὸς τῆς Ζωοδόχου πηγῆς καὶ
ὀλόκληρον τὸ τμήμα ὠνομάσθη «γυναικίτικον».

παρούσα οίκοδομή γέγονεν εἰς τοὺς 1818, ἡγουμενεύοντος τοῦ
 πρῶτου κυρίου Κωνσταντίου, ἐκ κώμης Κρούσιβα, ἐπιμε-
 τε καὶ συνδρομῇ τοῦ ἰδίου καὶ τῆς πρεσβυτέρας Κασάνδρας,
 οὔσης ἐκ κώμης Ραδολίβι, δι' ἀνάπανσιν τῶν τε ἐνθάδε ἐγα-
 ντητῶν πατέρων καὶ τῶν μετ' ἐνλαβείας καὶ πόθου προσιώντων
 κληρικών.

Πρὸς τούτοις ὁ αὐτὸς Χ' Κωνστάντιος ἐπεσκεύασε τὸ περιτείχιμα
 Μονῆς καὶ τὰ σεσθρωμένα ἡγουμενεῖα. Ἀνδρόνικος δὲ ὁ ἐκ Λακ-
 κίων, ἡγουμενεύων κατὰ τὸ 1837, ἐποίησατο ἀρχὴν τῆς ἀνεγέρ-
 σεως τοῦ νέου ναοῦ, κατεδαφισθέντος ὅλου τοῦ παλαιοῦ πλὴν τοῦ
 ὀ. Κατὰ δὲ τὴν ἀνασκαφὴν τῶν θεμελίων, εὐρέθησαν πολλοὶ τάφοι,
 οὓς δὲ τότε ἀπωλέσθησαν τὰ ἔχνη τῶν τάφων τοῦ Ἁγίου Διονυ-
 σίου (βλπ. ἀν.) καὶ τοῦ μητροπολίτου Δράμας Ἀθανασίου (βλπ. κατω-
 τῆς). Ἐτι δὲ εὐρέθησαν καὶ δύο ἀρκετὰ εὐμεγέθεις πίθοι. Ἡ οἰκοδομὴ
 αὐτοῦ διὰ τῶν συνδρομῶν τῶν χριστιανῶν, ὡς καὶ τὰ πολλαχῶς
 ἐκείνου σημειώματα μαρτυροῦσι, ἐξ ὧν φαίνεται, ὅτι μέγα μέρος τῆς
 ἐκείνης κατέβαλον εὐσεβεῖς πολῖται τῶν Σερρῶν, μνημονευομένων
 τῶν ὀνομάτων Δημητρίου Ἀλέκα, Μιχαὴλ Σχοινᾶ, Ἀναστα-
 σίου Νικολάου Γόσε Σχμολαδά, Κωνσταντίνου Νάκου Ἰζοχατζῆ, καὶ τῆς
 ἑταίρου αὐτοῦ Ἑλένης, Ἰωάννου Γεωργίου Σχοινᾶ, Δήμου Δημητρίου
 Πατζί, ἀπάντων Σερραίων, καὶ τῶν ἐσχαθίων Σερρῶν Σχμολαδάδων
 Καρταντζίδων, ἅτινα οὐ πρό πολλῶν ἐτῶν ἐτι ἤκμαζον ἐν Σέρραις.
 Ἐπιπέσει στίχοι ἐξάμετροι ἐπάνωθεν τῆς θύρας τοῦ κωδωνοστασίου μνη-
 μεύουσι καὶ τῶν ὀνομάτων Νικολάου Δούμπα, Θεοδώρου, Ῥαφαὴλ
 Ἀναστασίας, οἵτινες κατέβαλον τὴν δαπάνην τῆς οἰκοδομῆς τοῦ
 κωδωνοστασίου :

Θέσκε.lor ἔργον εἰοῖσι πραπίδεσσι ρέξας ὁ δέρκει
 Νικό.λεως Δούμπαξ ἔντε Δάμαρτι οὐ
 Ἡδ' αὖ Θεοδώρω, Ῥαφαήλ, ἄμ' Ἀναστασίη γε
 Χάλλιπερ ἰσομένοις ἄφθιτον τοῖο κλέος. 1838.

Τὸ κτίριον τοῦ ναοῦ συνετελέσθη τῷ 1842 κατὰ τὸ ἐπὶ τοῦ ἀνωθεν
 παραθύρου τοῦ ἱεροῦ τοῦ ναοῦ ἐξώθεν σημείωμα, ἡγουμενεύοντος Χ'
 Νικαῦρου τοῦ ἐκ Ῥαδολίβου. Μόνον τὰ ἐν τοῖς Κατηγουμενεῖσι
 παρεκκλήσια συνετελέσθησαν τῷ 1847 διὰ συνδρομῆς τῶν ἐκ
 τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης καπνεμπόρων Γεωργίου καὶ Σάββα Κυ-
 ρίου. Ἡ δὲ ζωγράφισις τοῦ λοιποῦ ναοῦ, ἀρχαμένη τῷ 1858 ἐπὶ τῆς
 ἡγουμενεῖας Χ' Ἀζαρίου, ἐπερατώθη τῷ 1864 ἐπὶ τῆς ἡγουμενεῖας
 Ζεντίου ὑπὸ τὸν χρωστῆρα Μολδαυοῦ ζωγράφου Ματθαίου, διὰ συν-
 δρομῆς τῶν χριστιανῶν, ἐξ ὧν ἰδίᾳ ἀνωθεν τῆς μεσαιᾶς πύλης τῆς
 ἐκείνης σημειοῦνται οἱ τοῦ χωρίου Κρούσιβα τῆς Ἐπαρχίας Σερρῶν, οἱ-

τινες τῆ ἐνεργείᾳ τοῦ τότε τοῦ ἐν Κρούσιβα μετόχιον τῆς Μονῆς διευθύνοντος Νικοδήμου ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Σιδηροκάστρου (Δεμίρ-Ίσάρ) κατέβηλον κατὰ τὸ 1862 πᾶσαν τὴν δαπάνην τῆς ζωγραφίσεως τοῦ ἐξωνάρθηκος.

Ἐπιτύτως ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας Χ' Πολυκάρπου ἐπισκευάσθη τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἀγίας Βαρβάρας, ὅπερ ἐζωγραφίσθη ἐκ νέου ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας Χριστοφόρου τοῦ ἐκ Ζελιχόβας τῷ 1848.

Ἄλλα ἀξιωμανημένοντα γεγονότα ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Μονῆς ἀναφέρονται τὰ ἀκόλουθα.

Τῷ 1567 (μηνὶ μαρτίῳ 7075 ἰνδ. ι') ἐξεδόθη τὸ περὶ τῆς Μονῆς σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Μητροφάνους Γ' (βλ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. 21). Τὸ σιγίλλιον μνημονεῖει σιγιλλίων τῶν πατριαρχῶν Μαξίμου Β', Διονυσίου Α' καὶ Ἱερεμίου Α', ἐξ ὧν τὰ δύο τελευταῖα δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Μονῇ. Τὸ σιγίλλιον τοῦ Διονυσίου ἐξεδόθη πιθανῶς κατὰ τὴν δευτέραν πατριαρχεῖαν αὐτοῦ. Ὁ αὐτὸς πατριάρχης Μητροφάνης κατὰ τὴν γνωστὴν περιοδεῖαν αὐτοῦ (βλ. Φιλ. Συλλ. τόμ. 17 σελ. 52) ἐπισκεφθεὶς τῷ 1570 αὐτοπροσώπως τὴν Μονὴν ἐξέδωκεν ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιτίμιον κατὰ τῶν ἐγκαταλιμπνόντων τὴν Μονὴν μοναχῶν καὶ ἱερομονάχων (ὑπὸ ἡμερομ. 7078, μηνὶ ἰουνίῳ, ἰνδ. ιγ'). Κατὰ τὸ 1573 ἦν περιοδεύων καὶ ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας Β' ὁ Τρανός, ὅστις, ἐπισκεφθεὶς αὐτοπροσώπως καὶ αὐτὸς τὴν Μονὴν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἐξέδωκεν ἐν αὐτῇ τὸ περὶ μετατροπῆς τοῦ ἰδιορρυθμοῦ συστήματος τῆς Μονῆς εἰς Κοινοβιακὸν σιγίλλιον αὐτοῦ (7082, μηνὶ Νοεμβρίῳ, ἰνδ. β').

Ἐπὶ τεθραυσμένης ὀρθογωνίου πλακῶς, εὔρισκομένης ἐν τοῖς ἡγουμενεῖσι, ἀναγινώσκουμεν :

Στίχοι εἰς τὸν τάφον τοῦ κυρ Ἀθανασίου...

πσίημα Θεοφάνου μητροπολίτου Σερ...

Εὐσεβείης ἱερὸν στόμα εἶδ' ἀρετῶν ὁ κρα...

Καὶ σοφίης τὸ καλὸν βάρβυτον Ἀθανάσιον...

Μακεδορία ἐνθάδ' ἔχει] [ῥέει ποσητηρόφος...

Καλὸν πτε μικάον ποιμένα· φεῦ δράμα :—

† ἔτους Ἰρῆς' ἰνδ. 5' (ἤτοι 1608).

Σχετικῶς δὲ πρὸς τὴν εἶδησιν ταύτην ἐν τῷ κώδικι 378 τῆς Εἰκοσιφοινίσσης σημειοῦται, ὅτι τῷ 1615 ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας Γαλακτίωνος ἐπισκέφη τὴν Μονὴν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν καὶ ἑξαρχος πάσης Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου Θεοφάνης καὶ προσέφερε πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἐγκαθήμερον ἴσα φωτίην τὰς θείας καίεραῖς τε μεταῖς κατέμπροσθεν τῆς εἰκότος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἔθθα κείναι τὰ λείψανα τοῦ προκειοιμημένου παριερωτάτου μητροπολίτου Δράμας

κυροῦ Ἀθανασίου καὶ ἡ (sic) χαρακτήρ αὐτοῦ ἴσταται καὶ γὰρ καίει ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς ἀκολουθίαις... οὕτως ἐσυμφωνήσαμεν μετὰ τῶν πατέρων, προηγουμένων, ἱερομονάχων τε καὶ μοναχῶν. Ἐτι δὲ καὶ κίθε παρασκευὴ ἐσπέρας καὶ σαββάτου πρῶτῃ τοῦ ὁλοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα ποιεῖν κώλυθα μετὰ τοῦ τρισαγίου καὶ τῆς εὐχῆς καὶ ἀπεινικηρῶν ἐπάνωθεν τῶν λειψάνων καὶ μνημονεύειν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Ἀθανασίου ἀρχιερέως ἀκόμη καὶ εἰς ταῖς εἰκοσιοκτῶ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός ποιεῖν λειτουργίαν μετὰ κολύθων εἰς μῆνην αὐτοῦ...» Ἐνταῦθά τε καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις στίχοις πρόκειται περὶ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοφάνους, ὅστις μητροπολίτης μὲν Σερρών ἐχηματίσεν ἀπὸ 1603—1613, ἔπειτα δὲ προήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Πηλκιῶν Πητρῶν (πρβλ. Παπαγεωργίου ἐν. ἀν. σελ. 36). Ὁ δὲ μνημονευόμενος μητροπολίτης Δράμας Ἀθανάσιος κατὰ τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας φαίνεται ἀποθανῶν καὶ ταφείς ἐν Εἰκοσιφοινίσῃ τῇ 28 Ἰανουαρίου τοῦ 1608 ἢ καὶ ὀλίγον πρὸ τούτου, κατὰ δὲ τοὺς παρ' ἐμοὶ καταλόγους τῶν Ἀρχιερέων Δράμας, οὓς ἂν ὁ Θεὸς θέλει προσεχῶς θέλω ἐκδώσῃ εἰς φῶς, ἀπέθανε πράγματι τῷ 1608, ὅτε διεδέχθη αὐτὸν ὁ προμνημονευθεὶς Δράμας Νεόφυτος, ὅστις ἐχηματίσται μέχρι τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐπαρχιῶν Φιλίππων καὶ Δράμας κατὰ τὰ προρηθέντα (σελ. 126). Δυστυχῶς, ὡς προελέχθη, οὐδὲν ἔγχετο τοῦ τάφου τοῦ μακαρίτου σώζεται τὴν σήμερον ἐν τῇ Μονῇ. Ὁ κ. Μερτζίδης (ἐν. ἀν. σελ. 37) κατ' ἐσφαλμένην βεβαιῶσιν πληροφορίαν μεταθέτει τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀθανασίου εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ 1651—1663 χρονικὸν διάστημα, Φιλίππων καὶ Δράμας τιτλοφορῶν τὸν μακαρίτην. Ὁ Ἀθανάσιος, Δράμας ὢν, ὑπογράφει τῷ 1606 μετὰ τοῦ Φιλίππων Παρθενίου τὴν ὑπὸ τοῦ Πητριάρχου Παρχῆλ τοῦ ἀπὸ Μηθύμνης συνοδικὴν πράξιν τῆς καθαιρέσεως τοῦ ἀπὸ Σερρών Ἰωάσαφ (βλπ. Παπαγεωργίου X.—πρβλ. καὶ ἐφημερ. «Ἀνατολῆς» 1877 σελ. 42 ἐν ΚΠ.).

Ἀνωτέρω προελέχθη, ὅτι κατὰ τὸ 1610 ἐπεσκέφθη ἐξαρχικῶς τὴν Μονὴν ὁ Μυρέων Ματθαῖος (σ. 21), ἐμνημονεύθη δὲ καὶ τὸ ὄνομα Γαλακτίωνος, ἡγουμένου τῆς Μονῆς. Ὁ Γαλακτίων οὗτος, ὁ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1616 συνοποψήριος κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Σερρών Τιμοθέου (ἀπὸ ἡγουμένου τῆς παρὰ τὰς Σέρρας Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου), ἐξελέγη Μητροπολίτης Μελενίκου ἐν τῷ νηῷ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης Ἀπριλίου ιδ' 7129 = 1621 ἰνδ. δ' ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν Σερρών Τιμοθέου, Φιλίππων καὶ Δράμας Κλήμεντος καὶ Νευροκόπου Δακνὴλ, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ παραιτηθέντος τοιοῦτου τέως Μελενίκου Σωφρονίου, διετέλεσε δὲ τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1628, ἀποθανῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου. Αἱ χρονολογίαι ἄρα, κατ' ἃς ὁ Μελενίκου Σωφρόνιος ἐξελέγη τῷ 1598, διώκησε τίσσαρα ἔτη καὶ παραιτηθεὶς διεδέχθη ὑπὸ τοῦ Γαλακτίου.

νος (βλπ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Μελεν. ὑπὸ Ἐλευθ. Γαπεινοῦ δικηγόρου, ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. ΚΠ. ἔτ. 11 σελ. 319) πρέπει νὰ διορθωθῶσι. Ὁ Μελενίκου Σωφρόνιος ὑπογράφει τῷ 1606 ἐν τῇ μνημονευθείσῃ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ πράξει καθαιρέσεως τοῦ ἀπὸ Σερρῶν Ἰωάσαφ, ἔτι δὲ τῷ 1614 ἐν τῷ μνημονευθέντι σιγίλλιω τῆς ἐπαρχίας Φιλίππων (βλπ. σ. 13σημ. 1). Ὡσαύτως ἐν τῷ καὶ τῆς Μονῆς ἐγένετο τῷ 1623 Αὐγούστου εἰκαὶ ἡ ἐκλογή τοῦ ἱερομονάχου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης Σαμουὴλ εἰς μητροπολίτην Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν Φιλίππων καὶ Δράμας Ἀβερκίου, Νευροκόπου Δανιὴλ καὶ Ζιχῶν Δαβίδ, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Δωροθέου.

Ὅτε κατὰ τὸ 1655 ἡ ἐπάρχτος πακώλης ἐλυμάνετο τὰ μέρη ταῦτα, προσεβλήθη τότε καὶ ἡ Μονή, ὃ δὲ σημειώτας τὸ γεγονός θαυμάζει τὴν ἐντὸς ἡμισείας ἐβδομάδος ἀπώλειαν εἰκοσι μοναχῶν (βλπ. κώδ. 7).

Τῷ 1661 ὁ πατριάρχης Παρθένιος ὁ Μογιλάλος ἐξέδωκε τὸ περὶ τῆς Μονῆς σιγίλλιον αὐτοῦ (ἐν μηνί Ἰανουαρίῳ 1661 ἰνδ. δ'), ὧτινι ἐπηκολούθησαν τὸ τοῦ Καλλινίκου τοῦ Ἀκκρνᾶνος (1700), τὰ δύο Γαβριὴλ Γ' περὶ τῆς Μονῆς (ἐν μηνί Ἀπριλίῳ 1703) καὶ περὶ τοῦ ἐν Ῥαδολίβῳ σταυροπηγίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ πικλῆν Βόρισκον (ἐν μηνί Ἰουνίῳ 1707), Ἀθνασίου Ε' (μηνί 10)βρίῳ 1709) καὶ Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερῆ (μηνί Ἰουνίῳ 1763 ἰνδ. γ').

Τῷ 1726, 28 7)βρίῳ, ἐπισκέφθη τὴν Μονὴν χάριν προσκυνήσεως ὁ γνωστός (Κ. Σάθχ, Νεοελλ. Φιλολ. σελ. 695.— Α.Π. Εὐμορφοπούλου, Νεόφυτος ὁ Μαυρομαμάτης, ἐν Δελτίῳ Ἐταιρείας τῶν μεσαιων. ἐρευνῶν, ἐν ΚΠ. 1880 σελ. 65—87.— Κρισ. Δαπόντε, Ἱστορικ. Καταλ. παρὰ Σάθχ Μ. Β. τόμ. γ' σελ. 111—112—Ἐκκλησ. Ἀληθ. ἐν ΚΠ. τόμ. γ' σελ. 548. τόμ. δ' σελ. 482 πρ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 30 σημ. 1) πρῶην Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Νεόφυτος ὁ Μαυρομαμάτης, τῇ δὲ 22 Ἰουλίου 1730 ὡς πατριαρχικός ἐξαρχος ὁ Λιτίτζης Μεθόδιος ὁ ἐκ Πάτμου, ὡσαύτως δὲ τῇ 23 Μαρτίου 1743 ὡς ἐξαρχος καὶ ὁ Λήμνου Παρθένιος ὁ Αἰνίδιος (βλπ. κώδ. 257—Φιλολ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 30). Λέγεται ἐπίσης ὅτι καὶ Γρηγόριος ὁ Ε' ἦλθεν ὡς ἐξόριστος εἰς τὴν Μονὴν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, τούτου δὲ σφύζονται ἐν τῇ Μονῇ δικηροτρικηρα, ἀφιερωμένα ὑπὸ τοῦ ἰδίου.

Σημ. 1 Περὶ τῶν ἐπισκεψαμένων τὴν Μονὴν προκειμένου, ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος δὲν δύναται νὰ λησιμονήσῃ καὶ τοὺς κ.κ. Δέλιον, ποτὲ γυμνασιόρχην ἐν Σέρραις καὶ τὸν ἀείμνηστον Πασχίδην, οἵτινες προελέανεν τῷ γράφοντι τὴν ὁδὸν τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν σπουδῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης διὰ τῶν εὐμενῶν αὐτῶν περὶ τοῦ γράφοντος συστάσεων καὶ τῆς ἐπιμόνου προτροπῆς πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτοῦ προστάτην Προηγούμενον Νικηφόρον.

Τῷ 1828 ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἰνδ. α' ἐξεδόθη τὸ περὶ τῆς Μονῆς σιγιλλιον τοῦ Πατριάρχου Ἀγαθαγγέλου, ὑστερώτερον δὲ Γρηγορίου ΣΤ' (1837 Ἀυγούστῳ ἰνδ. ι'), Γερμανοῦ Δ' (ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ 1853 ἰνδ. ια') καὶ Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Ἀμασειᾶς (Νοεμβρίῳ 1857 ἰνδ. α') τὸ καὶ τελευταῖον μεταξὺ τῶν σωζομένων.

Τῷ δὲ 1854, Φεβρουαρίου 23, συνέβη ἡ φοβερὰ ἐν τῇ Μονῇ πυρκαϊὰ ἣτις κατηνάλωσε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς κυρίας Μονῆς καὶ τὸ ἡμισυ τῆς βορείας, ἐξ ὧν μόνον τὸ τῆς βορείας ἐπεσκευάσθη δεόντως, ἐνῶ τὸ τῆς δυτικῆς καὶ ἰδίως ἡ ΒΔ. γωνία διατελεῖ ἐν ἐτοιμορρόπῳ καταστάσει.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Ἄγνοοῦμεν ἀκριβῶς, ποίαν διαρρύθμισιν εἶχεν ἀπ' ἀρχῆς ἡ Μονή. Κατὰ τὸ 1573 εὐρίσκομεν αὐτὴν ἰδιόρρυθμον, κατὰ δὲ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπεφασίσθη, παρόντος καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β' ἐν τῇ Μονῇ, καὶ διὰ τοῦ ἐν αὐτῇ ἰδιοχείρως ἐκδοθέντος σιγιλλίου αὐτοῦ ἐπεκυρώθη ἡ κοινοβιακὴ τάξις, ἣν ἐπεκύρωσαν ἀργότερον διὰ τῶν σιγιλλίων αὐτῶν καὶ οἱ πατριάρχαι Κύριλλος Α' ὁ Λούκαρης (1628), Σαμουὴλ ὁ Χαντζερῆς (1763), ὁ Ἀγαθαγγέλος (1828), Γρηγόριος ὁ ΣΤ' (1837), καὶ Γερμανὸς Δ' (1853). Ἀναντιρρήτως λείψανον τῆς κοινοβιακῆς ταύτης τάξεως εἶναι καὶ ἡ σωζομένη κοινὴ Τράπεζα. Οὐχ ἦττον ὅμως, μ' ὅλας τὰς πληροφoρίας ταύτας, φαίνεται, ὅτι καθ' ὅλον τὸ ὑπὸ τῶν παρκατιθεμένων χρονολογιῶν ὑριζόμενον διάστημα δὲν ἐπεκράτησεν ἡ κοινοβιακὴ τάξις ἐν τῇ Μονῇ, τὰ δὲ γραφόμενα τῶν πατριαρχῶν ἐξηγητέα μᾶλλον ὡς ὑποκειμενικὰ παρὰ ὡς μαρτυρία περὶ τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῇ Μονῇ τάξεως. Σήμερον ἐν τῇ Μονῇ ἐπικρατεῖ ἡ ἰδιόρρυθμος τάξις.

Καὶ περὶ τοῦ ἀπ' ἀρχῆς διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῆς ἀκριβῶς οὐδὲν γινώσκομεν. Ἀπὸ τῆς πρώτης συστάσεως τῆς Μονῆς μνημονεύεται ἐν αὐτῇ Ἠγούμενος, ὅστις ἀναμφιβόλως μετὰ τὴν ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Θεοδοσίου Α' (1178—1183) γνωστὴν ἀπόφασιν (βλπ. Γεδεών, Π. Π. σελ. 371) δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ ᾗ ἱερομόναχος. Κατὰ δὲ τὸν 17 αἰῶνα ἀπαντῶμεν πλὴν τοῦ Ἠγουμένου Ἐξοδιαστὴν (ἢ Οἰκονόμον), Δικαίον καὶ Σύναξιν τῶν γερόντων, οἵτινες ἐθεωροῦντο συνυπεύθυνοι καὶ ἀχώριστοι συνεργάται τοῦ Ἠγουμένου. Ἡ ἐκλογή αὐτοῦ κατ' ἀρχαιότατον ἔθος ἐγένετο ἀνεπηρεάστως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, καίτοι δὲ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἠθέλησε, φαίνεται, νὰ καταλύσῃ ὁ πατριάρχης Ῥαφαὴλ ὁ Σέρβος, οὐχ ἦττον τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἐπεκύρωσεν ὁ διάδοχος αὐτοῦ Μάξιμος Β', μετὰ τοῦτον δὲ καὶ πάντες οἱ ἄλλοι πατριάρχαι. Ἀπὸ τοῦ 1477, ἐπίσης ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Διονυ-

οίου οί πατριάρχαι Κων)πόλεως ἀπεφάσισαν, ὅπως τιμῶσι τὸν κατὰ κριρὸν Ἡγουμένον διὰ τῶν ὄφφικίων τοῦ Πρωτοσυγγέλλου καὶ Ἀρχιμανδρίτου, εἰς ὃν, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνους Γ' (1567), ἀνεγνωρίσθη ἅμα καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ χειροτονεῖν ἀναγκῶστας ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς δικαιοδοσίας τῆς Μονῆς. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ὁ χρόνος τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ δὲν ἦτο ὠρισμένος, διότι κατὰ τὸν 17 αἰῶνα εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος βλέπομεν μνημονευομένους κατὰ διαδοχὴν δύο διαφόρους ἡγουμένους, ἀνευ μεσολαβήσεως θανάτου, ἐννοεῖται (βλπ. κώδ. 378), παρόμοια δὲ συναντῶμεν καὶ κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα (βλπ. κώδ. 381). Λείψανα δὲ βεβαίως τῶν παλαιῶν ἐκεῖνων ὄφφικίων τοῦ Ἡγουμένου εἶναι καὶ ἡ σήμερον ἐπικρατοῦσα συνήθεια τοῦ φέρειν αὐτὸν ἐν ταῖς τελεταῖς ἀρχιερατικῶν μανδύαν καὶ ῥάβδον (πατερίσταν), καίτοι δὲν περιβάλλεται διὰ τῶν ἐν λόγῳ ὄφφικίων, οὔτε συνηθίζει νὰ χειροτονῇ ἀναγκῶστας, ἴσως ἐξ ἀγνοίας τῶν ἰδίων δικαιωμάτων.

Ἀπ' ἀρχῆς ἤδη ἡ Μονὴ ἐτιμῆθη διὰ βασιλικῶν καὶ πατριαρχικῶν προνομίων ἀσυδοσίας, ἀδουλωσίας ἀπὸ πάντων καὶ ἀνεξαρτησίας, διὰ τοῦτο δὲ καὶ χαρακτηρίζεται ὡς βασιλικὴ ἅμα καὶ πατριαρχική—σταυροπηγιακὴ (πρβλ. σελ.). Εἰς δῆλωσιν τῆς πατριαρχικῆς ἐξαρτήσεως Κύριλλος Α' ὁ Λούκαρης (1628) ἀπεφάσισεν, ὅπως ἡ Μονὴ παρέχη ἐτήσιως τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ κρόκκου ὁκτὼ μίαν (βλπ. Ducange Glossarium), τοῦτο δὲ τὸ ἐτήσιον, ἐννοεῖται, ὅτι ἠῤῥησαν οἱ μετέπειτα πατριάρχαι. Ἀνεξάρτητος δὲ διατελοῦσα ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀποτείνηται εἰς οἰονδήποτε ἐξ αὐτῶν ἠθελεν ὑπαρχούσης χρείας χειροτονίας διακόνου ἢ πρεσβυτέρου. Μάλιστα ἀπὸ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ Ἀγίου Διονυσίου διὰ σιγιλλίου αὐτοῦ, ἐπικυρωθέντος ὑπὸ τῶν διαδόχων πατριαρχῶν Ἱερεμίου Α' καὶ Μητροφάνους Γ' (βλπ. σελ...), ἡ Μονὴ ἐκηρύχθη καὶ Ἐξαρχία, ὑπῆχθησαν δὲ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν τὰ χωρία Ποσιανὰ (ἢ Ποσιανός) Χωρεμίστα καὶ Νύσσα, ὡς σταυροπήγια.

Τὸ χωρίον τῶν Ποσιανῶν εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Βραβείου τῆς Μονῆς καὶ σήμερον λεγόμενον Μποσιανός ὡς τζιφλίχιον ἀνήκον εἰς τὴν ὀθωμανικὴν οἰκογένειαν Ἀγιᾶ βέη, ὠνομάσθη δὲ πιθανῶς Μποσιανὰ ἐκ τῆς μαλακότητος καὶ χαλαρότητος τοῦ ἐδάφους. Ὁ κ. Μερδζίδης, καίπερ ἀναγκῶς, ὡς λέγει, τὰ σιγιλλία τῆς Μονῆς (βλπ. ἐν. ἀν. σελ. 85), ἐν τούτοις ἐσφαλμένως ἐν σελ. 52 λέγει, ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο ὑπήχθη πάντοτε ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλιππων, ἐκ δὲ τῆς σημερινῆς ὀνομασίας αὐτοῦ (Μποσιανό) ἀγόμενος, φαίνεται, με-

Σημ. ¹ Λέξις τουρκικὴ, ἣν μεταχειρίζονται καὶ οἱ ὁμογενεῖς, σημαίνει δὲ μέρος μαλακῶν, κοῦφον, ἀδύνατον.

ταπλάττει αὐτὸ εἰς Μοσυνὸν καὶ ὑποθέτει, ὅτι ἀρχαιότερον ὠνομάζετο Μοσυνούπολις (πρὸβλ. καὶ Π. Παπαγεωργίου ἐν. ἀν. σελ. 75). Ἄγνωστον εἶναι, πότε ἠρημώθη. Πάντα τὰ σωζόμενα μεταγενέστερα σιγίλλια τῆς Μονῆς ἀναφέρουσιν αὐτὸ μέχρι τοῦ 1853 ὡς χωρίον ὑπὸ τῆν δικαιοδοσίαν τῆς Μονῆς διατελοῦν.

Χωρεμίστα δὲ (Ἐπαρ. Ἐλευθ.) ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων σιγίλλίων καὶ Χωρομίστα, Χρεμίστα, Χρομίστα καὶ Κορομίστα καὶ ὑπὸ τοῦ Βραβείου τῆς Μονῆς Χορομίστα ἄλλως λεγόμενον, εἶναι τὸ σημερινὸν χωρίον Κορμίστα ἢ Κουρμίστα, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας κατὰ τὴν δυτικὴν ὑπωρείαν τοῦ Παγγαίου κείμενον. Ὁ κ. Ν. Φιλίππιδης ἐξέλαβε τὴν ὀνομασίαν τοῦ χωρίου προελθοῦταν ἐκ τῶν κρομμύων, τὰ ὅποια δῆθεν ἄφθονα γίνονται ἐνταῦθα, ἐφ' ᾧ καὶ γράφει τὸ χωρίον Κρομμύστα καὶ προσχρτᾷ ἐκκλησιαστικῶς μετὰ τῆς Ἰζερέπλιανης ἐσφαλμένως εἰς τὴν μητρόπολιν Ξάνθης (βλπ. «Παρνασσού» ἐν. ἀν. σελ. 131). Ὁ δὲ κ. Μερτζίδης ὀνομάζει αὐτὴν Κρομμυῶνα, διότι εὔρε τοιοῦτον ὄνομα πολίχνης παρὰ Θουκυδίδην (4,42). Φαίνεται μοι, ὅτι ἡ ὀνομασία τοῦ χωρίου εἶναι τουρκικὴ, Κουρουμίστα καὶ σημαίνει ξηρότοπον, οἷος πράγματι εἶναι ὁ τῆς Κουρμίστας.

Ἡ δὲ Νύσσα (ἐπίσ. Ἐπ. Ἐλευθ.), ἡ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων σιγίλλίων τῆς Μονῆς Νικισιγιανὴ καὶ Νικισιανὴ ὀνομαζομένη, εἶναι ἡ σημερινὴ Νικήσιανη, κώμη καθαρῶς χριστιανικὴ, κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ Παγγαίου, μίαν ὥραν ἀνατολικῶς τῆς Μονῆς, κείμενη. Ἐν τῷ Βραβείῳ τῆς Μονῆς καὶ ἐν σιγίλλίῳ τῆς ἐπαρχίας Φιλίππων, τῷ 1608 ἐπὶ Νεοφύτου Β' ἐκδοθέντος, ὀνομάζεται καὶ Αἰκισιανὴ (βλ. Γεδεῶν Π. Π. σελ. 546), ἐξ οὗ ἀγόμενος πιθανῶς ὁ κ. Μερτζίδης μετέφερεν εἰς τὴν ἄνωθεν τοῦ χωρίου τοποθεσίαν «Λειβάδια» τὰς Ἀκισχινὰς τῆς ἀρχαίας Πιερίας (βλπ. Μερτζίδ. ἐν. ἀν. σελ. 77. — πρὸβλ. Heuzey, ἐν. ἀν. σελ. 271). Τὸ χωρίον φημιζέται διὰ τὴν ἐργατικότητα, φιλομουσίαν καὶ εὐλάβειαν τῶν κατοίκων· ἰδίᾳ εἰς τὴν Μονὴν τυγχάνει χρησιμώτατον, προθύμως προφθάνον εἰς ἐκάστην χρεῖαν αὐτῆς, ἐφ' ᾧ καὶ ὠνομάσθη εὐφυνῶς ὑπὸ φίλου «πρόχειρος ἐργάτης τῆς Μονῆς». Ὁ πατριάρχης Νεόφυτος Β' (Μαίῳ, 7116 ἰνδ. 6=1608 πρὸβλ. καὶ Γεδεῶν αὐτόθι), αἰτήσας τοῦ Φιλίππων Κλήμεντος, προσήρτησε τὴν Αἰκισιανὴν εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλίππων, ἀλλ' οἱ μετὰ ταῦτα πατριάρχαι ἀπὸ Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως (1628) μέχρι τοῦ 1864 πάντες ἀνεγνώρισαν τὴν ἐξάρτησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Μονῆς.

Εἰς τὰ τρία ταῦτα χωρία προσέθηκε ῥητῶς ὁ μὲν πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ' τὸ Παληοχώριον, ὁ δὲ Γερμανὸς Δ' τὴν Ἰζερέπλιανην, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τοῦ 1853 ἐγένοντο ἐπισήμως πέντε τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μονῆς χωρία.

Τὸ Παλαιοχώριον (ἐπίσ. Ἐπ. Ἐλευθ.) ἐν τοῖς Κυβερνητικοῖς ἐγ-

γράφους σημειοῦται διὰ τοῦ ταύτοσημάντου Βιρανόκαστρον, ὅπερ ὑπὸ τὸν τύπον Βρονόκαστρον ἐσημειώθη ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν ἐν τοῖς σιγίλλαις τῆς Μονῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1477 καὶ ἐξῆς. Κεῖται ἡμίσειαν ὥραν ἄνωθεν τῆς ἀπὸ Καβάλλας εἰς Σέρρας ὁδοῦ κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ Παγγαίου, δύο δὲ ὥρας δυτικῶς τῆς Μονῆς. Γράφουσι περὶ αὐτοῦ ὀλίγα ὁ Heuzey (ἐν. ἀν. σελ. 28) καὶ ὁ Ν. Φιλιππίδης (ἐν. ἀν. σελ. 288). Γνωστὸν δὲ, ὅτι ὁ κ. Μερτζίδης, ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν ἀνυπάρχτων κωδίκων, ὑπὸ μὲν τὸ Παλαιοχωρίον ἀπεφάνθη, ὅτι ὑπεκρύπτεται ἡ ἀρχαία Παλαιός, τὴν δὲ ὀνομασίαν Βρονόκαστρον = Βιρανόκαστρον μεταβαλλὼν εἰς Βρονόκαστρον ἐξήγησεν ὡς προελθοῦσαν δῆθεν ἐξ ἀμφιβόλου γεγονότος (βλπ. Μερτζίδου, ἐν ἀν. σελ. 77). Περὶ τοῦ παρὰ τὸ χωρίον σταυροπηγίου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης γράφομεν κατωτέρω.

Ἡ δὲ Τζερέπλιανη, ἡ ἐν τῷ Βραβαίῳ τῆς Μονῆς Τζερεπληάνη σημειουμένη, κεῖται $\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας νοτιοδ. τῆς Κουρμίστας, σήμερον τὸ πλεῖστον κατοικουμένη ὑπὸ Ὄθωμανῶν, ἐν οἷς ἐξέχει ὁ προστάτης τοῦ τόπου Χατζῆ Σεκιρ ἀγάς. Φροντίδι τοῦ νῦν ἀγίου Ἐλευθερουπόλεως λειτουργεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινότητι ἀπὸ τινων ἐτῶν ἐνταῦθα μικρὸν γραμματοδιδασκαλεῖον. Ἴσως δὲ εἶναι ἀπίθανος ἡ ἐξενεχθεῖσα γνώμη, ὅτι ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τῆς σημερινῆς Τζερέπλιανης ἔκειτο ἡ ἄλλοτε ἀποτελοῦσα μίαν τῶν ἐπισκοπῶν τοῦ Φιλιππων γνωστὴ Καισαρούπολις (βλπ. Παπαγεωργίου ἐν ἀν. σελ. 61—Le quien, O. Chr. II σελ. 83), ἧς παραφθορὰ νῦν εἶναι ἡ σημερινὴ ὀνομασία Τζερέπλεν, καίτοι ὁ κ. Μερτζίδης ἐκλαμβάνει τὴν λέξιν σημαίνουσαν Συροπαιδίων — πόλιν (βλπ. Αἰ χωρσι κτλ. σελ. 125).

Ἄπαντα τὰ χωρία ταῦτα διέμειναν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μονῆς μέχρι τοῦ 1864, ἀναφέρει δὲ τὸ σιγίλλιον Γρηγορίου ΣΤ', ὅτι ὀλίγον πρὸ τοῦ 1837 ἡ Μονὴ ἰδίᾳ δαπάνῃ ἤγειρε ναοὺς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Παλαιοχωρίῳ, τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐν Νικήσιαν καὶ τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ ἐν Κορμίστα. Κατὰ τὸ 1864 ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Σωφρονίου, μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἐθνικῶν Κανονισμῶν, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις αὐτῶν, ἀποφάσει τῶν δύο διοικητικῶν τοῦ Πατριαρχείου Σωμάτων, κατηργήθη ἡ Ἐξαρχία τῆς Μονῆς, τὰ δὲ χωρία πλὴν τοῦ τῶν Ποσιανῶν, πρὸ πολλοῦ ἐρημωθέντος, προσηρτήθησαν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τότε Ἐλευθερουπόλεως, ἀρχιερατεύοντος Μελετίου. Ἄλλ', ἐπειδὴ, ὡς ἐρρέθη, ἡ Μονὴ ἰδίᾳ δαπάνῃ ὠκοδόμησε τὰς προρρηθείσας Ἐκκλησίας, ἐπεκράτησεν, ὅπως τὰ ἀναφερόμενα χωρία προσφέρωσιν ἐτησίως ποσὸν τι χρηματικὸν εἰς τὴν Μονήν.

Πλὴν ἀλλὰ μ' ὅλα τὰ προνόμια ταῦτα ἤδη ἀπὸ τοῦ 1844 ἡ Μ. Ἐκκλησία συνεπέειχεν δυσαρέστων πληροφοριῶν διώρισεν ἐπόπτῃν καὶ ἐξελεγκτὴν ἐπὶ τῆς Μονῆς τὸν Δράμας Ἀθανάσιον, οὕτω δὲ ἔκτοτε

ἐξηκολούθησεν ἡ Μονὴ ὑποκειμένη εἰς τὴν ἑποπτεῖαν καὶ ἐξέλεγε τὸν κατὰ καιρὸν μητροπολίτου Δράμας μέχρι τέλους τοῦ 1894, ὅτε αἰτήσῃ τῆς Μονῆς μετηνέχθη ἡ ἐποπτεία καὶ ἡ ἐξέλεξις εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἐλευθερουπόλεως.

ΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ

Πολύ ἤδη πρὸ τοῦ 1474 ἐπλούτει ἡ Μονὴ εἰς μετόχια καὶ ἄλλα σταυροπήγια καὶ κτήματα, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ σωζομένου τοῦ ἔτους τούτου σιγιλλίου τοῦ πατριάρχου Συμεών. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν ταῦτα ὀνομαστί, καθότι τὸ ἐν λόγῳ σιγιλλιον, ὀνομάζον γενικῶς μετόχια, σταυροπήγια καὶ ἄλλα κτήματα, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μονῆς διατελοῦντα, παραπέμπει περὶ αὐτῶν εἰς τὰ «προβάγια αὐτῆ τῶν πρὸ αὐτοῦ πατριαρχικὰ γράμματα». Ὀνομαστί ἀναφέρει μόνον «τὸ πατριαρχικὸν σταυροπήγιον, τὸ εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου τοῦ Διασωρίτου», ἀλλὰ καὶ τοῦτο κατὰ τὰ πρὸ αὐτοῦ πατριαρχικὰ σιγιλλια, ἐξ οὗ ἐξάγεται, ὅτι τὸ μονῆριον τοῦτο ἦν πολὺ πρὸ τοῦ 1474 ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μονῆς.

Ἐκεῖτο δέ, καθὰ βεβαιουῖσι, κάτωθεν τοῦ Πηλαιχωρίου, ὀλίγον ἄνωθεν τῆς ἀπὸ Καβάλλας εἰς Σέρρας ὁδοῦ. Ἐν τοῖς μεταγενεστέροις σιγιλλίοις ὀνομάζεται «τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ ἐν τῷ Βρανοκάστρῳ ἢ εἰς τὸ Βρανόκαστρον ἢ περὶ τὸ Βρανόκαστρον» (πρβλ. καὶ σελ. 47—48). Τελευταῖον δέ ἀναφέρει ὡς ὑφιστάμενον τὸ σιγιλλιον τοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ Α', οὐ πολὺ δέ μετὰ τὸ 1763 ἠρημώθη παντελῶς καὶ κατεστράφη κατὰ τὴν παράδοσιν. Ἡ τοῦ φερωνύμου προστάτου ἁγίου εἰκὼν εὐρέθη ἀργότερον κάτωθεν τῶν πρὸς τὴν πεδιάδα τῶν Φιλιππων ἀμπελώνων τῆς Μονῆς ἰσταμένη μετὰξὺ δύο ἀνημμένων λαμπάδων, ἃς ἔπειτα ἐνέβαλον οἱ μοναχοὶ ἐντὸς τοῦ ἐπαργυρώματος τῆς εἰκόνας. Ὅτε ἐκτίζετο ἡ σημερινὴ ἐκκλησία τοῦ Παλαιχωρίου, τότε οἱ μοναχοὶ διενήργησαν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ μονυδρίου. εἶρον δέ, καθὰ ὁ γενόμενος αὐτόπτης μάρτυς Γάλλος ἀρχαιολόγος Heuzey (ἐν. ἀν. σελ. 28—29) βεβαιοῖ, εἰρείπια ἀρχαίων οἰκοδομῶν καὶ τρία ἀποσπάσματα ἐπιγραφῶν, μιᾶς ἐλληνικῆς καὶ δύο λατινικῶν. Ἀλλὰ σταυροπήγια τῆς Μονῆς ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα σιγιλλίων τὸ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ἡλιοκάλλου ἐν Σέρραις καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ πικλήν Βόρισκον ἐν Ῥαδολίβῳ, ἔτι καὶ τὸ μονῆριον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς μετὰξὺ Ῥαδολίβου καὶ Βουλτσίστας.

Περὶ τοῦ σταυροπηγίου τῆς Ἡλιοκάλλου ἔγραψεν ἰκανὸν γυμνασιάρχης ἐν Μυτιλήνῃ Ἐλλογ. κ. Π. Πηπαγεωργίου, ὁ χρηματίστας καὶ ἐν

Σέρραις ἄλλοτε γυμνασιάρχης, ἐν τῷ μνημονευθέντι πολλάκις συγγράμματι αὐτοῦ «*Αἱ Σέρραι μετὰ τῶν προαστείων κτλ.*» σελ. 66—67. Ἀναφέρει αὐτὸ ἐκ τῶν σωζομένων πρῶτον τὸ σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Μαξίμου Β', ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ὑπῆρχε πολὺ πρὸ τοῦ 1477 εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Μονῆς. Ὁ ἀπλοῦς λαὸς διέσωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὀλίγον παρεφθαρμένον, «*Λιόχα.ληη*», ὕπερ ἄλλοι μὴ ἐννοοῦντες μετέφρασαν εἰς «*Η.λιούχα.λις*» «*Ι.λεούχα.λις*», «*Ε.λεούχα.λις*» (βλπ. ἐν. ἀν.). Κτίτορες καὶ ἀνακκινισταὶ τοῦ σταυροπηγίου ἀναγράφονται ὁ προμνημονευθεὶς (σ. 22, 38) μητροπολίτης Σερρῶν Γεννάδιος, οἱ ἡγούμενοι τῆς Εἰκοσιφοινίσσης Θεοφάνης (1785), Σωφρόνιος (1805), καὶ Ἀκάκιος (1836). Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς περὶ τὸν ναὸν περιοχῆς καὶ ἐκ παραρτήματος παρὰ τὴν πύλην αὐτῆς κειμένου, οἰκοῦνται δ' ἀμφότερα τὰ τεμήματα ὑπὸ οἰκογενειῶν, ὧν τὸ σύνολον ἐκκλησιαστικῶς τε καὶ πολιτικῶς θεωρεῖται ἰδιαιτέρᾳ συνοικία (ἢ τῆς Ἡλιοκάλλου ἢ Λιόκαλλης), ἐκλέγουσα ἰδιαιτέρον μουκτάρην. Ἐχει δὲ προσέτι ἐν Σέρραις ὑδρόμυλον, ἐργαστήρια δύο, κλίβανον, κήπους καὶ τινὰς ἀγρούς. Τὸ δελτίον τῆς ἐν Ἀθήναις χριστιανικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας τοῦ 1895 μνημονεύει εἰκόνος τῆς (Ἵπεραγίας Θεοτόκου) Ἡλιοκάλλου, δωρηθείσης αὐτῇ, ἐξ ἧς, λέγει, κατὰ πρῶτην φοράν ἐγνώσθη τῇ ἐταιρείᾳ τὸ τοιοῦτον ἐπίθετον τῆς Θεοτόκου. Ἄγνοώ, ἐὰν ἡ εἰκὼν αὕτη ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ σταυροπήγιον τῆς Εἰκοσιφοινίσσης.

Τὸ δὲ σταυροπήγιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τοῦπίκλην Βόρισκον, ἔκειτο ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ χωρίου Ραδολίβου, τὸ ὁποῖον περιγράφει ὁ κ. Ν. Φιλιππίδης (Παρνασσὸς τόμ. 1 σελ. 131). Τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου γράφεται Ραδολίβος τῷ 1707 (βλπ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 23) καὶ Ραυδολίβος τῷ 1529 (αὐτόθ.). Εἰς τὴν γραφὴν Ροδολεῖβος ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ δοθείσα εἰς τὴν λέξιν ἐρμηνεία τοῦ κ. Φιλιππίδου Ρόδα - λείβειν, ἣν ἐστήριξε πιθανῶς εἰς τὴν πληροφορίαν τῶν ἀρχαίων (βλπ. σελ. 5), καθ' ἣν κατὰ τὸ Πάγγαιον συνηντᾶτο ἀφθονία ῥόδων. Παρὰ τὴν θέσιν τοῦ χωρίου ὁ κ. Μερτζίδης θέλει νὰ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Γάζωρος (Αἱ χῶραι τοῦ παρελ. κτλ. σελ. 125). Τὸ Ραδολίβος φημιζέται διὰ τὸ ὑγιεινὸν κλίμα του οἱ δὲ κάτοικοι διὰ τὴν φιλομουσίαν αὐτῶν καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα. Ἐν αὐτῷ ἀνετράφη καὶ ὁ πρῶτος ΚΠ. Νεόφυτος. Τὸ παρ' αὐτὸ σταυροπήγιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦπίκλην Βόρισκον πρότερον ἦτο ἀνεξάρτητον τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἐρημωθὲν δὲ ὀλίγον πρὸ τοῦ 1709, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διὰ σιγίλλιου τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ Γ' (βλπ. σ. 44), αἰτήσῃ τῶν χριστιανῶν κατοίκων Ραδολίβου προσηρτήθη μετὰ τῶν κτημάτων αὐτοῦ εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ὡς μετόχιον αὐτῆς. Ἄλλ' ἐν ἀγνώστῳ ἐποχῇ ἠρημώθη ἐξ ὀλοκλήρου, μεθ' ὃ πιθανῶς ἐκτίσθη τὸ νῦν ἐν Ραδολίβῳ μετόχιον τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἔχον

σήμερον ὑπερτριακοσίας ἐκλεκτὰς γαίας καὶ τινὰς ἀμπελῶνας. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ καταστραφέντος σταυροπηγίου εὐρέθησαν ὑπὸ τῶν χωρικῶν πολὺτιμὰ τινὰ σκευῆ ἐκκλησιαστικὰ, τῶν ὁποίων τὴν περαιτέρω τύχην δὲν γνωρίζω.

Τὸ μονῆριον τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς ἀρχῆθεν ἦν μετόχιον τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἐν ἀγνώστῳ ἐποχῇ παντελῶς ἐξαφανισθέν. Ὁ ναὸς καὶ τὸ Ἀγίασμα αὐτοῦ ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν μοναχῶν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης περὶ τὰ μέσα τοῦ παρόντος αἰῶνος, καὶ ἀνεκαινίσθησαν προχειρῶς. Ἀλλὰ τῷ 1857 διημφισθητήθη ἡ ἐπ' αὐτοῦ κυριότης τῆς Μονῆς ὑπὸ τῶν περιχωριτῶν, ἐδέησε δὲ, ὅπως ἐπέλθῃ σύντονος ἐκκλησιαστικὴ τε καὶ κυβερνητικὴ ἔρευνα, ἵνα ἀποδειχθῇ ἡ κυριαρχία τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἣν καὶ ἐπεκύρωσε διὰ πηγυλλίου ὁ πατριάρχης Κύριλλος ὁ ἀπὸ Ἀρμασειάς (1857 βλπ. σ. 44). Βραδύτερον, ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας Πολυκάρπου, ἡ Μονὴ ἤγειρε τὰ παρὰ τὸν ναὸν μέχρι σήμερον σφζόμενα κελλία, κατὰ δὲ τὸ 1872, ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐπὶ δεκαετίαν διευθύναντος τοῦ μονῆριου Χατζῆ Δωροθέου Ἱεροδιακόνου τοῦ ἐκ Κρούσιβας, ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ὁ σημερινὸς ναὸς αὐτοῦ μετὰ τινῶν ἀναγκαίων ἀποθηκῶν. Τὸ μονῆριον σήμερον ἔχει ἀμπελῶνάς τινὰς, κήπους καὶ ὀλιγαριθμούς ἄλλους ἀγρούς, διατηρεῖται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν συνήθων φωτισμάτων (ζητειῶν).

Ἄλλα μετόχια καὶ κτήματα ἔχει ἡ Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης τὰ ἀκόλουθα.

Μετόχιον ἐν Θάσῳ, ἐν τῷ χωρίῳ Σωτήρος, ἔχον ὑπὲρ τὰς 10000 ἐλαιοδένδρων, ἀμπελῶνάς τινὰς καὶ ἄλλους ἀγρούς καὶ κήπους. Ἀκριβῶς ἡ ἱστορία τοῦ μετοχίου δὲν εἶναι γνωστὴ, γινώσκομεν μόνον, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς Μονῆς πολὺ πρὸ τοῦ 1627, ὅτε ἀναφέρεται ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 14000 ἐλαιοδένδρων (βλπ. κώδ. 378).

Μετόχιον ἐν τῷ χωρίῳ Κορμίστα μετὰ τινῶν οἰκιῶν, κήπων, ἀμπελώνων καὶ δισχιλίων περίπου ἀγρῶν.

Μετόχιον ἐν Κιοῦπ-κιοῦ μετὰ τριακοσίων περίπου γαιῶν, ἱκανῶν ἀμπελώνων, οἰκιῶν τινῶν καὶ ἐνὸς ἐργαστηρίου. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ χωρίου τούτου τυγχάνει μικτὸς ἐξ ὀθωμανῶν καὶ χριστιανῶν. Ἡ δὲ ἡμετέρα φιλόμουτος κοινότης διατηρεῖ καλῶς κατηρητισμένην Δημοτικὴν σχολὴν καὶ Νηπιαγωγεῖον. Ἡ ὀνομασία τοῦ χωρίου λέγουσιν, ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι εἰργάζοντο δῆθεν ποτε ἐνταῦθα τὴν πιθοποιάν, πιθωνώτερον ὅμως φαίνεται ὅτι ὀνομάσθη διὰ τὴν ἐν κοιλώματι θέσιν αὐτοῦ. Ἐν τοῖς Βραβείοις τῆς Μονῆς γράφεται Ἐβδομίστα. Ὁ κ. Ν. Φιλιππίδης μετέφρασε τὴν τουρκικὴν ὀνομασίαν τοῦ χωρίου εἰς Πύθια (βλπ. ἐν. ἀν.), ὁ δὲ κ. Μερτζίδης ὑποθέτει, ὅτι κατέχει τὴν θέσιν παλαιᾶς τινος πολίχνης Κίεσα (ἐν. ἀν. σελ. 124). Ἐν τῷ χωρίῳ Κιοῦπ κιοῦ ἐγεννήθη ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος

Μετόχιον ἐν Προβίστα (Καζᾶς Ζίχνης, Ἐπαρχ. Δράμας) μεθ' ὑπερδιακοσίων ἀγρῶν, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ γηραλέου καὶ ἐγγραμμάτου Προηγουμένου Γερμανοῦ, τοῦ ἀξιολόγου ὑπηρεσίας ἐν διαφόροις καιροῖς παρασχόντος εἰς τὴν Μονήν. Τὸ χωρίον κεῖται εἰς τοὺς ΝΑ πρόποδας τοῦ Παγγαίου, κατοικεῖται δὲ καθαρῶς ὑπὸ χριστιανῶν. Περιγράφει αὐτὸ ἐπασκῶς ὁ κ. Ν. Φιλιππίδης (αὐτόθ.), ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἀνυπαρκτον τύπον Πράβιστα. Ἐν τοῖς Βραβείοις τῆς Μονῆς γράφεται καὶ Προβίστα, ἀβασίμως δ' ὅλως ὑποτίθεται ὑπὸ τοῦ κ. Γούσσου ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Τὰ Λακκοβίγια κτ.λ.», τὸ ὅποιον δυστυχῶς δὲν ἔχομεν πρόχειρον, ὡς ὀνομαζόμενον Προβίστα, διότι τάχα ἦν πρῶτον μεταξὺ τῶν εἰς τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ὑπαγομένων χωρίων. Οὐδέποτε ἡ Προβίστα ἔτυχεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, οὐδὲ τὸ χωρίον Κιούπ-κιοί, ὡς θέλει ὁ κ. Γούσσος. Ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ χωρίου τούτου πιθανολογεῖται γὰρ ἔκειτο ἡ παλαιὰ Πέργαμος, περὶ ἧς γράφει ὁ Ἡρόδοτος (βλ.π. Ἡροδ. 7, 112 πρὸβ.λ. «Παρασσοῦ» ἐν. ἀν).

Μετόχιον ἐν Ἀλιστράτῃ (Καζᾶς Ζίχνης), μεθ' ὑπερτετρακοσίων ἀγρῶν καὶ τινῶν ἀμπελώνων. Κατοικεῖται δὲ ὁ Ἀλιστράτης ὑπὸ ὑπερτετρακοσίων ἑλληνικῶν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, διατηρούντων ἀρκετὰ καλῶς κατηρητισμένα σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων. Χρησιμεύει ὡς δευτέρα ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Δράμας. Ἡ σημερινὴ ὀνομασία αὐτοῦ φαίνεται προελθοῦσα ἐκ τῆς ἡρειπωμένης αὐτόθι ἀρχαίας ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Εὐστρατίου ἢ ἀπὸ Ἀγισ-Στράτης-Ἀγιστράτη-Ἀλιστράτη, ἢ ἀπὸ Ἀρχιστράτηγος-Ἀχιστράτη Ἀλιστράτη (πρὸβ.λ. καὶ Παπαγεωργίου ἐν. ἀν. σελ. 22). Ἐν τοῖς Βραβείοις τῆς Μονῆς σημειοῦται «Ἀρχιστράτηγος» καὶ «Ἀχιστράτηγος». Ὁ Μελέτιος Ἀθηνῶν ταυτίζει τὸν Ἀλιστράτην πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐπισκοπὴν τῶν Φιλίππων Ἀλεκτριούπολιν (βλ.π. Μελετίου, Γεωγραφίας, Μακεδονίαν. — Le Qien, Or. Chr. II σελ. 83), ἐν τούτοις πιθανώτερον εἶναι, ὅτι Ἀλεκτριούπολις ὀνομαζέτο ἢ Ἐλευθερούπολις (πρὸβ.λ. Tafel, de via Rom. Egnatia, σελ. 16).

Οὐ πρὸ πολλῶν δ' ἐτῶν ὁ Ἀλιστράτης ἀπετέλει κέντρον ἐκπαιδευτικῆς κινήσεως διὰ τῆς ἐπιζήλως ἀκμασάσης Κεντρικῆς αὐτοῦ Σχολῆς.

Μετόχια ἐν Ταχινῶ, Κροῦσιβα, Π.λεῦτρα, Πε.λοτίτζα καὶ Βροτοῦ, ἀλλὰ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα.

Ἐτι δὲ ἀριθμοῦνται ὑπὸ τῶν κτηματολογίων τῆς Μονῆς ὑδρόμυλος ἐν Νικήσιανη, πανδοχεῖον ἐν Νιγρίτῃ, ἀμπελώνες τινες ἐν Βιτάστα, καὶ ἀμπελώνες τινες καὶ ἱκανὰ ἐλαιόδενδρα ἐν Παλαιοχωρίῳ, ὅπου μέχρι πρὸ διετίας ἐκέκτητο καὶ οἰκίαν διὰ τὸν κατὰ καιρὸν ἐπιστάτην, νῦν διὰ πωλήσεως περιελθοῦσαν εἰς τὴν κατο-

χὴν τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων τοῦ χωρίου κ. Ἀλεξανδρῆ. Παρομοίαν τύχην ὑπέστησαν καὶ τὰ οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν Πραβίῳ, Σεμάλτῳ καὶ Λακκοβικίοις μετόχια.

Τὸ Πράβιον εἶναι ἡ γνωστὴ ἐδρα τοῦ μητροπολίτου Ἐλευθερουπόλεως, τυγγάνουσα ἅμα καὶ ἐδρα ὑποδιοικητοῦ (καίμακάμ). Περὶ αὐτοῦ γράφουσιν ὁ Heurey (ἐν. ἀν. σελ. 25) καὶ ὁ Ν. Φιλίππιδης (ἐν. ἀν. σελ. 287). Κεῖται ὀλίγον ἄνωτέρω τῆς ἀπὸ Καβάλλας εἰς Σέρρας ὁδοῦ, ἀντικρὺ τῶν Φιλίππων, ἐν μικρᾷ μὲν καὶ πετρώδει, ἀλλ' ὠραία κοιλάδι τοῦ Παγγαίου, διατεμνόμενον ὑπὸ λάκκου εἰς δύο τμήματα. Ἐξ αὐτοῦ διερχομένη λιθόστρωτος ἐνώνει τὰς ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου τοῦ Παγγαίου δύο διακλαδώσεις τῆς ἀπὸ Καβάλλας εἰς Σέρρας ὁδοῦ, ἧτις ἀρχαιότερον Βασιλικὴ ἢ Ἐγνατία ὠνομάζετο (πρόβλ. ἀνωτέρω σελ. 24 καὶ χάρτην Kieppert). Ὀνομάζεται σήμερον τουριστικῶς μὲν Πράβιστα, ὑπὸ δὲ τῶν ἡμετέρων Πράβι, καίτοι ὀρθότερον πρέπει νὰ ὀνομάζεται Νέο-Πράβι εἰς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ Παλαιοῦ Πραβίου, τοῦ ὁποίου ἡ τοποθεσία, κειμένη ὀλίγον ἀπωτέρω, μνημονεύεται μέχρι σήμερον. Ὁ κ. Μερτζίδης θέλει νὰ ὀνομάζεται ἀρχαιότερον Πράσιον διὰ νὰ φανῆ εὐπροσδεκτοτέρα ἢ πρὸ αὐτοῦ γενομένη τοποθέτησις τῆς Πρασιάδος λίμνης τοῦ Ἡροδότου (βλπ. ἀνωτ. σελ. 8), ἐνῶ ὁ κ. Φιλίππιδης θεωρεῖ τὴν ὀνομασίαν βουλγαρικὴν, (sic), παραγομένην, ἐκ τοῦ πρᾶνο—δίκαιον, καὶ διὰ τοῦτο μεταβαπτίζει τὸ Πράβιον εἰς Δικαίαν. Ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ τοῦ ὀνομάζει τὸ Πράβι, Πράνι, Πράβι δὲ ὀνομάζεται τὸν 13 αἰῶνα ἐν τῷ γράμματι τοῦ Ἰννοκεντίου (πρ. Tafel, Tessal., σελ. 443) καὶ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἐν σιγιλλίῳ τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων (βλπ. κατωτέρ.) καὶ ἐν τοῖς Βραβείοις τῆς Εἰκοσιφοινίσσης. Κατοικεῖται ὑπὸ μικτοῦ πληθυσμοῦ, ἡ δὲ ὁμογενὴς κοινότης διατηρεῖ ἀξιόλογον Ἑλληνικὴν Σχολὴν καὶ Παρθεναγωγεῖον, τὰ ὅποια, πεποίθαμεν, ὅτι ἡ ἐγνωσμένη φιλομουσία τῶν Πραβινῶν, ὧν ἐπὶ κεφαλῆς ἴστανται οἱ ἐγνωσμένων εὐγενῶν αἰσθημάτων Ἀξιότ. Ἀδ. Μανουηλίδαι, Ἀδ. Ρουσιαμάν, Νίκος Ἰωάννου καὶ λοιποὶ, θὰ προαγάγωσιν ἐπὶ τὸ τελειότερον. Τὴν ἀρχαιότητα τοῦ Πραβίου ἀποδεικνύουσιν αἱ ὑπὸ τοῦ Heuzeu εὐρεθεῖσαι ἐνταῦθα Ἑλληνικαὶ καὶ Ῥωμαϊκαὶ ἐπιγραφαί. Ὑπήγεται δ' ἐκκλησιαστικῶς ἀπ' ἀρχῆς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ σιγιλλίου τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Β', εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλίππων, ἀλλὰ πρὸ τοῦ 1608 εὐρίσκομεν αὐτὸ ἀπεσπασμένον ἀπ' αὐτῆς, τότε δὲ, αἰτήσῃ τοῦ Φιλίππων Κλήμεντος, ὁ ῥηθεὶς πατριάρχης Νεόφυτος Β' διὰ τοῦ σιγιλλίου αὐτοῦ (ὑπὸ ἡμερομ. 7116, μηνὸς Μαΐου, ἰνδ. 6) ἐπέδικασε πάλιν αὐτὸ τῇ Μητροπόλει τῶν Φιλίππων (πρόβλ. καὶ Γεδεῶν, Π. Π. σελ. 546). Κατὰ δὲ τὴν ἀνασύστασιν τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμφθείσης ἐπισκοπῆς Ἐλευθερουπόλεως, γενομένης αἰτήσῃ τοῦ Φιλίππων καὶ

Δράμας Καλλινίκου ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Σαμουήλ Α' τοῦ Χαντζερῆ (ἐν μηνί Μαρτίῳ 1766 προβλπ. καὶ Γεδεών ἐν. ἀν.), ἡρηνωμένης οὔσης τῆς ἀρχαίας ἑδρας τῆς ἐπίσκοπῆς (Ἐλευθερουπόλεως), τὸ Πράβιον ἐγένετο ἑδρα τῆς ἐπίσκοπῆς Ἐλευθερουπόλεως ὑπὸ ἐπίσκοπον τὸν Γεράσιμον (1766—1787) καὶ ὡς τοιοῦτον ἔκτοτε διατελεῖ μέχρι τοῦ νῦν.

Τὸ δὲ Σέμαλτον κείται ἐπὶ ὠραίου λοφίσκου, κατὰ τοὺς δυτικοὺς πρόποδας τοῦ Παγγαίου, μίαν ὥραν πρὸς νότον τοῦ χωρίου Ραδαλίθου. Τὸ ἀξιοσπούδαστον τῆς προφορᾶς τῆς γλώσσης ἐνταῦθα ἐσημείωσεν ἤδη καὶ ὁ κ. Ν. Φιλιππίδης (ἐν. ἀν. σελ. 132), ἀλλὰ τὴν αὐτὴν παρατήρησιν, φρονῶ, ὅτι δύναται νὰ κάμῃ τις καὶ περὶ ὧν ἐν γένει τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον χωρῶν. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Σεμάλτου εἶναι μικτὸς, ἡ δὲ ἡμετέρα κοινότης διατηρεῖ Δημοτικὴν σχολὴν καὶ Νηπιαγωγεῖον. Συνήθως θεωροῦσι τὴν ὀνομασίαν τοῦ χωρίου τουρκικὴν, σημαίνουσαν προσήλιον τόπον (Σέμα-άλτι)· ὁ κ. Φιλιππίδης ὅμως, μεταβάλλων τὴν ὀνομασίαν εἰς Σέλματον, ὑποθέτει παραγομένην ἐκ τῆς λέξεως σέλμα μεταφορικῶς.

Τὰ Λακκοβίκια τέλος περιέγραψε δεδόντως ὁ διδάσκαλος κ. Γούσσης ἐν τῷ μνημονευθέντι συγγράμματι αὐτοῦ, ἀναφέρεισι δὲ αὐτὰ καὶ οἱ κ. κ. Φιλιππίδης (αὐτόθ.) καὶ ὁ κ. Μερτζίδης (ἐν. ἀν. σελ. 116). Κεῖται δύο ὥρας μακρὰν τῆς Ἀμφιπόλεως κατὰ τὴν εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον λήγουσαν πτέρυγα τοῦ Παγγαίου. Ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ εἶναι καθαρῶς ὁμογενὴς, διακρίνονται δὲ οἱ κάτοικοι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλομουσίας των, διατηροῦντες τὰ καλλίτερα σχολεῖα ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Ἐλευθερουπόλεως μετὰ τὸ Πράβιον. Ἐν τοῖς Βραβείοις τῆς Μονῆς γράφεται Λόκβιτσα καὶ Λακκοβίκι, καὶ σήμερον δὲ τουρκιστὶ ὀνομάζεται Λόκβιτσα. Κατὰ τὸν κ. Φιλιππίδην ὀνομάσθησαν ἐκ τῶν περὶ αὐτὰ λάκκων καὶ φαράγγων, ὁ δὲ κ. Μερτζίδης, ἀνεκάλυψε καὶ ἐνταῦθα τὴν τῆς Μ. Ἀσίας Λαοδικὴν, τοῦ κ. Γούσσου δωρεάν φιλοσοφοῦντος περὶ λάκκων καὶ βηκίων λατινικῶν.

Παρατοῦντες τὴν περὶ τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς παράγραφον δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν, ὅτι περὶ τοῦ προμνημονευθέντος μετοχίου ἐν Βαδιόστα καὶ ὑδρομύλου παρὰ τὸν Πάνακκ (σ. 39.40.) οὐδὲ ἔχνος πληροφoρίας διασώζεται ἐν τῇ Μονῇ, ἐξ οὗ τυγχάνει ἄγνωστος ἡμῖν παντελῶς ἡ τύχη αὐτῶν. Δυνάμεθα δ' ἐπίσης καὶ ἐν γένει περὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Μονῆς τὸν λόγον ἐπεκτείνοντες νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐκτὸς τῶν κτημάτων ἡ Μονὴ διατηρεῖται καὶ διὰ τῶν ἐτησίως γινομένων ἀνά τας ἐπαρχίας Ἐλευθερουπόλεως, Δράμας καὶ Σερρῶν φωτισμάτων (ζητειῶν) εἰς ὅλα τὰ παραγόμενα εἶδη τῶν προϊόντων· ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰσφορῶν τῶν ἐκάστοτε προσκυνητῶν. Ἀνταποκρινομένη δὲ εἰς τὴν ἐπιδεικνυομένην προθυμίαν τῶν χριστιανῶν εἰς διατήρησιν αὐτῆς ἡ Μονὴ τακτικῶς ἐν ταῖς καθ' ἐκάστην ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τυπικοῦ τοῦ

Ἁγίου Σάββα γινομέναις ἱεραῖς ἀκολουθίαις μνημονεύει τῶν ὀνομάτων τῶν προσφερόντων καὶ εὐχεται εἰς τὸν Παντοκράτορα ὑπὲρ ἀναπάσεως τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων, ὑπὲρ ὑγείας τῶν ἐπιζώντων, εὐκοσμίας ἀέρων καὶ εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Προσέτι δὲ ἐξ ἀρχαιοτάτου ἔθους καθ' ἑκάστην νηστείαν ἀποστέλλει τοῖς χριστιανοῖς πνευματικούς, ἵνα ἐξομολογήσωσιν αὐτοὺς, καὶ, ἐὰν ὁ Θεὸς ματαιώσῃ ἐπὶ τέλος τὰς ῥαδιουργίας τῶν πονηρῶν καὶ ὀπισθοβούλων ἀνθρώπων καὶ κατορθώσωμεν κατὰ τὰς προσπάθειάς μας νὰ ἰδρύσωμεν ἐν αὐτῇ καὶ κεντρικὴν τινα σχολὴν πρὸς δωρεὰν ἐκπαίδευσιν τῶν πτωχῶν καὶ ἄδων τῶν περιχώρων, τότε περισσώτερον ἢ Μονὴ θέλει ἀνταποκρίνεσθαι εἰς τὰς εἰσφορὰς τῶν χριστιανῶν.

Ἡ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ Ἡ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Ἐκτεταμένην καὶ λαμπρὰν πραγματείαν περὶ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ παλάκις μνημονευθέντι ἐνταῦθα περιοδικῷ τοῦ ἐν ΚΠ. Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παραρτ. 17 τόμου ὁ ἐλλογ. ὑφηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Πετρούπολεως καὶ ἡμέτερος φίλος εὐεργέτης Κ. Ἀθ. Παπαδόπ. Κεραμεύς. Περιέχει αὕτη ὑπὲρ τοῦς 1300 τόμους κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀρίθμησιν, ἐξ ὧν 400 χειρογράφοι χαρτῶοι καὶ εἰς μεμβράναν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐντυποὶ. Πολλοὶ τῶν χειρογράφων κωδίκων ἔχουσιν ἀντιγραφῆ ἐν αὐτῇ τῇ Μονῇ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἄλλοι δὲ περιῆλθον εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Μονῆς ἐξ ἀφιερώσεως. Κατὰ τὸ 1429 ἐκέκτητο καὶ ἄλλους σπουδαίους χειρογράφους κώδικας, οὓς δὲν ἔχει νῦν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ περισωθέντα, καθὰ βεβαιουῖσιν, οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπέστησαν φοβερὰν ἀποδεκάτωσιν, τῶν μὲν ὡς εὐρωτιῶντων ἐκ τῆς ἐν καθύγρῳ δωματίῳ διαμονῆς, ἄλλων δὲ καὶ ὡς ἀχρήστων καὶ ἀσημάντων, παραδοθέντων εἰς τὰς φλόγας τοῦ Ἡφαίστου. Κατὰ τὸ 1881 δύο ἐκ τῶν εἰς μεμβράνην χειρογράφων Εὐαγγελίων, ἀναγόμενα εἰς τὸν Θ' αἰῶνα, ἐδόθησαν ἐπ' ἀνταλλαγῆ εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Σκήτην τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου μετὰ τοῦ προμνημονευθέντος τεμαχίου ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ἐν Ἁγίοις πατριάρχου Διονυσίου Α' (βλπ. σ. 37), τέσσαρα δὲ παρόμοια ἐπὶ μεμβράνης, ὡς μὲ ἐβεβαίωσαν, εὐρίσκονται εἰς χεῖρας ἰδιώτου τινὸς τῆς συνοικίας Ἡλιοκάλλου. Ἐὰν ὁ Θεὸς βοηθήσῃ, θέλομεν ἐκδώσῃ προσεχῶς τὸν κατάλογον τῆς Βιβλιοθήκης ταύτης, ἥτις ἐγκρύπτει πολὺτίμα κειμήλια, ὡς δύναται τις καὶ ἐκ τῆς πραγματείας τοῦ κ. Κεραμεύς νὰ βεβαιωθῇ.

Σχολὴ δὲ ἐν τῇ Μονῇ ὑπῆρχε μέχρι τοῦ 1843 ἡ τῶν λεγομένων κοινῶν γραμμάτων μόνον. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ πατριάρχης Γερμανὸς

Δ' διὰ γράμματος αὐτοῦ διέταξε τοὺς μοναχοὺς τῆς Εἰκοσιφοινίσσης νὰ ἀποστέλλωσι τοὺς δοκίμους εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Ἀλυστράτη πρὸς ἐκπαίδευσιν, ὅπως τῇ τε Μονῇ καὶ τοῖς χριστιανοῖς χρησιμώτεροι καταστῶσιν. Ἐχτοτε δέ, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ μητροπολίτου Δράμας Ἀθανασίου, ὑπεχρεώθη ἅμα ἡ Μονή, ἵνα πληρώνη καὶ ἐτησίαν τινα ἐπιχορήγησιν εἰς τὴν Σχολὴν Ἀλυστράτη. Ἀλλ' ἐν ἔτος μετὰ τὴν διαταγὴν ἐκείνην τοῦ πατριάρχου, τῷ 1844, οἱ μοναχοὶ ἵδρυσαν ἐν αὐτῇ τῇ Εἰκοσιφοινίσσῃ Ἑλληνικὴν Σχολὴν διὰ τοὺς δοκίμους, καίτοι τὸ ἐπίδομα ἐκεῖνο ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ χρόνου τῆς παρακμῆς τῆς Κεντρικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀλυστράτη.

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Ὁ Ρῶσος κ. Cokolof ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Costojanije monachestva etc.» καὶ ὁ Ἀρχιμ. κ. Μελισ. Χριστοδοῦλου ἐν διατριβῇ περὶ τῶν 40 ἐκκλησιῶν, δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ ἐφημ. «Κωρὶ πόλει» (Ἀπριλ. τοῦ 1896) ἐνόμισαν, ὅτι ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς: *Εἰκοσιφοινίσσα*, ἢ μᾶλλον *Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης*, προέρχεται ἐκ συνθέσεως τῶν *Εἰκοσι* καὶ *φοινίκων* ὁμολογουμένως δὲ καὶ οὐδὲν ἄλλο λογικῶς καὶ γλωσσικῶς δύναται νὰ ὑποπτεύσῃ τις ἐκ τῆς λέξεως ταύτης.

Ἐν τούτοις ἡ λέξις ἐσχηματίσθη, ἵνα σημαίνῃ *Μονὴν τῆς ἐν Εἰκόνι φοιτισσοῦσης Θεοτόκου* (βλπ. Περιγραφὴν τοῦ 1819 καὶ 1863), καὶ τοῦτο δὲ ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς: Ἡ ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος, καθόσον γινώσκομεν, μέχρι τοῦ 18ου πλήρης ὀνομασία τῆς Μονῆς εἶχεν ὡς ἑξῆς: *Μονὴ τῆς Ὑπέραγιας Θεοτόκου, τῆς Ἀχειροποιήτου, ἢ ἐπονομαζομένης* (ἢ τῆς ἐπονομαζομένης) *τῆς Κοσινίτζης* (ἢ Κοσινίσσης, ἢ Κοσινιτζα), καὶ περὶ τούτου πιστοῦται τις ἐξ ὅλων τῶν σωζομένων ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις κώδιξι τῆς Μονῆς ἀρχαίων σημειώσεων (πρβλ. Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν. σελ. 17—57 καὶ κώδ. 378). Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα διηγήθη συζήτησις περὶ τῆς παραγωγῆς καὶ ἐννοίας τῆς ὀνομασίας ταύτης, καὶ οἱ μὲν ἀπεφαίνοντο, ὅτι αὕτη προήλθεν ἐκ τοῦ *κόσσυφος* (δι' οὗ ὑπεδχείθη τῷ Ὁσίῳ Κτίτορι τὸ Ἀγίασμα βλπ. σελ. 23), καὶ ἀπὸ *Κοσσυφίριτζα* κατήντησε *Κοσινίτζα* ἄλλοι ἐθεώρουν τὴν λέξιν ξένην, σημαίνουσαν *καλάθιον*, δι' οὗ οἱ μοναχοὶ προσήρχοντο ἐπίκουροι τοῖς διαβαίνουσιν ἐκ τῆς Μονῆς, ἀναρτῶντες αὐτὸ πλήρες τροφίμων ἕξωθεν τῆς πύλης τῆς Μονῆς. Τάχα ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ὠνομάσθη ἡ Μονὴ *Μονὴ τῆς Κοσινίτζης*. Ὁ δὲ κατὰ τὸ 1780 (βλπ. κώδ. 303) συγγράψας περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς Μονῆς Ἱερομόναχος καὶ Πρωτοσύγκελλος Ξάνθης Χρῦσανθος ἀπέρριψεν ἀμφοτέρας τὰς ἀνωτέρω γνώμας ὡς ἀγαξίας λόγου καὶ ἐθεώρησε

τὴν λέξιν *Κοσίριτζα* παραφθορὰν τοῦ *Εἰκοσιφοίνισσα* (εἰκὼν-φοίνισσου-
σα, ὡς ἐφάνη, λέγει, ἡ Ἀχειροποίητος εἰς τοὺς πρώτους θεατὰς τοῦ
θαύματος). Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ τούτου παραλογισμοῦ τοῦ
Χρυσάνθου προπαρετήρησαν ἤδη οἱ κ. κ. Κερκαμεὺς (Φιλ. Συλλ. ἐν. ἀν
σελ. 14) καὶ Μ. Γεδεῶν (Π. Π. σελ. 491 σημ. 741)· ὁ τε δὲ κ. Cousi-
néry (Παπαγεωργίου ἐν. ἀν. σελ. 66), ὁ κ. Μερτζίδης (ἐν. ἀν. 68) καὶ
ὁ Κερκαμεὺς (αὐτόθι σελ. 57), παρεδέξαντο τὴν λέξιν ὡς βουλγαρικὴν,
σημαίνουσάν *καλάθιον*, καὶ ὡς ὀνομασθεῖσαν τὴν Μονὴν, τῆς *Κοσι-
ριτζης* ἢ *Κοσίριτζα* διὰ τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα λόγον, ὑπὸ τὴν αὐτὴν
δὲ ἔννοιαν διευτυπᾶνιζε τὰ περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς Μονῆς ἀνά τὰς ἀ-
γυῖας πέρυσι κακοβούλως καὶ ὁ ἐκ Νούσκας Ἀπρόκοπος Προκόπιος, ὁ
Θραύσας, ὡς γνωστὸν, τὸ ταμεῖον τῆς Μητροπόλεως Καστορίας καὶ
ὑπεξαίρεσας τὰς εἰς πτωχοὺς διδασκάλους ὀφειλομένας διακοσίας πεν-
τήκοντα Ὀθωμανικὰς λίρας (βλπ. ἐφημερίδας ΚΠ. «Κωρ]πολιτ»
1891 Μαΐου 3, καὶ «Νεολόγον» καὶ «Ν. Ἐπιθεώρησιν» ὡσαύτως),
τὸν ὁποῖον, ἄλλως τε καὶ ὑπὸ ἀναριθμητῶν ἄλλων ἠθικῶν παραπτώ-
σεων περικοσμούμεγον, ἀτυχῶς ἀκόμη ἀνεχόμεθα ἐν τῇ διαχειρίσει πε-
ριουσίας ἱερᾶς, τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς, πρὸς θεατρικωτέραν ἴσως
διαπόμπειυσιν τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἀδιαφορίας μας...— Ἡ τοιαύτη ἰδέα
εἶναι παράδοξος, ὅπως ἀπίστευτος, γελοία. Μία προσεκτικὴ ὀνοματο-
λογικὴ ἐξέτασις ὅλων τῶν ἐν Ἑλλάδι, Μακεδονίᾳ, Ἠπειρῷ, Θράκῃ,
Θεσσαλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ Ἰ. Μονῶν ἀποδείκνυσιν, ὅτι αἱ ὀνομασίαι εἰς
πάσας ἀπεδόθησαν ἤτοι ἐκ τῶν πρώτων αὐτῶν κτιτίων, ἢ ἐκ τῆς
ὀνομασίας τοῦ προστάτου Ἀγίου, ἐφ' ᾧ *σεμνύονται*. Μοιρὴ τῆς Φα-
νερωμένης, τῶν Ἰβήρων, τοῦ Μετοικέως, τῆς Σφοιρίτζης, τοῦ Ὀ-
λίμου, τῶν Μετεώρων κτλ. Ἡ δὲ ἡμετέρα Μοιρὴ κυρίως καὶ κατ'
ἀρχὰς ὀνομάσθη ὑπὸ τῶν μοναχῶν ἐκ τῆς προστάτιδος αὐτῆς Θεοτό-
κου, τῆς Ἀχειροποιήτως ζωγραφηθείσης: Μοιρὴ τῆς Ἀχειροποιήτου,
καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ὀνομασθῇ οὔτε ἐκ τοῦ κοσσύφου,
οὔδ' ἐκ τῆς ἀκατανοήτου λέξεως: *Εἰκοσιφοίνισσα*. Ἀλλ' οἱ ἔξωθεν,
θέλοντες νὰ προσδιορίσωσιν, ὡς εἶναι φυσικόν, καὶ τὸ μέρος, ἐν ᾧ εὐρί-
σκεται ἡ Μοιρὴ, προσέθησαν καὶ τὴν λέξιν *Κοσίριτζα* καὶ προῆλθεν ἡ
ὀνομασίαι: Μοιρὴ τῆς Ἀχειροποιήτου τῆς *Κοσίριτζης*, ἢ πληρέστερον
Μοιρὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς Ἀχειροποιήτου, τῆς *Κοσίριτζης*.
Κοσίριτζα δὲ ἢ *Κόσνιτζα* καὶ *Κούσνιτζα* ὀνομάζετο ξενικῶς τὸ Πάγ-
γαιον ὄρος κατὰ τὰ γνωστὰ περιστατικὰ τοῦ XIII—XIV αἰῶνος (πρβ.
καὶ πρόλογ.), κατὰ τινὰς μὲν διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς νομῆς του (Cocé-
nitja βλπ. λεξ. Γ. Α. Diobernoua, Μόσχα, 1889), κατ' ἄλλους,
κατὰ παραφθορὰν τῆς λέξεως *Καστανίτζα* (=Κουστινιτζα καὶ Κου-
σινιτζα), ὡς ὀνομάζετο τὸ Πάγγαιον ἐνεκ τῶν καστανεῶν (πρβλ. καὶ
πρόλογ.), ἢ τέλος κατ' ἄλλους, ἐκ τοῦ τουρκικοῦ *Kouhinyssa* (=

Kouhi-Nyssa) = Κουχί-νυσσα = ὄρος τῆς Νύσσης (Νικησιανῆς
βλπ. σελ. 47.).

Ἐγγραφὴ ἐν τῇ ἱερᾷ Μοῦνῃ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, τῇ 23 Ἰανουαρίου
1896.

ΑΡΧΙΜ, ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ ΣΕΡΡΑΙΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΡΙΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ.

Τ Ε Λ Ο Σ

SISMANOGLIO
MEGARO

ΠΙΝΑΞ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἀφιέρωσις σελ. 3.—Πρόλογος σελ. 5—16.—Τοποθεσία καὶ περιγραφή τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, σελ. 16.—18.—Ὁ Πρῶτος Κτίτωρ καὶ ἡ πρώτη σύστασις τῆς Εἰκοσιφοινίσσης σελ. 18—23.—Παρασημειώσεις εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ πρώτου Κτίτορος, σελ. 23—35.—Μεταγενεστέραι τύχαι τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, 35—45 —Ἐσωτερικὸς ὀργανισμὸς καὶ προνόμια τῆς Μονῆς, σελ. 45.—Κτήματα καὶ εἰσοδήματα σελ. 49.—Ἡ Βιβλιοθήκη καὶ ἡ Σχολὴ τῆς Μονῆς σελ. 55.—Ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς.

ΠΙΝΑΞ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A

Ἄγγιτου περί σελ. 8.—Ἀγιάσματος Ἀγίας Βαρβάρας περί σελ. 23.—Ἀγιάσματος Ἀγίας Παρασκευῆς σελ. 51.—Ἀλεξρουπόλις ποία σελ. 11.—σημ. 7.—Ἀλιστράτη περί σελ. 52—30.—Ἀνακτορούπολις ποία σελ. 12.—Ἀπολλωνίας περί σελ. 11.—Ἀσκητότρυπα σελ. 6—7.—Ἀχειροποιήτου Εἰκόνος περί σελ. 27—23.

B

Βάχχου μαντεῖον σελ. 7—8.—Βάχχου ἢ Διονύσου ἀνάγλυφον αὐτόθι.—Βασιλακίου (τσιφλικ.) ὀνομασία σελ. 14.—Βατοπεδινῶν πρὸς Εἰκοσιφοινισσιώτας διαφορὰ σελ. 35, 36.—Βατοπεδινοὶ συνοικίζουσι Μ. Εἰκοσιφοινίσσης σελ. 37.38.—Βελικείας ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Φιλίππων σελ. 26.—Βίγλας ἐννοια καὶ φρούριον σελ. 6.—Βοδιόστα (ἐν) μετόχιον Εἰκοσιφοινίσσης σελ. 39.—Βοζ-δάγ (παρὰ τὸ) μαντεῖον τοῦ Βάχχου σελ. 7.—Βόρισκον τοῦπικλὴν Σταυροπήγ. Ἀγ. Γεωργίου ἄνω τοῦ Ῥαδολίβου σελ. 50.—Βρανοκάστρον ποῖον σελ. 47—48—βλπ. καὶ Παλαιοχώριον. Βρανοκάστρον (ἐν) Σταυροπήγ. Ἀγ. Γεωργίου σελ. 50.

Γ

Γαγγίτης βλπ. Ἀγγίτης.—Γαζώρου περί σελ. 10.—Γαλακτίτης ἐπὶ τοῦ Παγγαίου καὶ τοῦ Πίνδου σελ. 7.—Γαληψοῦ περί σελ. 11.—Γερμανοῦ Ἀγίου βιογραφία ἐξ ἀντιγράφου τῆς XVI—XVII ἐκ. σελ. 18—21.

Δ

Daravescus=Δράμα βλπ. σελ. 30.—Δάτος=Ἐλευθερούπολις σ. 11.—Διασωρίτης Ἀγ. Γεώργιος βλπ. ἐν Βρανοκάστρον.—Δοκάλου περί βλπ. Δοξάτου.—Δοξάτου περί σελ. 13.—Δράβησκος=Ζοαβῆκι σελ. 10 πρὸβλ. καὶ 30.—Δράμας περί σελ. 30—32.—Δράμας μητροπ. Ἰωακείμ (δύο) σελ. 36 καὶ 38—39.—Ἀθανάσιος 42—3.—Νεόφυτος 39.—Δράμας ἐνωσις μετὰ Φιλίππων 26—27—μετὰ Ζιχνῶν—Νευροκόπου, αὐτόθι.

Ε

Ἐδρενετζικίου περί σελ. 14.—Εἰκοσιφοινίσσης περίχωρος σελ. 5—16—καὶ 21—περιγραφή 16—18.—Α' Κτίτορος βιογραφία καὶ πρώτη σύστασις 18—21—χρόνος ἰδρύσεως 32—36—μετέπειτα ἱστορία 35—45—σιγίλλια, χρυσόβουλλα, μῦθος παρὰ τὸν Πάλλα, ἐπιγραφαί, ἐπισκέπται, ἡγούμενοι, κτίτορες, οἰκοδομαὶ καὶ ἀνακαινίσεις, αὐτόθι.—Σταυροπήγια, μετόχια καὶ ἄλλα εἰσοδήματα σελ.—49. Ὁργανισμὸς καὶ προνόμια 45.—Βιβλιοθήκη καὶ Σχολή.—Ὀνομασία.—Ἐλευθερουπόλεως περί σελ. 11 βλπ. καὶ Πράβιον.

Ζ

Ζιχνῶν περί σελ. 39.—Ζιχνῶν μητροπ. Δαβίδ 44.—Ἰάκωβος 38—39.—Ἐνωσις μετὰ Νευροκόπου 27, 39—μετὰ Φιλίππων καὶ Δράμας αὐτόθι.—Ζραβῆκι=Δράβησκος=Δραβῆκι.—Ζραβηκίου πεδιάς σελ. 9.—Ζυγάκτης βλπ. Ἀγγίτης.

Η

Ἠγούμενοι Εἰκοσιφοινίσσης Βησαρίων 39.—Γαλακτίων 39, 43.—Βενιαμὴν 39.—Θεόκλητος 39—40.—Κοσμᾶς 11 σημ. 7.—Θεοφάνης 40.—Σωφρόνιος δις αὐτόθι.—Κωνστάντιος 41.—Ἀνδρόνικος, Πολύκαρπος, Αὐξέντιος σελ. 41.—Χριστοφόρος, 42.—Ἡδωνίδος περί 9.—Ἡλιοκάλλου περί.

Θ

Θασιά Ἡπειρος=Ἡδωνίς.—Θασιῶν ἀποίκισις περιχώρου Εἰκοσιφοινίσσης 9.—Θεωρίου ἢ Θεωρίνης ἐπισκοπὴ 26.—

Κ

Καβάλλα=Χριστούπολις.—Καβάλλας λιμὴν 9.—Κάδμος ἀνακαλύψας μέταλλα Παγγαίου 6.—Καισαρούπολις ποία 48 καὶ 26.—Κίεσα=Φυλλίς.—Κίεσα (;) Κιούπ-κιοῦ.—Κοσσυρινίτζης ἔννοια 57.—Κόσσυφος δείκνυσι τὸ Ἀγίασμα 23.

Λ

Λακκοβικίων περί, 54.—Λευθεραὶ λιμὴν, 9.—Λήμνου Παρθένιος ὁ Λίνδιος 44.—Λιόκαλλη=Ἡλιοκάλλος, 50.—Λιτίτζης Μεθόδιος 44.

Μ

Μελενίκου Σωφρόνιος καὶ Γαλακτίων ὁ ἡγούμενος Εἰκοσιφοινίσσης 43.—Μοσυνούπολις=Μουσουρόπι.—Μουσουρόπι 13 καὶ 12 σημ. 2.

—Μουσθένη 14.—Μποσιανὸν=Ποσιανὸν ἢ Ποσιανοί.—Μυρέων Ματ-
θαῖος 21 καὶ 43.—Μυρκήνου περί 10.

N

Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Νεόφυτος ὁ Μαυρομαμάτης 44.—Νεάπολις=
Καβάλλα.—Νικήσιανης περί 47.—Νικομηδείας Νεόφυτος κτίτωρ Εί-
κοσιφοινίσσης 39 καὶ 27.—Νικοπόλεως (Νευροκόπου) ἐπισκοπὴ 26.—
Νευροκόπου Δανιὴλ 39 καὶ 43.—Ἐνωσις μετὰ Ζιχωνῶν 27 καὶ Φιλίπ-
πων καὶ Δράμας, αὐτόθι.

Ξ

Ξάνθης—Περιθεωρίου Δωρόθεος καὶ Σχιμουήλ 44.

O

Ὀδομαντίδος περί 9.—Οἰούμης περί 11.—Ὀρφάνου λιμὴν 9.—
Ὀρφάνου περί, 13 σημ. 3.

Π

Παγγαίου περί, 5—8 —ῥόδα καὶ μέταλλα—ἐνν. ὀνομασίαις—διά-
φοροι ὀνομασίαι—κορυφαί, σπήλαια, ὑποτιθέμενον μαντεῖον τοῦ Βάκ-
χου, αὐτόθι.—Παλαιοχωρίου περί, βλπ. Βρανόκαστρον.—Παλαιῶν Πα-
τρῶν Θεοφάνης βλπ. Σερρών.—Πάναξ βλπ. Ἄγγιτης καὶ σελ. 30.—
Πάνιτζα=Μπάνιτζα.—Παρασκευῆς Ἁγίας Μονῆς, 51.—Πηχῶν ΚΠ.
σιγίλλια, 33, 34.—Ἀντωνίου Δ' ἐπιτίμιον γράμμα, 34, 35, 36.—Διο-
νυσίου Α' βιογραφ. σημ. 36, 37.—Συμεῶν Α' σιγίλ. 34, 36.—Ῥα-
φαὴλ Α' ἐπιδρομὴ, 36—37—Μαξίμου Β', Ἰερεμίου Α', Διονυσίου Α'
καὶ Μητροφάνους Γ' σιγίλ. 37, 42.—Μητροφάνους Γ' ἐπιτίμιον ἐν τῇ
Μονῇ γραφέν, 42—ὡσαύτως σιγίλ. Ἰερεμίου Β' ἐν τῇ Μονῇ, αὐτόθι—
σιγίλ. Κυρίλλου Α',—Παρθενίου Δ', Καλλινίκου Β', Γαβριὴλ Γ', Ἀ-
θανασίου Ε', Σχιμουήλ Α', 44—Γρηγόριος ὁ Ε' ἐν Εἰκοσιφοινίσση,
44—σιγίλ. Ἀγαθαγγέλου, Γρηγορίου ΣΤ, Γερμανοῦ Δ' καὶ Κυρίλλου,
45.—Περγάμου περί, 10 βλπ. καὶ Προβίστα.—Περιχώρου Εἰκοσιφοι-
νίσσης γενικὴ ἱστορικὴ καὶ γεωγραφικὴ ἀποψις, 5—15—σημερινὴ ὄ-
ψις, 15.—Περσερόνη καὶ Πλούτων, 8.—Πολυστύλου ἐπισκοπὴ 26 καὶ
25.—Πόρταις ἢ Πόρτος, 32.—Ποσιανῶν περί 46, 47.—Πραβίου περί,
53. βλπ. καὶ Ἐλευθεροπόλεως.—Πραβίου ἢ Φιλίππων λιμὴν 8.—
Πρασιάδος Ἡροδότου τοποθετήσεις, αὐτόθι.—Προβίστας περί, 52. βλπ.
καὶ Περγάμου.—Προδρόμου Μονῆς ἐν Παλαιστίνῃ περί, 24.—Προσό-
τζιανης περί, 12.—Προσοφισανή=Προσότζιανη.

P

Ραδολίβου περί, 50.

Σ

Sarnis=Τζερνίστα.—Σεμάλτου περί, 54.—Σκρούτζιοβαν (παρά τήν)
παρεκκλ. Ἁγ. Γερμανοῦ, 31.—Σερρών Μητρόπολις, 36, 26.—Σερρών
Γεννάδιος, 22—Θεοφάνης, 42, 43.—Τιμόθεος, 43.—Σερραίοι κτίτο-
ρες τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, 41.

Τ

Τζικτάλτζις περί, 13.—Τίσαρα ἢ Ἀντίσαρα βλπ. Δάτος.—Τρα-
γίλου περί, 10.—Τριβαλλοὶ ποιοὶ, 32—Νικόλαος καὶ Νεόφυτος πρὸς
αὐτοὺς πρέσβεις οἱ κτίτορες τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, 20—Χρόνος τῆς
πρὸς αὐτοὺς πρεσβείας, 32, 33.

Φ

Φάγρητος περί, 10.—Φιλίππων περί, 25—28—Φιλ. Σώζων 35—
Παρθένιος 43.—Κλήμης, 27.—Ἐνωσις μετὰ Δράμας καὶ μετὰ Ζιχνῶν
καὶ Νευροκόπου, 26 καὶ 27.

Χ

Χριστουπόλειος περί, 24 καὶ 25.—Χρυσοβούλλων Εἰκοσιφοινίσσης
περί, 34 καὶ 38.—Χρυσουπόλειος ἢ Χρυσοπόλειος περί, 11.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Η Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀνθιμος σὺμ. 10
 » » » ὁ Πατριάρχης πρῶτην Κ)πόλεως κ. Ἰωακείμ »
 » » » » » » » κ. Νεόφυτος » 10
 Η Α. Θ. Μ. ὁ Πατριάρ. πρῶτην Ἱεροσολύμων κ. Νικόδημος »
Οἱ ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν

Ἅγιος Καισαρείας κ. Ἰωάννης.— Ἐρέσου κ. Κωνσταντίνος.—
 Ἡρακλείας κ. Γερμανός.— Νικαίας κ. Ἰερώνυμος.— Σμύρνης κ. Βασί-
 λειος.— Λήμνου κ. Ἀθανάσιος.— Ἀγγιάλου κ. Βασίλειος.— Γάνου καὶ
 Χώρας κ. Διονύσιος σὺμ. 4.— Ἐλευθερουπόλεως κ. Διονύσιος σὺμ. 50.
 Ὁ σεβασμ. Ἅγιος Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ.— Ὁ σεβ. ἅγιος
 Δέρκων κ. Καλλίνικος — Νικοπόλεως κ. Γαβριήλ.— Ὁ Πανιερ. Ἅ-
 γιος Λιτίτζης κ. Βασίλειος τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.—
 Ὁ Θεοφιλέστατος ἅγιος Ἡλιουπόλεως κ. Γαράσιος σὺμ. 10.—
 Ἅγιος Χαριουπόλεως κ. Γερμανός Καραβαγγέλης.— Μυρέων κ. Γερ-
 μανός Θεοτοκᾶς.— Ἀμφιπόλεως κ. Προκόπιος Λαζαρίδης.— Ὁ Ἐξο-
 χότατος κ. Ν. Μαυροχορδάτος πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος σὺμ. 5.
 — Ὁ Πανοσιολογιώτατος. Ἀρχιμ. κ. Μ. Κλεόβουλος, Σχολάρχης
 τῆς Μ. Γ. Σχολῆς— Πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Κύριλλος,
 ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱεραῆς Συνόδου.— Ὁ Παν. ἀρχιμ. κ. Εὐστράτιος
 Φιλοθέτης, Ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Ὁρους σὺμ. 6.— Ὁ Παν. Ἀρχιμ.
 κ. Γαβριήλ Μαλαφούρης, ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὁρους Σινᾶ σὺμ. 6.— κ.
 Μελέτιος Κοτρώζος, προϊστάμενος τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ἐν Ὑψωμαθείοις σ.
 4.— κ. Σμυρνόπουλος, πρωθιερεὺς τοῦ Ῥωσικοῦ Νοσοκομειακοῦ ναοῦ
 σ. 4.— Ὁ Πανος. Ἱερομόν. κ. Χρῦσανθος, προϊστάμενος τοῦ ἐν Ἐγρί
 καπίω ναοῦ σ. 2.— Ὁ Παν. κ. Ἱερεμίας, ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς
 Σουμελά σ. 4.— Ὁ Παν. κ. Ἰωαννίκιος ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς τοῦ
 Ἁγίου Παντελεήμονος σ. 4.— Ὁ Παν. κ. Βικτωρίνος, ἀντιπρόσωπος
 τῆς Σκήτης τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου σ. 4.— Ὁ Παν. κ. Μισαήλ, ἀντιπρό-
 σωπος τῆς Σκήτης τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, σ. 4.— Ὁ Παν. κ. Ἰωαννί-
 κιος Λιτβινένκος σ. 4.— Ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Δ. Μάσχος,
 Ὁ ἱερολογ. Ἱεροδιάκ. κ. Φώτιος, ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱεραῆς Συνόδου
 — Ὁ ἱερολ. Τριτεύων κ. Λαυρέντιος Ὁ Ἱερολογιώτατος Ἱεροδιάκ.

Ὁ Μ. πρῶτον Ἱεροσολύμων κ. Βασίλειος Λεμονίδης σῶμ. 8.— Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Μ. Γεδεών.— Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Γεώργιος Παπαδόπου-
 ρς.— Ὁ ἐντιμότετος κ. Γεώργιος Παπαδημητρίου Οἰκονόμου ἐκ Πα-
 λλίδου σ. 4.

Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Γ. Γρηγοῤῥας, Σχολάρχης τῆς Θεολ. Σχολῆς
 Ὁ Πανοσιολ. κ. Ἀπ. Χριστοδοῦλου, καθηγητῆς— Ὁ Ἱερολ. Ἱεροδ.
 Εἰρηναῖος, καθηγητῆς— Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Βασίλειος Ἀντωνιάδης,
 καθηγητῆς.

Οἱ ἐκ τῶν μαθητῶν

Ἐμμ. Π. Ὀρμανίδης σῶμ. 1.— Θεοδώρητος Βασιματζίδης Ἱεροδιά-
 κωνος— Γεράσιμος Θεολογίδης— Φιλάρετος μοναχός— Γαβριήλ Ἱεροδ.
 Κόντος— Χρυσόστομος Γ. Καβουρίδης— Ἰάκωβος Νικολάου Ἱεροδιά-
 κωνος— Ἰωάννης Κεζάκος ἐκ Δαρδανελλίων— Νεόφυτος Βαρδαλάχος
 Ἱεροδιάκωνος— Φώτιος Κωνσταντινίδης— Βασίλειος Κομβόπουλος—
 Γεώργιος Οἰκονομίδης— Ἀχιλλεὺς Πούμπουρας— Ἀγαθάγγελος Ἱεροδ.
 Κρής— Μάρκος Δασκαλάκης— Δημήτριος Χ. Παφανῆς— Ἰωάννης Βα-
 σιλειὸς Ἱερομόναχος— Παντολεὼν Σταματάκης— Ἡρακλῆς Γεωρ-
 γιάδης ἐξ Αὐλώνος.

Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης διὰ τοῦ ἡγουμένου Μακκρίου
 σῶμ. 3— Τὸ κοινὸν τῆς Μονῆς 3— Ὁ πανοσιώτ. Καθηγούμενος κ. Μα-
 κκρίος 2— ὁ πανοσ. Προηγούμενος κ. Νικηφόρος 1— Ὁ πανοσ. Προη-
 γούμενος κ. Γερμανός 2— ὁ πανοσιώτ. Ἱερομόν. κ. Νικόδημος, ἡγουμε-
 νοσύμβουλος 2— ὁ πανοσιώτ. Ἱερομ. κ. Κωνσταντῖος ταμίης σῶμ. 1— ὁ
 Ἱερολ. Ἱεροδιάκ. Κ. Γερμανός, ἡγουμενοσύμβουλος, σῶμ. 4.— Ὁ
 Πανοσιολ. Ἱερομ. Κ. Προκόπιος, Γραμματεὺς, σῶμ. 10.— Ὁ Πανοσιολ.
 Ἱερομ. κ. Πολύκαρπος σῶμ. 7.— Ὁ Πανοσιώτ. Ἱερομ. κ. Δανιήλ, σῶμ.
 — Ὁ Πανοσιολ. Ἱερομ. κ. Χρυσόστομος.— Ὁ Ἱερολογιώτατος Ἱεροδ.
 κ. Χ' Δωρόθεος, σῶμ. 2— Ἱερολ. Ἱεροδ. κ. Ἰάκωβος, σῶμ. 10.—
 Ὁ Ὁσιώτατος μοναχός κ. Γαβριήλ, σκευοφύλαξ.— Ὁ Ὁσιώτατος
 μοναχός κ. Ἀλέξιος, Ἐκκλησιαστικὸς, σῶμ. 1.— Ἀπόστολος Παπᾶ
 Κωνσταντίνου ἐκ Παλαιοχωρίου.

Χωρίον Νικήσιανη.

Εὐγενεὶ φροντίδι τοῦ κ. Α. Ἀποστολίδου (ιατροῦ).

Ἀλέξιος Ἀποστολίδης ἱατρός, σῶμ. 2.— Γεώργιος Στεριανοῦ, σῶμ.
 1.— Ἀντώνιος Ἀθανασίου— Νάσιος Σίμου— Ἀθανάσιος Σταυρίδης—
 Ἀθ. Ἀλεξανδρίδης ἐκ Λακκοβιζίων— Εὐάγγελος Ἀνδρέα Ἀναστάς—
 Π. Κωνσταντίνος— Ἀθ. Τριανταφύλλου Πανταΐδης— Ἀπόστολος Κων-
 σταντίνου μνηστῆς— Ἀδάμ Χρήστου Ἡπειρώτης— Κωνσταντίνος

Ἄντωνίου—Ἐλένη Κυργιατζῆ μαθήτρια—Θεόδωρος Νικολάου Ἀμπατζῆς ἀπὸ χωρίον κάτω Ραϊκόβο (Θράκη).

Πράβιον

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Αἰδεσιμ. Παπᾶ Εὐαγγέλου Σακκελλαρίου.

Παπᾶ Εὐάγγελος Σακκελλάριος, σώμ. 2.—Νίκος Ἰωάννου, σώμ. 2.—Ἀδελφοὶ Ρουσιαμάν, σώμ. 2.—Μπαμπατζάνης, διευθυντὴς τοῦ ἀρρεναγωγείου, σώμ. 1.—Ἀφείδης—Χρ. Παπουτσόπουλος—Ἰωάν. Εὐσταθίου—Ἀλκιβιάδης Κιλίμης ἰατρός—Κωνσταντῖνος Κυριακὸς ἰατρός—Ἠλίας Α. Οἰκονόμου—Δ. Κ. Ὑφαντόπουλος—Χρ. Δ. Ὑφαντόπουλος—Κώνστας Λεκίδης—Δημήτριος Θεοδώρου—Ἀδελφοὶ Φιαῶου ἐκ Κρούσιθας—Ἰωάννης Δημητρίου Β' ψάλτης—Ἀθανάσιος Νικολάου—Νικόλαος Ἀθανασίου μαθητὴς—Μάνθος Λεκίδης—Μιχαὴλ Διαμαντῆ—Κωνστ. Ἐμμανουήλ—Ζήσης Λιμπέρης, σώμ. 2.—Χαραλάμης Βασιλείου, σώμ. 1.—Κυριάκος Μιχαὴλ—Εὐάγγελος Ε. Παλλασόπουλος—Γεώργιος Δ. Μυρσινίδης—Ἐμμανουήλ Κ. Ἐμμανουηλίδης.

Προσότζτανι.

Πρόφρονι ἀντιλήξει τῶν κκ. Θ. Γορνίου, Ν. Ἀστεριάδου καὶ Γεωργίου Καφετζῆ.

Ἀγαπητὸς, φωτογράφος ἐν Καβάλλα, σώμ. 1.—Θεμιστοκλῆς Γόνιμος, διευθυντὴς τοῦ ἀρρεναγωγείου, σώμ. 2.—Νικ. Ἀστεριάδης, β' διδάσκαλος, σώμ. 2.—Γεώργιος Χαραστοῦ Ναλυπάντη, σώμ. 1.—Ν. Ἀγγέλου—Γεώργιος Καραίσκου ἐκ Πάδων—Ἀναστάσιος Πέτρου—Δημήτριος Βαγιόκας—Ἀπόστολος Ἀθανασίου—Ἰωάννης Δημητρίου—Κώτσιος Ραϊδῆς—Δημήτριος Ἀγγελίδης—Στέργιος Ἰωάννου—Ἀδελφοὶ Παπᾶ Στεργίου—Κότας Νακίδης—Κώτσιος ἰατρός—Κ. Γεωργίου—Δ. Μποζίκα Κουντουρᾶς—Ἰωάννης Ἀθανασίου ἐκ Πάδων—Γεώργιος Πέτρου Γιουρετζικλῆς—Γεώργιος Κ. καὶ Σα Ρακιτζίδες ἐκ Καστορίας.—Ἄγγελος Ἀθανασίου ῥάπτης—Ἰωάννης Παπᾶ Ἀργυρίου—Νικόλαος Ἀθ. Χ' Νικολάου—Δημήτριος Γούναρης—Ἀνέστης Ν. Ἀλθανός—Βασίλειος Ἀν. Σικερτζῆς—Βασιλικὴ Ἀγγέλου—Δημήτριος Μαυρουδῆς—Γεώργιος Βουλτσιάδης—Νάκας Βασιλείου—Παναγιώτης Τσιναρχάκης—Θεόδωρος Βουλτσιάδης—Γεώργιος Τριανταφυλλίδης—Κωνσταντ. Κουτσογιάννης—Νικόλαος Παπᾶ Ἰωάννου—Παπᾶ Ἰωάννης Οἰκονόμος ἐκ Γόρνιζας—Δημήτριος Φιλιππίδης—Ἄγγελος Ἐμμανουήλ—Δημήτριος Προεστῶς.

Ἀλιστράτης.

Γρηγόριος Α. Γούναρης, σώμ. 1.—Ἀθανάσιος Π. Νικολάου—Κωστάκης Μάλαμας—Νανούσης Μαρινίδης—Χρηστάκος Θεοδωρίδης ἰατρός—Γ. Κριστὶλ Χατζῆ Πουργάν προεστῶς—Βασ. Ἐμμανουηλίδης—

Γεώργιος Β. Σικερτζής—'Αδελφοί Κ. Μπογιατζή—Γεωργίος 'Ιερομόναχος, πρωτοσύγκελλος τοῦ 'Αγίου Τάφου, σώμ. 2.— Παπᾶ Γεώργιος Νανούση—Παπᾶ Στέφανος Πετρίδης—Παπᾶ Δημήτριος Χατζή Κήρκου—'Αθην. Ματραπαζής—'Αθην. Δημητρίου ἀπὸ Βιάλλα—Γεώργιος Κ. Μπολλα 'Αρτοποιοῦ—Κώτσιος 'Ιωάννου Παντοπώλης—Γεώργιος Ι. Στοῦμενίδης—'Αλέξανδρος Θεοχάρη ὑποδηματοποιός—Κωνσταντῖνος Μιχαήλ Καραγιαννόπουλος.

Τζιατάλτζια.

Παπᾶ Γιάννης Χαρσιιάδης, σ. 1.— Παπᾶ Κωνσταντῖνος— Παναγιώτης Παλαιστής, σώμ. 2.—Χρήστος Δημητρίου ράπτης— Παπᾶ Χαραλάμπης—Βασίλειος Βελέν—'Αθανάσιος Θεοδώρου παντοπώλης—Γεώργιος Χρήστου παντοπώλης ἐξ 'Ηπείρου— Ν. Λιάμης, ἰατρός ἐκ Προσότζιανης, σώμ. 3.—Θ. Μερτζίδης, ἰατρός, σώμ. 2.—'Αθ. Δ. Βογιατζής—'Αθανάσιος Γ. ψάλτης—Γεωργάκης 'Ιωάννου Τζιαμπαζής—Χαζὶρ Γιαννάκης—'Ράτος Βαγιάν—Εὐρυδίκη Βασιλείου ἐκ Μιτυλήνης—Κωνσταντῖνος Ι. Κιμπάρ, σώμ. 2.—Δημήτριος Βελέν Κεφαλαῖς—'Ανέστης Παπᾶ Παναγιώτου—Γεώργιος 'Αθανασιάδης ἰατρός—'Απόστολος Χατζή Κωνσταντῖνου—Γεώργιος Μπούμπουρα—Σταῦρος Κωνσταντῖνου—Πασχάλης Χαριζάν ἐπίτροπος τῆς Εἰκοσιφοινίσσης—Βαγγέλης Ματακίδης—'Αναστάσης Βουλγάρ-Γιοβάν—Πασχάλης Κωνσταντῖνου, 'Επίτροπος—'Ανέστης 'Αντωνίου.

Δοξάτος.

Θεόδωρος Παπᾶ. 'Ιωάννου, σώμ. 2.—Παπᾶ 'Αθανάσιος Οἰκονόμος—Παπᾶ Χριστόδουλος Γεωργιάδης—Πρόδρομος Παρμενίδης—'Αθ. 'Αδχαμαντίδης ἰατρός, σώμ. 2.—Χριστόδουλος καπνέμπορος, σώμ. 2.

'Εδρενετζικιοῦ.

'Ιωάννης Φραγγῆ, σώμ. 1.—Γεώργιος Στεργίου ἐξ 'Ηπείρου—Νικόλαος 'Αποστόλου Σαμαρᾶς—'Αθανάσιος Σαμαρᾶς—Στογιάννης Μπογιατζή—Εὐαγγελῆ Φιλίππου διδασκάλισσα.

Κουρμίστα.

Παναγιώτης Κεχαγιᾶς σώμ. 1—Βασίλειος Πρόκλου, διδάσκαλος ἐκ 'Ραδολίου 1—Μῆτρος Κασάπης 1—'Αγγελος Πατέλη 1.

Βιτάστα.

Παπᾶ Δημήτριος Οἰκονόμος σώμ. 1—'Ιωάννης Κύρου 2—Νικόλαος 'Ιωάννου Νικολῆ ἐξ 'Αλιστράτη 1—'Ιωάννης Χ' Γεωργίου ἐκ Προσότζιανης σώμ. 2.

Κιούπ-κιοῖ.

Παπᾶ Χριστόδουλος Οἰκονόμος σώμ. 1—Πασχάλης Παπᾶ Χριστοδούλου Οἰκονομίδης 1—Π. Π. 'Ανέστης 1—Εὐαγγέλης Δ. Πανταζή 1—Δημήτριος Μπακάλης 1—Παπᾶ Μόσχης 1—Μιχαήλ Κωνσταντινίδης ράπτης 1—Παπᾶ 'Αγγελος 1—'Ανανίας μοναχός, ἡγούμενος τοῦ

μοναχίου τῆς Ἀναλήψεως 1—Κωνσταν. Σαμψαζίδης διδάσκαλος 1.
Ραδολίθος.

Ἀθανάσιος Ἡξιόγλου 1—Γεώργιος Παπᾶ Πέτρου Οἰκονόμου, διευθυντής τοῦ Ἀρρεναγωγείου 1—Μελέτιος Παπᾶ Ἀνδρέου Ἱεροδιακ. φοιτητῆς τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπ. Ἀθηνῶν 1—Γαβριήλ Μόσχου—Βασίλειος Ἀργυρίου—Ἰωάννης Κωστή—Ἰωάννης Χρήστου Νελοπάντης—Ἰωακείμ Νηνούτσου—Κωνσταντῖνος Κυριακού—Ἀγγελούσσης Παράσχου—Ἀθανάσιος Παράσχου—Παπᾶ Νηόλαος—Βενιαμίν μοναχός Οἰκονόμος τοῦ Μετοχίου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης—Παπᾶ Χρήστος Νικολάου—Πλουμῆς Παπᾶ Βασιλείου—Μιλadένης Γεωργίου—Ἀθανάσιος Μιλadένης—Ἀργύρης Γούντζης—Γεώργιος Ζαβιζιλή ἐκ Κρούπκιου—Γεώργιος Ζησιδῆς ἰατρός.

Σέμαλιτος.

Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου 1—Βασίλειος Θ. Κουρσουμίδης 1.

Προβίστα.

Παπᾶ Κυριακός 1—Παπᾶ Στέργιος Οἰκονόμος 1.

Βουλτζίστα.

Σιλβεστρος μοναχός, ἠγούμενος τῆς Ἀγίας Περσικευῆς 1—Χατζῆ Δημήτριος Εὐαγγέλου μυλωνᾶς—Κυριακός Ἀγγέλου—Γεώργιος Παπαδόπουλος πρεσβύτερος—Κωνσταντῖνος Στεργίου Μυλωνᾶς—Χατζῆ Ἰωάννης Στεργίου—Ἀπόστολος Ἰωάννου Νικολάκη.

Κοτσάκιον.

Στέργιος Χαϊδευτοῦ Χάρμαντάρη 1—Παναγιώτης Βουλτζίου πρεσβύτερος—Παπᾶ Ἀθανάσιος Δημητρίου.

Ζελιάχοβα.

Παπᾶ Δημήτριος Χριστοδοῦλου σὺμ. 3.—Χ. Χειροῦργος—Α. Νικολαΐδης—Νικόλαος πρεσβύτερος—Δημήτριος Γεωργίου Σιτός ὄγλου—Φώτιος Οἰκονόμου—Γιαννάκης Ν. Βάτσαρης—Γεώργιος Νικολάου Μυλωνᾶς—Δημήτριος Καλαϊτζῆς—Γρηγόριος Παπᾶ Κωνσταντῆ Μυλωνᾶς 2—Ἀντώνιος Ε.—Παρούσης Κουντουράς 1—Ἀντώνιος Κωνσταντῖνου—Γεώργιος Ἀθανασίου Σαμαρᾶς—Κωνσταντῖνος Ἡλίας Ζαχαροῦστῆς—Γεώργιος Δημητρίου—Γεώργιος Σπαύρου Μυλωνᾶς—Ἀναστάσιος Ἰωάννου, Δράμα 1—Χατζῆ Κώστα Δημήτριος Πιτζόρης—Γιοβάν Χατζῆς—Βασίλειος Ἀδάμ Πάνου—Νικόλαος Σταυρίδης—Ἀργύρης Δημητρίου Πιτζόρης—Ἀθανάσιος Ζήση Κοτζιμανόπουλος—Ἀδάμ Βασιλείου Γώσιου—Κυριακός Γ. Π. Κύργιος Βακάλης—Βασίλειος Ἰωάννου Μαργαρόπουλος—Γεώργιος Ἰωάννης Νασόπουλος—Ἰωάννης Μαργαρίτου—Ἀριστείδης Σ. Παπᾶ Εὐθυμίου—Ἀρχιμ. Νικολάκης Ἀβρααμίδης ἐπίτροπος τοῦ Ἀγ. Δράμας—Ἰωάννης Γεωργίου Ντάνη—Τάγης Γ. Βακάλης—Δημοσθένης Ἱεροδ. Βαφειδῆς.

SISMANOGLIO
MEGARÒ